

Třicet partií Magora Zemana

Na úvod

Kladl jsem si otázku, koho bude tohle dílko zajímat. Možná by bylo zajímavé pro Nikolaje Krogiause (šachový velmistr a lékař - psychiatr, autor několika publikací o šachové psychologii) nebo Vladimira Zuchara (Karpovův psycholog), případně by mohlo zajímat nějaké psychology, kteří občas hrají šachy, nebo nějaké statisticky nízké procento šachistů a šachistek, kteří mají (měli) problémy s alkoholem nebo jídlem.

Nešachisté si někdy o šachistech myslí, že to jsou blázni. Možná se mi to tímto podaří vyvrátit anebo jim to naopak potvrdím. Myšlení velkých šachistů se opravdu někdy liší od myšlení „normálních“ lidí, ale podobně je tomu také u vědců a umělců. Vždycky je tu velice ožehavá otázka, co je to „normální“.

Co šachy šachistům dávají a co jim berou? Vladimír Iljič Lenin prohlásil: „Šachy jsou nejlepší gymnastikou mozku.“ Nebude to asi náhoda, že podle různých svědectví sám hrával šachy na velice slušné úrovni. Můj zesnulý přítel pan Bohuslav Doseděl dokonce směle tvrdil, že lze poznat v reálném životě šachistu od ostatních lidí podle jeho logicky vyspělého způsobu uvažování a rozhodování. Je to samozřejmě velmi odvážné tvrzení, ale zrnko pravdy má. Šachy snad opravdu podporují rozvíjení určitých intelektových schopností a zpomalují duševní stárnutí.

Když se šachovnice stane vaší virtuální realitou, odčerpá to velmi mnoho duševních sil z normálního života. Životní osudy Paula Morphyho, Harry Nelsona Pillsburyho, Roberta Fischera, Akiby Rubinsteina a dalších dokazují, že člověk celý ponořený do světa 64 polí ztrácí postupně pojem o realitě, nejprve ztratí orientaci ve světě kolem sebe a posléze ztratí i schopnost řídit sám sebe. Takový rozpad osobnosti se podobá drogové závislosti a může postihnout i dítě: Samuel Reshewsky měl vlastně štěstí, že jeho kariéra zázračného dítěte byla přerušena. Nestal se sice mistrem světa jako třeba později Fischer, ale prožil plnohodnotný život normálního zdravého civilizovaného člověka, což se o Fischerovi říci nedá.

Jeden z šachistů, kteří mají můj hluboký obdiv, dr. Emanuel Lasker, nazval šachové střetnutí zcela výstižně jako „bo x intelektů“. Šachy jsou hra spravedlivá, ale taky nesmírně krutá. Když prohrajete, nemůžete se vymlouvat na nic. Fotbal, hokej, házená, košíková a další jsou týmové sporty, kde lze slabší chvíli přestát, neboť kolektiv vás podrží. Je také možné nechat se vystřídat a když vaše družstvo prohraje, můžete se vymlouvat na špatnou sehranost. Vrcholový tenis sice není kolektivní hra (teď nemám na mysli čtyřhru), ale opravdu málokdo vydrží hrát za zhoršených podmínek: velmi mnoho zápasů končí předčasně pro „bolestivý kotník“ a podobně. Právě Lasker jednou napůl žertem prohlásil, že ve svém životě vyhrál mnoho partií, ale jenom málo proti zdravým soupeřům. Rozdíl mezi šachovou partií a tenisovým střetnutím je ten, že když prohávající tenista dohraje zápas až do hořkého konce, je to považováno za normální, když totéž udělá šachista, je považován za nezdravého paličatého osla, který neví, co je to úcta k soupeři. Když se prohávající šachista vzdá, je to považováno za normální, když udělá totéž tenista, je to všeobecně bráno jako určité pardon, nejsem ve své kůži, mám smůlu. Šachista naproti tomu nemá žádný gentlemanský způsob, jak sdělit publiku a soupeři, že není ve své kůži, jakmile sedne k partii, musí bojovat. Já osobně nejsem přívržencem „žvanění po partii“, ale vím, že mnozí šachisté to dělají a dokáží být nesmírně protivní. Když takový šachista prohraje po boji, je samé „kdyby“: partii tendenčně analyzuje, přeceňuje své možnosti a je vidět, že by rád vyvolal diskusi a nakonec i hádku. Když prohraje ostudným způsobem, dovídá se soupeř, že to už dlouho nehrál, že mu onemocněla tchyně, že měl předevčírem po noční, že nevěděl, že ho kapitán bude chtít nasadit. I když to ve více než v polovině případů není nic než hloupé vymlouvání, přece jen existují případy, kdy to bylo zdánlivě oprávněné omlouvání. Ale že si šachista sedl k partii, už jen tím dal najevo, že chce bojovat: jako soupeř přece nemohu brát ohled na to, že ho bolí hlava.

Bylo by velmi hloupé myslet si, že šachista je schopen podávat vysoký výkon neustále. Ve skutečnosti je k vysokému výkonu potřeba koncentrace. Já sám jsem dokázal sehrát přímo fantastické partie proti soupeřům nikoliv slabým, kde neodhalíte v mé koncepci jedinou chybičku: co tah, to drtivý úder neúprosné logiky. Bohužel však takových partií je málo. Je totiž příliš mnoho faktorů, které koncentraci negativně ovlivňují.

Abyste se mohli soustředit na šachovou partii, musíte k tomu mít podmínky vnější i vnitřní. Mezi ty vnější patří příjemné a tiché prostředí, pohodlné sezení, správné osvětlení a podobně. Bohužel jedním z důvodů, proč jsem přestal hrát velké otevřené turnaje, byl (kromě finančních důvodů) právě nedostatek pohodlí. Tvrdá židle, mizerné zářivkové osvětlení, špatná akustika v sále vytvářející šum, problém ubytování a *jídla*, to byly faktory, které ztěžovaly mé soustředění a způsobovaly předčasnou únavu. Ty vnitřní podmínky jsou ještě důležitější. Tak zaprvé musíte být zdraví. Teplota, rýma nebo bolest na výkonnosti nepřidají a mohou zavinit neuvěřitelnou šachovou slepotu. Dalším faktorem je únava. Únava – to je strašlivý nepřítel. A to hlavně pro svoji zákeřnost. Zdánlivě ji lze překonat kombinací síly vůle s kávou nebo čajem, ale pozor! Takové soustředění může vyvolat halucinace. Teď nemyslím vidiny, ale nepatřičné šachové myšlenky. Třeba uvidíte v nějaké variantě možnost, o které jste přesvědčeni, že rychle, elegantně a snadno vyhrává. Jdete tedy do toho a najednou bác! Vidina se rozplynula jako sen (on to totiž opravdu byl sen) a vám zůstaly zpackaná pozice a oči pro pláč. A nakonec tu máme související problém, kterým se dostáváme už k tématu jídla: mozek potřebuje výživu. O tom později a podrobněji, ale mozek spotřebuje až 20 % energie dodané výživou a žádný závodní šachista si nemůže dovolit opomenout tuhle stránku věci.

Vzory (nejen) šachové: Michal Tučný, Ladislav Kléri, Anatolij Karpov a Alena Janecká

Člověk má různé názory a pohledy, které se vyvíjejí. Proto musím nejdříve ze všeho představit tyto čtyři lidi a hlavně objasnit svůj vztah k nim.

Michal Tučný, náš přední zpěvák country a příbuzných žánrů, již bohužel nežije. Není žádným tajemstvím, že jeho smutná a předčasná smrt měla jednu z příčin v nesprávné životosprávě. Michal se stal mým vzorem během mých dětských let. Jeho zvukový hlas z jeho nejlepšího období, kdy působil v oné zlaté sestavě Greenhornů, mi zněl v uších pokaždé, když jsem pustil gramofon. Ano, jeho hlas, perfektní bluegrassové banjo Marko Čermáka, basa Vladimíra Štýbra, housle Petra Bryndače a do toho další nástroje a zpěv dalších nezapomenutelných členů kapely (Hoffmann, Vyčítal, Šimek, Linka, Dobeš) pokaždé potěšily a staly se mým jakýmsi fetišem. V tom jsem viděl vrchol hudebního umění. Jednou z prvních písní, a pohříchu také jednou z nejčastěji přehrávaných, se stal Michalův song. Protože se jedná o věc z hlediska dalšího vývoje důležitou, jak uvidíme, uvádím pro neznalé text:

Michalův song

T. T. Hall / český text Jan Vyčítal, zp. Michal Tučný, Greenhorns 1973 – Hromskej den

*Tenhleten song patří všem co maj potíže s figurou
já jmenuju se Tučný a mám postavu vydulou
já bejvával malej štíhlej kluk kterej si o muzice snil
a na nástroje strunný zkoušel jsem si barré styl*

*Dřív než jsem se nadál bylo mi dvanáct a půl
v parcích jsem sedával s bendžem jako trubadúr
až potom můj starší brácha si založil vlastní band
a já ve třinácti hrával s nima dixie-land*

*Přibývaly léta přibývaly nesnáze
rychlejc než ty léta přibýval jsem na váze
našel jsem si totiž v dobrým jídle na nešťastný lásky lék
až v zrcadle jsem zjistil že by se mě i golem lek*

*Životu člověk musí platit daň i s úroky
jenže širší člověk má i srdce široký
řek jsem si „no co nadělám?“ vzal bendžo a začal hrát
a zjistil jsem že mám i tak život strašně rád*

*Tak nebud'te zoufalí když zjistíte najednou
že vám kalhoty v pase prostě nějak nesesdnou
jen neberte vážně vážně váhy třeba je vadný závaží
[: a nebo si řekněte ta váha si mě neváží. :]*

Fascinován touto písní jsem si pouštěl desku neustále dokola, až jsem se nakonec dostal do konfliktu s maminkou, které se to zprotivilo poslouchat, a všechno skončilo přechodným zákazem pouštění gramofonu pro jakýsi neúspěch ve škole. I když mě to gramofonové šílenství poněkud přešlo, Greenhorni (známější pod oficiálním názvem Zelenáci) zůstali dodnes mojí nejoblíbenější kapelou a proto mě také mívely a mívají všechny módní hudební směry celkem bez velkých citových otřesů. Velikou událostí byl koncert Zelenáčů v rodné Litomyšli v polovině osmdesátých let, v mých očích svým významem daleko převyšující Smetanovu Litomyšl, bohužel však už bez Michala Tučného. Ale zpátky k Tučnému. Jeho široká postava byla svým způsobem děsivě fascinující. Bylo v tom cosi odporného i přitažlivého zároveň. Prostě nepatřil ani vzezřením k průměru. Byl to vyjíměčný člověk z hlediska fyzického i jako umělec. Jenže v pozdější době Tučný bez Greenhornů už nebyl tím, čím býval dříve s Greenhorny a nějak se mi jeho tvorba s Fešáky a s Tučňáky postupně ztratila z obzoru. Jeho smrt v polovině devadesátých let přišla v době, když jsem už měl za sebou nějaké porvyvy *Temné strany Sily* a tak nemohu na jeho smrt svádět jakákoliv „poučení“ ohledně jídla. Ovšem na druhou stranu jsem měl velmi dávno období, kdy jsem chtěl být jako on. K tomu je vhodné také dodat, že se Tučnému vůbec nedivím, že od Greenhornů i od Fešáků odešel, pokud je pravda, že byl na koncertech předváděn, byť žertem, jako „to nejlepší z mužské krásy, buldozer dívčích srdcí“ a podobně, právě pro svoji postavu. Později jsem celou věc značně přehodnotil, hlavně co se týká vzhledu, i když jsem převzal touhu po delších vlasech, které Michal měl na fotografiích z obálky onoho gramofonového dvojalbuma z roku 1973.

Pan Ladislav Kléri byl slovenský kulturista. V tomto oboru se stal několikrát mistrem Československa. Vlastně o něm nic důležitého nevím, ale v naší chalupě mezi starými časopisy a novinami se kdysi vyskytovalo jedno číslo Kulturistické ročenky s barevnou přílohou. Je možná nespravedlivé zmiňovat pouze Klériho, neboť jemu podobných se

tam vyskytovalo na barevných fotografiích hned několik. Lidem se však podobali opravdu jen vzdáleně. Kléri mi však utkvěl v paměti ještě pro jeden detail: obličejem se podobal Mirku Hoffmannovi z již zmíněných Greenhornů – Zelenáčů. I když v tom bylo také cosi odporného, kdo by nechtěl mít svaly a budit respekt? Snad každý někdy zatoužil po vypracované postavě. Když jsem se dosyta naprohližel bicepsů a vypracovaných hrudníků, začal jsem se. Kromě návodů ke cvičením zde byl uveden i jídelníček kulturisty a tak jsem mohl srovnávat „ideální“ a reálné. Zařekl jsem se, že nejsem blázen, abych toužil po něčem takovém, ale od té doby mně zůstal takový podivný zvyk prohlížet sám sebe v zrcadle a naočkovalo mi to semínko nespokojenosti s mým vlastním tělem. A tak se vlastně Kléri s Hoffmannem stali vzorem chlapáctví, i když postavami rozdílní, neboť Hoffmann byl a je štíhlý až kuřácky vychrtlý. Ostatně o kouření bude taky ještě řeč.

Anatolij Karpov je mezi šachisty pojem. Sovětský, nyní ruský velmistr, mistr světa 1975 – 1985 a mistr světa organizace FIDE roku 1998, stále jeden z nejlepších šachistů světa. Jeho šachové umění jsem poznal dříve než jeho podobu. Právě v době, když jsem se začínal o šachy zajímat hlouběji, probíhal jeho urputný první zápas s Kasparovem a v novinách byly zprávy o něm. Ze šachového časopisu jsem si přehrával jeho partie, i když jsem je samozřejmě nemohl tehdy pochopit v plné hloubce. O něco později jsem dostal dárek: knihu Sto dní v Baguiu o zápase Karpova s Korčným od velmistra Miroslava Filipa, mimochodem znamenitého komentátora a také bývalého velkého šachového bojovníka, který v Baguiu v onom zápase o titul mistra světa v roce 1978 dělal rozhodčího. V té knize jsou také fotografie a Karpov si hned získal mé sympatie. Zpočátku ani ne tak štíhlostí, ale svými dlouhými vlasy, které pro mě byly nedosažitelným snem: pokaždé, sotva jsem se začal nepatrně blížit ke své představě, tak jsem byl bleskurychle poslán k holiči.

Samozřejmě tu byly další věci, které jsem na Karpovovi obdivoval. Třeba chladnokrevnost, s jakou vedl černé kameny a neutralizoval výhodu Korčného v celé řadě partií. Hltal jsem i mimošachové historky, neboť zápas probíhal v napjaté atmosféře, a jelikož jsem tehdy neměl možnost vytvořit si jiný obraz, opět jsem vnímal Karpova pouze kladně a popisované intriky doprovodu Korčného záporně. V knize na straně 15 se Karpov svěří: „Vážím dvaapadesát kilogramů a zatím si váhu držím. Předchozí zápas s Korčným před čtyřmi lety mě však stál pět kilogramů!“

Přiznám se, že tomu ani dnes nerozumím. Karpov toho prozrazoval málo. Zápas o titul mistra světa je jistě velká psychická zátěž, není mi však jasné, zda se Karpov obával o úbytek váhy nebo měl strach z přibírání. Vím však, že jako mimošachovou relaxaci používal běh a také hrál tenis. Zajímavou osobou byl také člen Karpovova týmu, profesor Zuchar, oficiálně psycholog. Korčnoj a jeho doprovod se domnívali, že to je speciálně školený hypnotizér, který má sedět mezi publikem a rušit jeho koncentraci. Karpov na tiskové konferenci po zápase odmítl cokoliv objasnit. Jedna z mých hypotéz je, že jeho hlavním úkolem bylo vyvarovat Karpova stresu a dbát na jeho správnou životosprávu. Docela pravděpodobně je, že měl několik úkolů. Karpov a Korčnoj si v onom zápase neodpustili nic. Strhl se dokonce povyk, když byl Karpovovi během partie podán jogurt. Občerstvení u partie je věc potřebná a nedivím se, že Karpovovi vadilo, že novináři píšou o jeho jídle.

Podstatné ovšem nakonec bylo to, že Karpov vážil 52 kilogramů. Nechápu ale, proč se tím chlubil. Vycítil jsem nějak, že to buď považuje za úspěch hubnutí nebo se naopak dostal z nějaké ještě podstatně nižší váhy na „přijatelných“ 52 kg. Ano, myslím si, že kdyby jeho vztah k vlastní váze byl neutrální nebo kdyby se za ni styděl, tak by mlčel.

Daleko, daleko později jsem jednu z možných příčin *Temnoty* nazval napůl žertem jako „efekt kouřícího slimáka“. V knize Ondřeje Sekory o brouku Pytlíkovi je zmínka o slimákovi, který chtěl závodit s vlakem, ale nemohl ho porazit, tak začal kouřit, protože si myslel, že se mu vyrovná, když bude kouřit jako on. Opravdu jednou, když na mně „prasklo“, že ve školní jídelně z *nějakého důvodu* nejím, prohlásil jsem, že už vážím víc než Karpov a víc vážít nepotřebuju. Byla to upřímně míněná výmluva, ale taky hrubá chyba – anebo naopak určitá záchrana? Kdyby mi moje dítě v pokročilé pubertě sdělilo, že nebude jíst, protože jeho vzor ta a ta či ten a ten váží tolik a tolik, tak to beru zatraceně vážně. A opravdu, při zpětném pohledu mám dojem, že významně vzrostla péče rodičů o pravidelné večeře a i frekvence vyzvídání o tom, co jsem měl ten den k obědu ve školní jídelně.

Alena Janecká byla moje spolužačka na gymnáziu. A jestliže mě tehdy zajímaly dívky pro své ženské tvary, u Aleny tomu bylo spíše naopak. Byla nejštíhlejší dívkou z naší třídy. Její krása byla spíš v nevinnosti a ve vílí štíhlosti, kromě překrásných vlasů. Tehdy také začal později tolik diskutovaný tlak na dívky ohledně ideálů krásy a štíhlosti. Alena je nejenom splňovala, ona je překonávala. Atletka – běžkyně. A nějak došlo k posunu v mé fantazii o tom, jak má vypadat ideální žena. I když její nevyvinutá postava se tehdy nestala zcela ideální představou podle mého sexuálního zájmu o ženské tělo, začala mě Alena i v tomto ohledu jaksí zajímat. Tím spíš, že se taky trochu měnila: přece jen se trochu zaoblila na bocích, i když byla v tomhle ohledu výrazně „pozadu“ za jinými holkami. Stručně řečeno: zatímco některé holky, které mě zajímaly, vystupovaly v mých fantaziích jako pouhé sexuální objekty, Alena svojí zdánlivou křehkostí a nevspělostí získala v mé fantazii prostor pro něhu a vzbudila cosi jako ochranný cit.

Když jsem se začal kolem ní poměrně dost neohrabaně ometat, pohovořil jsem si jednou s naší společnou spolužačkou a její důvěrnou kamarádkou Veronikou. A tehdy jsem se dozvěděl, že „cosi shnilého je ve státi dánském“. Alenčina maminka prý má problémy s jídlem: když se někdy vyjímečně nají, tak to vyzvrací a váží kolem 40 kilogramů. Uložil jsem si to do hlavy jako běžnou informaci nulové hodnoty; pokud bych to měl zpětně komentovat podle svých tehdejších představ, tak bych řekl, že každý svého štěstí strojvůdcem. Neměl jsem totiž ani ponětí o rozsahu celého problému: považoval jsem zvracení jídla za nevinný rozmar hloupých ženských. Kdyby mi tehdy někdo řekl, že já, poslal bych ho k šípku.

Později jsem u Aleny pohořel. Není žádné kdyby. Stalo se. Nedivím se Aleně, stejně jako se nedivím spoustě jiných věcí. Zůstal určitý smutek a pocit, že se k ní nehodím, protože jsem odporný.

O prehistorii

Historie začíná tam, kde začínají písemné doklady, ale samozřejmě velké množství událostí se dochovalo ve formě tradovaných legend. Úplně stejně je tomu i v případě mého šachového vývoje. Přestože jsem ovládal notaci znamenitě už jako mladší žák, přebory žáků a nejrůznější žakovské turnaje se konaly tempem zkráceného rapid šachu, takže se žádné zápisy nedochovaly.

Vzpomínky jsou tyto: zhruba v „ěře céček“ jsem začal chodit do šachového kroužku, který fungoval při šachovém kroužku v Litomyšli. Už předtím jsem porážel kohokoliv v rodině (i když některé teprve nedávno) a vzpomínám si, že kroužek tehdy vedl středoškolský profesor a můj mnohem pozdější angličtinář. Už na úvod jsem rozdrtil ve volných partiích některé přední žáky. V odvetném střetnutí mi jeden z nich předvedl „šustrmat“ přímo „na živém“ a tento zážitek mi byl náležitým poučením.

Hraní šachů mě nesmírně bavilo vlastně odnepaměti a přinášelo mi různá uspokojení. Řekl bych, že to bylo takové naplňování loveckých pudů. Zakousnout se a trhat. A po vítězné partii cítit jakési příjemné uspokojení z nasycení. V šachové partii, podobně jako na lovu v divočině, nejprve soupeře přehrát, potom zadávit, zmatit, sežrat a vychutnávat pocit uspokojení. S jedením je to podobné. Když jsem se vydal například na maliny (přesněji řečeno „na lov malin“), tak mi absolutně nevadily překážky jako třeba kopřivy, dokud jsem nesnědl poslední hezkou dosažitelnou malinu, nemohl jsem se cítit spokojený a bylo mi úplně jedno, co se děje kolem mě. Vzpomínám si, že kdysi dávno byl u nás Mikuláš s čertem, oni dostali „frčana“ a my děti jsme od nich dostali dobroty. Když odešli, zahryznul jsem se do zdobeného perníku a chtěl jsem jej celý sníst, ale maminka mi jej odebrala, že si to sním později. Nesmírně mi chyběl ten pocit uspokojení z polykání plné pusy dobrot. Když něco dobrého jíst, tak pořádně. Naprosto identický pocit jsem mívával později, když jsem toužil po soupeři a po šachovém boji: internet tehdy nebyl, šachové počítače existovaly pouze na Západě a byly téměř nedostupné, a doma jsem zaprvé neměl rovnocenného soupeře a zadruhé se mnou stejně nikdo nechtěl hrát.

Nejenom hraním šachů živ je člověk. Kromě šachů jsem měl i jiné zájmy a záliby: kromě zmíněných Greenhornů jsem se zajímal o entomologii a o mykologii. Od ostatních dětí jsem se lišil. Kamarádi sbírali céčka, angličáky a nahrávky kapel ze Západu, já jsem poslouchal Greenhorny, hrál šachy a sbíral různé hmyzí potvory (ani motýly, ani brouky, nýbrž blanokřídlé: především žahalky, žlabatky a mravence).

Také různé starosti mě rmoutily: jaderná válka, jedovaté houby a svítíplyn. Na vině byla především tehdejší socialistická televize. Pořad Maják jednou uvedl děsivou reportáž o hromadné smrtelné otravě svítíplynem; a výsledek? My jsme měli svítíplyn zavedený v bytě. Neustále jsem chodil kontrolovat plamínek v karmě i v plynových kamnech, jestli opravdu hoří, protože tepelné pojistce jsem příliš nedůvěřoval. A v noci jsem se budil hrůzou, že v kamnech nehoří. Hrůza z jaderné války byla zase ovocem socialistických zpráv a také branné přípravy na základní škole. Jednou v létě na chalupě o prázdninách jsem se dozvěděl jako neověřenou hypotézu, proč byl v lese vykáčen pruh a vytvořena nová široká cesta, která nebyla na mapách: aby mohli Rusové odpalovat rakety z pojízdných ramp na nákladních automobilech. Také houby mě děsily na základě černých kronik a popisů smrtelných otrav. Bylo jen několik lidí, kterým jsem věřil, že rozeznají houby jedlé od jedovatých, a několikrát jsem měl v noci děsivý sen, že se otrávil někdo, na kom mi záleželo. Co mi však vadilo na tom nejvíc bylo to, že dospělí podle mého tehdejšího pohledu brali tato nebezpečí na lehkou váhu. Tedy jednou v létě na chalupě jsem začal zařizovat sklep jako protiatomový kryt. Utěsnil jsem okénko, nanosil dovnitř zásoby vody (jídlo tam už bylo) a natáhl jsem tam hadici, už nevím z jakého důvodu. Když přišel večer, přikázala mi babička, abych si už přestal hrát a uklidil to. To mě urazilo: vždyť jsem si vůbec nehrál! Celé dny jsem se zabýval minimalizací nejrůznějších nebezpečí: měl jsem přehled o vosích hnízdech v okolí, kontroloval jsem houby, které kdokoliv přinesl z lesa, neustále jsem hleděl mít připravené kolo, abych mohl bleskově jet do hospody telefonovat pro pomoc. Přístup dospělých, a zvláště babičky, mi připadal strašlivý. Jeden den jako druhý: její starosti bych chtěl mít, říkal jsem si. Ráno dětem namazat chleba k snídani a uvařit čaj a kakao, pak poslat někoho na nákup, trochu uklidit. Potom začít připravovat oběd. Dohlédnout, aby všichni snědli všechno. Umýt nádobí. Pozvat známé o půl třetí na kávu. Jít do lesa k rybníku nebo na procházku. Ve čtyři svačina: zase dohlédnout, ať všichni všechno snědí. Pak si chvilku odpočinout. Potom večere, umýt, zalehnout, přečíst pohádku a dobrou noc.

I když jsem měl různé názory na takovýto režim a přístup, přesto jsem tam pobýval celkem rád. Jenže ve druhé polovině července 1985 jsem měl zkažené prázdniny: odjel jsem na tábor pořádaný přírodovědci z DDM Litomyšl jako člen entomologického kroužku. Ten tábor však bylo 99,9 % běžného táborového života, který mi neseděl, a jen 0,1 % toho, kvůli čemu jsem tam jel. Chodilo se na výlety, konaly se závody brannosti, učili jsme se (pokolikáté už) zásady první pomoci, byly rozpisy nočních hlídek i služeb v kuchyni, bodoval se pořádek v chatičkách, každé ráno nástupy v modrých košilích a červených šátcích. Můj závěr byl ten, že mi to za to nestálo. Naopak jsem měl vztek na organizátory, že té přírodovědné náplně bylo tak málo. Možná to byl jeden z důvodů, proč jsem se od té doby věnoval šachům více než přírodě a neobnovil jsem členství v entomologickém kroužku.

Zpět k šachům: byl rok či dva, kdy jsem nechodil do kroužku pravidelně. To bylo v páté a v šesté třídě. Pravidelně jsem chodil až teprve od sedmé třídy. Jistěže tu byli „saláti“ a dodavatelé bodů, které jsem bez námahy porážel, ale přesto se tu našli i soupeři, kteří kladli daleko houževnatější odpor. Byly to bohatýrské časy. Uvedu některá jména: Pavel Prokeš (starší a porážel mě), Lukáš Dvořák a Václav Štětka (první starší, druhý mladší, zhruba se mnou vyrovnání), Jan Holub a Petr Peňáz (stejně staří, trochu slabší), Pavel Horáček a Martin Daniel (oba mladší, zpočátku slabší, pak jeden čas oba lepší, pak jsem je dohnal). Toto byli soupeři, kteří za něco stáli, kromě nich tam byla hromada dalších, kteří za mnoho nestáli a šachů nakonec zanechali. Mimo Litomyšl jsme se střetávali hlavně s hráči z dalších měst v okrese; naším postrachem se stali zejména Aleš Izák, Pavel Navrátil a Marcela Herzogová z Moravské Třebové a Magda Houšková z Poličky.

S Magdou Houškovou jsem také sehrál svoji první vážnou partii. Bohužel se nedochovala. Přišel jsem se

podívat na utkání našeho B-družstva, zrovna jeden chyběl, tak mě napsali a hned jsem „narazil“. Tuto partii jsem prohrál. K jejímu průběhu: získal jsem bílými mohutnou pozici, ale přecenil jsem svoje možnosti. Po zablokování středu se ukázalo, že prostorovou převahu nepůjde využít a že bude nutné zabývat se obranou vlastních slabých pěšců. K tomu mi však chyběla chuť i zkušenosti, postupně jsem několik pěšců ztratil a v beznadějně střelcové koncovce pak bojoval zoufale o remízu. V jedné chvíli jsem učinil tah, o němž jsem si myslel, že mě zachrání, ale ve skutečnosti to byla chyba, neboť jsem si neuvědomil, že přerušuji králem svému střelci diagonálu. Tím jsem umožnil soupeře proměnu pěšce v dámu a urychlil tak svoji prohru.

Naproti tomu mimo šachový klub a kroužek se sotva našel v Litomyšli někdo, kdo by se mnou mohl hrát, například na lyžařském výcviku v sedmé třídě jsem sehrál hodně partií a vyhrál jsem je úplně všechny. Jedním z poražených soupeřů byl i můj učitel matematiky pan Milan Břeň. Později při hodinách matematiky si dělal při řešení příkladů narážky typu: „Copak na to náš šachista?“ Ještě jedna příhoda s Břeněm: Tehdy se někteří spolužáci usnesli, že smrdím a že proto se mnou nechtějí sedět. Tak jsem se snažil nedat jim záminku, ale přesto se jeden z nich přihlásil a onen důvod sdělil nahlas před celou třídou za souhlasného přikyvování celé klaky. Břeň tehdy zareagoval zcela podivně tím, že místo aby přesadil jeho, přesadil mě (mezi holky).

Se svým působením v žákovském kroužku jsem se rozloučil na jaře 1989 tím, že jsem s velikým náskokem vyhrál celosezónní žákovskou soutěž před Holubem, Horáčkem, Danielem a Peňázem a na podzim 1989 jsem nastoupil už coby mladší dorostenec v oddílovém přeboru A, zatímco Peňáz a Horáček hráli vedlejší turnaj B a Holub zanechal šachových soutěží. Tady už končí legendy a začíná historie.

Partie první: Zpackaná krása

Oddílový přebor 1989 jsem hrál velmi odpovědně a musím říct, že ve většině partií jsem se nenechal strhnout k nějakým nepředloženým činům. Můj výsledek v turnaji (50 %) rozhodně nebyl neúspěšný a odpovídal mým tehdejší schopnostem i možnostem mých soupeřů. Turnaj měl poměrně spád a protože se hrálo jen v 10 lidech (9 kol), byl do konce roku dohraný.

Následující partii jsem hrál v posledním kole. K dosažení vyrovnané bilance jsem potřeboval vyhrát, ale v tom jsem neviděl problém. Soupeř, pan PhMr. Jiří Seidl, rozhodně nepatří k elitě litomyšlských hráčů a je známý svými fantastickými časovými tísňemi, které poměrně často nezvládá, ale přesto měl tehdy něco, co já jsem ještě neměl: zkušenosti. Rozhodl jsem se, že jako bílý budu od počátku diktovat tempo a hrát nekompromisně na výhru. Myslel jsem si, že nebude od věci nejenom vyhrát, ale také působivě vyhrát.

Zeman – Seidl, Oddílový přebor A, Litomyšl 8. 12. 1989

1.e4 e5 2.d4 exd4 3.c3 d6?! 4.cxd4 Jf6 A tady je první (zatím sladké) ovoce mé troufalosti: soupeř se obával mé teoretické přípravy, nedovolil si jít do přijatého Severního gambitu a spokojil se s pozicí v duchu Uherské či Phillidorovy obrany. **5.Jc3 Se7 6.Sc4?! 0–0 7.h3?!** Zbytečný tah. **7. – Jbd7?!** Tady mě mohl soupeř potrestat „malou kombinací“ **7. – Jxe4! 8.Jxe4 d5** s lepší hrou. **8.Sc3 c5 9.d5 Je5 10.Sc2 a6** Nakonec vzniklo postavení v duchu Benoni, s nímž jsem neměl žádné zkušenosti. **11.f4 Jg6 12.g4?!** Nástup do útoku, ale ve skutečnosti je tento plán strategicky nepřesný a málo připravený. Lepší bylo **12.Jf3!** s prosazením postupu **e4-e5**. **12. – b5 13.g5 Je8 14.h4 f5 15.h5 Jh8 16.g6?!** Tady byla poslední příležitost přibrzdit a zahrát **16.e5**, mohlo následovat: **16. – Sb7 17.e6 Jc7 18.Sf3** s komplikovanou hrou a s nejasnými vyhlídkami. Jenže si představte mé duševní rozpoložení: až dosud se útok valil jako přival, soupeřovy figury tak tak uskakovaly a teď půjde navíc i o černého krále! Možnosti agresivních akcí na královském křídle snížily moji schopnost reálně posuzovat situaci. Skutečnost je taková, že bílý zaostal ve vývinu a střed by mohl „prasknout“. **16. – hxg6 17.hxg6 b4** Protiúder s cílem rozbít bílé centrum. **18.Vxh8+ Kxh8** Bílý tedy obětoval, ale motiv byl spíš v udržení pěšce **g6**. **19.Sc4?!** Další nepřesnost! Mazanější bylo v každém případě **19.e5!?**, načež by černý musel ještě nalézt jedinou správnou obranu **19. – dxe5 20.fxe5 f4!!**. **19. – Jf6 20.e5 Jg4** Až teď jsem viděl, že jsem něco neviděl. **21.Jb1 De8 22.Jf3?** Zklamán smutnou skutečností, že útok ztroskotal, snažím se kajicně dokončit vývin a z nepozornosti nastavuji figuru... **22. – Jxe3 23.De2 Jxc4??** Megablundr, jaký se občas přihodí snad jen v Litomyšli. **24.Dh2+** Vpartii mám k tomuto tahu vykřičník. **Černý se před matem vzdal.**

Už tehdy bylo možné občas pozorovat, že mám tendenci používat (na šachovnici) násilné nepřiměřené metody k prosazení svých cílů, které nebyly jen věcné, ale i estetické.

Partie druhá: Podařený experiment

Čas utíkal jak voda, naši zemí hýbala politika, vznikaly politické strany, blížily se svobodné volby a svoboda přišla i do televize. Jako mávnutím kouzelného proutku zmizel z reklam pan Vajíčko, ale reklamy nezmezily. Výuka na gymnáziu se ocitla v krizi: občanská nauka, dějepis a jazyky najednou nevyhovovaly. Pravda, nebyla to moje starost, ale nervozita byla ve vzduchu. Před naším angličtinářem (mimochodem také šachistou, viz dále) stál teď mnohem náročnější úkol: nejen splnit osnovy, ale hlavně nás opravdu naučit anglicky.

Brzy se ukázalo, že tento úkol je nereálný. Neexistovaly tehdy žádné moderní učebnice a výuka probíhala zcela postaru. Co však bylo horší: jeho způsob výuky nás nenutil tvořit se slovy, ke zkoušení stačilo umět článek v učebnici a tak jsem veselé „obrůstal mechem“. Jako bomba tedy zapůsobila závěrečná písemná práce, která skončila téměř katastrofálně. I když jsem měl pocit, že angličtinu podle osnov zvládám, výsledek znamenal trojku na vysvědčení, což jsem vnímal jako neúspěch. Dnes vím, že to bylo zákonité, a že by k lepším výsledkům bylo nutné dělat mnohem více i nad rámec osnov. Ale trojka byla trojka, práce k jejímu odvrácení byla pro kočku, pocity nebyly příjemné a stalo se to, čeho jsem se obával: otec, který anglicky samozřejmě neuměl, začal sarkasticky kritizovat moje vysvědčení před ostatními. To byl (a je) jeho styl: místo aby se mnou věcně prodiskutoval příčiny mého neúspěchu a možnosti nápravy v příštím školním roce, neřekl mezi čtyřma očima nic a při každé příležitosti před cizími lidmi nevhodně hovořil o svém nezdárném synovi, který hraje šachy a pak nosí domů trojky.

Začátek prázdnin jsem měl tedy zkažený a moje nálada byla přechodně pokleslá. Události se tehdy začaly pomalu rozbíhat. Hitem onoho léta bylo hubnutí. S recepty se snad roztrhl pytel. Můj strýc, lékař, tehdy opatřil pro sebe a pro mé prarodiče krabice Herbalife, aby odlehčili svým starým nemocným kloubům. Moje teta zase přijela z Brna na chalupu s jiným receptem: s tehdy ještě neznámou metodou dělené stravy podle Lenky Kořínkové.

Byl by na omylu ten, kdo by si myslel, že si nevšímám dění kolem sebe. Ovšem závěry jsem si nechával pro sebe: nemá smysl počítat kalorie, neboť jsou nepočítatelné. Je třeba nelenit, jezdit na kole, plavat, chodit na procházky dřív, než tělo dostane třeba jen stínový náznak přibírání. Ale už tenkrát mě dokázalo rozzuřit, že teta pro sebe a pro babičku připravuje chutná dietní zeleninová jídla, zatímco nám ostatním dává knedlíky s omáčkou. „Jen jez, jseš hubenej, potřebuješ přibrat!“ řekla mi teta. „Budeš jíst, co ti dám!“ říkávala babička. A tak jsem jedl, a tím kousáním mě taky přešel vztek.

Čtvrtý týden v červenci jsem pobýval v Litomyšli a moje vyjížděky na kole dostaly konkrétnější podobu: účastnil jsem se letního šachového turnaje v Poličce a každý den jsem dojížděl na utkání. Můj cíl byl následující: získat 2. výkonnostní třídu. To se mi také podařilo a zaslouženě: se ziskem 7 bodů z 9 jsem se dělil o druhé místo. Zisk 2.

výkonnostní třídy ve skutečném turnaji, kde se sešli „kandidáti“ na ni, je také mnohem obtížnější a tím pádem hodnotnější, než například v soutěži družstev. Musím říct, že můj tehdejší výkon opravdu procházel určitým zenitem a sehrané partie z onoho turnaje na mě i dnes působí svěžím dojmem.

Mým soupeřem v následující ukázce byl pan Milan Žorník, hostinský působící v Poličce. Není to nijak zvlášť silný šachista, ale taky to není žádný hejhula. Prostě taková slušná 3. výkonnostní třída. Partie je nádhernou ukázkou, jak hrát na výhru černými v Sicilské.

Zorník – Zeman, Letní turnaj D, Polička 23. 7. 1990

1.e4 e5 2.Jf3 d6 3.Jc3 Jf6 4.d4 cxd4 5.Jxd4 a6 6.Sd3 Sd7 7.h3?! Jc6 8.Se3 e6 9.0–0 Ve8! 10.Jxc6 Vxc6! 11.a3?! Dc8! 12.Ve1 e5! 13.Df3 Se6 14.Vad1 Vxc3! 15.bxc3 Dxc3 16.Sg5! Dc8 Vykřičníky patří samozřejmě nikoliv síle jednotlivých tahů černého, ale celému plánu s pozici obětí kvality. Teď bílý pohrozil ziskem dámy a nepřímou tak pokrýl i slabého pěšce a3. **17.Sxf6?! gxf6 18.Kh2?** Ono totiž dost dobře nešlo 18.Dxf6? Vg8 s útokem černého, ale tah partii se bílému taky nepovedl, protože se později ukáže, že jeho král stojí na nevhodném poli. Proto už minulý tah nebyl přesný, protože se tím bílý vzdal dvojice střelců a otevřel na sebe g-sloupec. Teď bylo asi nejrozumnější 18.Sf1, černý by si totiž nemohl dovolit vzít na c2. Bílý by opevnil královské křídlo střelcem a dámské by držel věžemi. **18. – Se7 19.Dh5 h6 20.Ve3 Dc5 21.Vf1 d5! 22.Vg3 Sd6!** Viz poznámka k 18. tahu bílého. Hrozí 23. – dxe4 24.Sxe4 Dd4 25.f3 f5 26.Sxf5 Sc4! 27.Sd3 (27.Ve1 Dd2) 27. – e4 atd. **23.f3 Dxa3** Už je to tak! O výsledku rozhodne vzdálený volný černý a-pěšec. Nejprve však bude nutné ubránit krále před zoufalými pokusy bílého. **24.f4 Dc5 25.f5 Sc8 26.Vg7 Dc7 27.Dh4 De7 28.De1 Sb4!? 29.De2 d4 30.Sc4 Vf8 31.Dh5?!** Poslední naděje bílého spočívala v plánu Vf3-g3, Vg8, V3g7, Vxf8 a V7xf7 se zachováním bělopolného střelce někde na diagonále a2-g8. Dámy je prozatím třeba ke krytí pěšce e4. **31. – b5 32.Sd5? Sb7! 33.Sxb7 Dxb7 34.De2 Sc3 35.Vf3 a5 36.Vh7 Ke7 37.Vxh6 Dc6 38.Vh4 a4 39.Dd1 b4 40.Db1 Dc4** Zatímco bílý bloudí figurami po šachovnici, připravil si černý nezadržitelný postup volného pěšce. O výsledku je rozhodnuto. **41.Vf1 a3 42.Vd1 a2 43.Db3 Dxb3 44.cxb3 a1D 45.Vxa1 Sxa1 a bílý se vzdal.**

Řada kvalitních partií a znamenitý úspěch v turnaji mi pozvedly náladu. Také rodící se životní styl, zdravá nezávislost díky cestování na kole, sliboval skvělou budoucnost. S jídlem roste chuť a já jsem dostal „upíří chuť na krev“ svých příštích soupeřů.

V Poličce jsem se také poprvé a naposledy viděl s velmi pozoruhodnou šachovou osobností, panem Walterem Phillipem. Tento pán si vytvořil prapodivný styl hry založený na křídelní strategii, bez boje o střed. Tato metoda ve zkomoleném provedení později sehrála v mém šachovém vývoji jistou roli.

III. *Destrukce sebedůvěry*

Partie třetí: Bezmocný vztek

Oddílový přebor i soutěž družstev v následující sezóně (1990/91) však skončily pro mě naprostým fiaskem, a staly tak se zdrojem mnohého, nikoliv příjemného, přemýšlení nad prohranými partiemi. Mělo to několik příčin. První příčina byla v tom, že ziskem 2. výkonnostní třídy jsem přestal být podceňovaným protivníkem a stal jsem se naopak „lovnou trofejí“. To však nebyla ta hlavní příčina, protože moje objektivní výkonnost byla vysoká. Druhá příčina, mnohem důležitější, spočívala v tom, že jsem já sám neunesl fakt, že mám 2. výkonnostní třídu. Jednoduše ziskem 2. výkonnostní třídy sama výkonnost nepovyrostla a já jsem díky svému poněkud nabubřelému sebedůvědomí sklouznul k povrchnosti. Třetí příčina spočívala v tom, že po prvních neúspěších jsem se snažil dohnat ztracené, a protože mi nestačilo pouze dohánět, potřeboval jsem se i blýsknout, abych své sebedůvědomí získal i s úroky zpět, tak jsem se pouštěl do nekorektních hokus-pokusů, a dalšími porážkami jsem zapadal stále hlouběji do svého vnitřního bahna.

K následující partii jsem nastoupil s pocitem vysokého favorita, který nepochybně bez velké námahy vyhraje. Můj soupeř, Petr Jonáš, dlouholetý litomyšlský sportovec, zpěvák a šachista, povoláním učitel, není sice špičkový hráč, ale občas dosahuje pozoruhodných výsledků. Jeho partie působí dojmem bezmocnosti: souhra figur je téměř nulová, plány skoro žádné, pouze ustrašená profylaxe. Ale podrobnějším zkoumáním se objeví skrytější rysy: záludnost, urputnost a letité znalosti koncovek. Styl hry se dá shrnout takto: v zahájení se vyvinout, pak klást léčky a zjednodušovat, nakonec silnému soupeři nabídnout remízu a slabšího zkusit obehrát v koncovece. Tento způsob by ale byl velmi zranitelný, kdyby nebyl podepřený technikou obrany. A tohle právě bylo něco, s čím jsem nepočítal.

Jonáš – Zeman, oddílový přebor A, Litomyšl 19. 10. 1990

1.e4 e5 2.Jc3 Sc5 3.Sc4 Jf6 4.f4?! d6 5.h3?! Sxg1! 6.Vxg1 Jxe4!? 7.Df3? Jxc3 8.bxc3 0–0 9.g4 e4!? 10.De3 d5 11.Se2 f5 12.g5 Jd7 13.Sb2 c5 14.d4? exd3 e.p. 15.cxd3 Ve8 16.Df3 Nyní se zdálo, že po chybně sehraném zahájení bílého se partie stává naprosto jednoznačnou záležitostí. Bílý ztratil pěšce, přišel o možnost rochády, černý ovládl otevřený sloupec e a má i iniciativu. Výhodu získanou v zahájení nyní mohl černý velmi podstatným způsobem zesílit jednoduchým tahem 16. – Jb6! a pak by už postup d5-d4 byl vážnou hrozbou, například 17.a4 d4 18.a5 dxc3 nebo 17.a4 d4 18.cxd4 cxd4 19.a5 Jd5 20.Sxd4? Jb4!! nebo i 17.d4 cxd4 18.cxd4 Jc4!, ve všech případech s velkou výhodou černého. Následujícím tahem černý vrací pěšce, aby aktivizoval dámu k závěrečnému útoku, ukáže se však, že černá dáma se zatoulá do stále ještě obranyschopné pozice bílého a vyhlídky se vyrovnají: bílý bude mít slabého krále, ale silnou dvojici střelců. **16. – d4(?) 17.cxd4 Da5+ 18.Kf2 Db4 19.Vgb1 cxd4 20.Dd5+ Kh8 21.Sxd4 Dd2 22.Df3! Jf8** Hráno po zjištění, že nelze 23. – Vxe2+? 24.Dxe2 Dxf4+ 25.Ke1 Dxd4?? kvůli 26.De8+. Tady se projevila houževnatost soupeře. **23.Se3 Da5 24.d4! Dc7 25.Vc1 De7 26.Ve5! b6??** Hrubá chyba, ačkoliv to vypadá jako vyhrávající tah. Opět byl mnohem lepší předběžný přípravný tah jezdcem 26. – Jg6, ale po 27.Vac1! by bílý nestál hůře. Tato chyba má však psychologické pozadí: po nevalně sehraném zahájení jsem Jonáše podceňoval a předpokládal jsem rychlé snadné vítězství. Čili povrchnost! **27.Ve5! Se6 28.d5** Černý ztrácí figuru a bohužel také spolu s ní i vyhlídky na

útok. Přesto boj pokračuje. **28.** – **Dd6 29.dxe6 Jg6 30.Vxf5?** Chybuje i Jonáš; mělo přijít 30.Vd5 Dxe6 31.Vd3. **30.** – **Dxe6 30.** – Jh4 31.Vd5 Dxe6 32.Ve5 vede ke stejnému postavení jako v partii. **31.Vb5 Jh4 32.Ve5** Nebo 32.Dg3 Jf5. **32.** – **Dxe5?** Chyba, která asi už rozhodla o výsledku partie. Nutné bylo 32. – Jxf3 33.Vxe6 Vxe6 34.Sxf3 a ačkoliv jsou i potom dva střelci podstatně silnější než věž, černý má určité praktické vyhlídky na remízu. Pokračování v partii vytváří bílému volného pěšce. **33.dxe5 Jxf3 34.Sxf3 Vad8 35.Sf4 Vf8 36.Ke3 Vf7** Více vyhlídek dávalo 36. – Vc8. **37.Vc1 b5 38.Sd5 Vf7 39.Se4 g6?** Oslabuje dlouhou diagonálu a urychluje prohru. **40.e6 Ve7** Ani zdánlivě lepší 40. – Vd1 nemohlo nic zachránit: 40.Vxd1 Vxd1 41.Sc6! Ve1+ 42.Kd4 Vxe6 43.Se5+ Kg8 44.Sd5 Kf7 45.Sf6! s výhrou. Také 40. – Vd2 41.Se5+ Kg8 42.Vc7 vedlo rychle k prohře. **41.Se5+ Kg8 42.Sf6 Vde8 43.Sxe7 Vxe7 44.Sd5 Kg7 45.Vf1 h6 46.Vf7+ Vxf7 47.exf7 hgx5** Bída černého spočívá v tom, že bílý střelec všechno uhlídá z jedné diagonály, takže se nelze zbavit pěšce f7. **48.Kf3 a5 49.Kg4 b4 50.Kxg5 a4 51.h4 b3** Černý se samozřejmě mohl vzdát, a bylo by to i zdvořilejší, ale já jsem svoji situaci za beznadějnou nepokládal: do té doby jsem hrával s méně zkušenými soupeři a dosavadní průběh partie, zejména zahájení, mi zdánlivě dával za pravdu, že Jonáš je slabý hráč, který to ještě někde „zvaláší“. Ve skutečnosti však všechny krizové okamžiky sehrál soupeř lépe. **52.axb3 a3** První žertík: černý by případně rád vyhrál. Ale bílý není přece idiot. **53.b4 a2 54.Sxa2 Kh7** Druhý žertík: 55.f8D? pat. **55.b5** Vyhrávalo ještě rychleji 55.Kf6 nebo 55.f8V. Teď se černý opravdu už měl vzdát, ale to přece nepřicházelo v úvahu: tuhle partii jsem měl přece vyhrát já! A tak se hrálo až do matu. **55.** – **Kg7 56.b6 Kh7 57.b7 Kg7 58.b8D Kh7 59.Dg8#**

Místo elegantní povinné výhry ponížující a poměrně ostudná prohra! Získal jsem také dojem, že Jonáš od té chvíle svítil významně očima, jako by byl na tuhle svoji výhru pyšný. Zkrátka jsem nesmírně uškodil svému sebevědomí, užíral jsem se tím, a neúspěchů přibývalo a přibývalo...

Partie čtvrtá: Zkouška z Angličtiny

V této partii sice nešlo o hodně z hlediska tabulky, jelikož jsem po dvou neplánovaných prohrách už vypadl z uchazečů o vítězství, ale šlo o hodně z hlediska osobního: mým soupeřem byl můj profesor angličtiny na gymnáziu pan Pavel Waisser, ten, který si dovolil „nasolit“ mně trojku na vysvědčení.

Zeman – Waisser, Oddílový přebor A, Litomyšl 9. 11. 1990

1.c4 Kuk! Provokace. Ačkoliv obvykle hrávám 1.e4, rozhodl jsem se proti svému angličtináři hrát Anglickou hru. Naše „anglická konverzace“ se však velmi rychle ocitla mimo běžnou teorii. **1.** – **e5 2.Jc3 Jf6 3.e3 g6 4.d4 exd4 5.exd4 Sg7 6.Jf3 Jf6 7.Sd3 0–0 8.0–0 d5!** Protiúder v centru dává partii konkrétnější tvary a převádí strukturu pěšců do schémat výměnné francouzské s nezvyklým fianchettem. To má i své klady i zápory: střelec bude aktivněji působit na centrum, ale nebude moci oponovat z pole e7 vazbě. **9.Sg5!** Bílý se prozatím neobává vzniku izolovaného pěšce, protože jej černý nemůže účinně zablokovat. **9.** – **Je7 10.Dd2 Se6** Nebo 10. – dxc4 11.Sxc4 c6 12.Df4! s dynamickou převahou na straně bílého. **11.e5** Dynamické napětí drželo 11.b3, tah v partii je vypouští, zato se bílý nemusí ničeho obávat. Černý ovšem také nebude mít problémy. **11.** – **c6 12.Vae1 Sf5?!** Mělo se hrát 12. – Sg4 13.Je5 Sf5 s vyrovnanou hrou. Tah v partii umožňuje bílému „d’ábelskou kombinaci“. **13.Vxe7! Dxe7** Mezitah 13. – Sxd3 nic neřešil: 14.Vfe1! ±, nelze pak 14. – Se4? 15.Jxe4 Dxe7?? 16.Jxf6+ +-. **14.Sxf5 gxf5 15.Ve1 Dc7 16.Sh6 Je4** Dává najevo, že je srozuměn s remízou. Zapeklitější bylo 16. – Je8, bílý by pak musel hledat cesty jak zesílit útok, například 17.Sf4 Dc8 18.Ve3; v každém případě by měl černý značné potíže se svým rozbitým královským křídlem. **17.Jxe4 fxe4 18.Sxg7 Kxg7 19.Dg5+ Kh8 20.Df6+ Kg8 21.Jg5!** Bílý se však právem nespokojuje s věčným šachem a pokračuje v útoku. **21.** – **Vae8 22.Ve3 De7 23.Jxh7! Dxf6 24.Jxf6+ Kg7 25.Jxe8+ Vxe8** První část partie skončila pro bílého nesporným úspěchem: černý nezvládl ostrý boj střední hry a zůstal bez pěšce. Důležité je především to, že bílý má vzdáleného volného pěšce h, který se navíc může stát krytým volným pěšcem. Rozumný plán bílého je tento: g3, Kg2, Va3 (vynutit a6), b4, Vb3, a4, b5. Protihra černého spočívá v f5, Kg6, Kg5, Vg8 a f4. Tomu čelí bílý ponecháním věže na třetí řadě, gxf4 a Vg3. Nyní stálo také za úvahu předběžné 25.Vg3+!, protože černý by musel volit z několika zel: zatarasit f-pěšce 25. – Kf6, nechat si odříznutého krále 25. – Kh6, nebo zalézt zpátky 25. – Kf8. Realizace převahy sice není pro bílého snadná, ale následující průběh partie je šokující. Opět jsem sklouznul k povrchnosti. **26.f3? f5 27.fxe4? dxe4! 28.Ve1 Kf6 29.g3 Kg5 30.Kf2 f4?!** Lepší bylo vložit 30. – Vd8 31.Vd1, pak by po 31. – Vh8! 32.Kg2 f4 byl bílý v kritické situaci. **31.gxf4 Kxf4 32.Ke2 Kg4?** Nepochopitelný tah. Mělo přijít ihned 32. – Vh8, což vedlo k postavení v partii. **33.Vf1?** Dvě chyby vedly k tomu, že o remízu musel bojovat bílý. Tohle je další chyba, neboť bílý nevyužívá svoji šanci na zvrát. Mělo se hrát 34.Vg1+! a najednou je to opět černý, kdo je v kritické situaci, například 34. – Kh3 35.Ke3 Kxh2 36.Vg4 ±. **33.** – **Vh8 34.Vf2 Vh3 35.Ke1?** Další chyba! Bílý měl, a vlastně musel, držet remízu šachováním Vg2+, Vf2+. Po 35.Vg2+ Kf5!? 36.b3!! a) 36. – Ke6 37.Vg6+ = b) 36. – Vd3 37.Vg3 Vxd4 38.h4! ∞. **35.** – **e3 36.Ve2?** To je pasivní a prohrává bez odporu. Po fantastickém 36.Vg2+!? Kf3 37.Vg3+ Vxg3 38.hxg3 Kxg3?! 39.d5!! cxd5 40.b4! by černý pravděpodobně prohrál, protože by se nejspíš nachytil na 40. – Kf4? 41.b5 Ke5 42.a4! d4 43.a5 Kd5 44.c6 bxc6 45.b6!! axb6 46.a6. Černého by zachránil tah 40. – d4!, například 41.b5 d3 42.c6 bxc6 43.bxc6 d2+ 44.Ke2 d1D+ 45.Kxd1 Kf2 46.c7 e2+ 47.Kc2 e1D 48.c8D s remízou. Ke pravděpodobné výhře černého však vede předběžné 38. – a5! (místo okamžitého Kxg3), protože černý by tak nakonec získal 2 tempa. Také 36.Vf7 Vxh2 37.d5! cxd5 38.Vxb7 slibovalo protihru, takže černý by neměl žádnou jednoduchou cestu k výhře. **36.** – **Kf3** Od tohoto okamžiku si se mnou soupeř hraje jako kočka s myší. **37.Kf1 Vh4 38.Vg2 Vxd4 39.Vg3+ Kf4 40.Vg2 Vc4 41.h4? Kf3 42.Ve2 Vxh4 43.Vg2 Vh1+ 44.Vg1 Vxg1+ 45.Kxg1 e2 a bílý se vzdal.**

Tahle porážka mě dorazila. Namísto útěchy a relaxace se hraní šachů stalo dalším traumatem.

Partie pátá: Závěr sezóny

Byl jsem bit jako žito v oddílovém přeboru, dostával jsem „klepec“ v družstvech. Nic se nedařilo ani ve škole: matematiku nás učila jiná kantorka, taková krásná štíhlá osoba s maďarským příjmením, a hned mně předvedla, že ulejšky nemá ráda. Jenže já jsem se neulejšval, já jsem prostě neměl morální sílu k učení.

„Ty si stojíš na kyslíku!“ prohlásil otec, když se dozvěděl, že ve školní jídelně nejím. Já jsem neměl moc chut' se na tohle téma s kýmkoliv bavit a s otcem už vůbec ne. Tak jsem vytáhl onen „argument“ s Karpovovou váhou. Otec se rozčílil: „Doufám, že to nemyslíš vážně, protože jestli to myslíš vážně, tak to je nemoc.“ Pokrčil jsem rameny. „Tak myslíš to vážně s tou váhou?“ „Ne,“ řekl jsem jen, aby už byl klid. „Tak doufám, že začneš jíst,“ uzavřel otec diskusi. Jíst jsem samozřejmě nezačal, prostě proto, že to nešlo, i kdybych opravdu moc chtěl. A otec taky neznal celou pravdu: nejenom, že jsem neobědval, ale taky jsem nesnídal. Byla to jedna z malých záhad, že tělo i mozek jinak celkem fungovaly. Ale přece jenom nikoliv ideálně. Kolo stálo v garáži se splasklými pneumatikami, Alena o mě neměla zájem, zase jsem musel k holiči. Taky jsem dostal pětku za správně vyřešený příklad v písemce z fyziky, údajně za opisování. Je až s podivem, že nemám na tehdejší krušné časy tak strašné vzpomínky, ale to je proto, že jsem se trošku uzavřel. Hladina mé nálady celkově poklesla (hladověním?), takže tyto rány už neznamenalý hluboký propad.

Na samém konci jarních prázdnin, v neděli, se hrálo poslední utkání družstev. Nastoupil jsem proti soupeři, kterého jsem už v minulosti jednou porazil: bylo to právě na již zmíněném turnaji v Poličce. Chtěl jsem svůj úspěch zopakovat, ale taky jsem to chtěl už nějak „doklepat“. Příliš jsem si tedy nevěřil.

Zeman – Hrabalík, Divize II D, Polička 24. 2. 1991

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Jc3 Jf6 4.Sg5 Sb4 5.e5 h6 6.Sd2 Jfd7 7.Dg4 Kf8 8.a3 Se7 9.Jf3 f5?! Tím se navždy černý vzdává možnosti bourat bílé centrum tahem f6. **10.Dg6 Jb6 11.Sd3 De8 12.Dg3 g5?! 13.b4! Jc6** Nebránil jsem černému v postupu na královském křídle, protože jsem usoudil, že jeho zápory převažují nad klady. Zcela jiný názor měli „radilové“ z družstva, kteří se nechali v úsudku ovlivnit výsledkem partie a prohlásili to za strategickou chybu. Já jsem však i dnes přesvědčen o tom, že černý se dopustil závažného oslabení svého postavení. **14.b5?!** Unáhlenost. Tohle mělo přijít jen jako odpověď na případné a5. Lepší bylo začít ihned připravovat průlom na královském křídle, což dávalo reálné vyhlídky na útok, tedy ihned 14.h3! a dále jako v partii. **14. – Jd8 15.h3 c6 16.bxc6 bxc6 17.Je2 Jd7 18.0–0 Jf7 19.Jh2 Vg8! 20.f4! gxf4** Černý se připravil jak nejlépe mohl proti průlomům f4, ten však přece přišel. Teď nelze 21.Dxf4? Sg5 22.Sb4+ c5 a bílý ztrácí figuru, proto bylo správné 21.Df2! s dalším 22.Jxf4 a s útokem bílého. **21.Df3?? Jg5!** Pouťový trik: bílý ztrácí dámu a tím přichází zcela vniveč předchozí akademická strategie s průlomem. Nelze samozřejmě soupeři předhazovat štěstí, hrál výborně, ale přesto nelze dát za pravdu těm, kteří považovali tento vývoj za šachově logický (právě soupeř k nim patřil). Kdybych neudělal v minulém tahu hrubou chybu, stál bych mnohem lépe. Ovšem z hlediska psychologického je na vině nedostatek soustředění při očekávání rodícího se úspěchu a také můj tehdejší celkový psychický stav. **22.Jxf4 Jxf3+ 23.Jxf3 Sg5 24.Jxg5 hxg5 25.Jxe6+!** Nechce-li se bílý vzdát, a to proti Hrabalíkovi samozřejmě nechce, může ještě takto zkoušet tvořit. **25. – Dxe6 26.Sxf5 De7 27.Sxd7+ Kg7 28.Sxc6 Sb7 29.Sxb7 Dxb7 30.Sxg5 Db2 31.Vae1 Dxd4+ 32.Kh1 Vgf8 33.Sf6+ Kg6 34.Vf3! Vae8 35.Vg3+ Kf7 36.Vf1! Ke6 37.Vg6 De4 38.Vh6 Vg8 39.Sg7+ Kd7 40.Vf7+ Kc8 41.Vc6+ Kb8 42.V6c7 d4 43.Vxa7 Dxc2 44.Vab7+?** Otazník nikoliv proto, že by se jednalo o chybu, která mění něco na výsledku partie nebo na objektivním hodnocení pozice, ale proto, že tímto tahem bílý nevyužívá poslední slabou naději. Dosud bílý v naprosto prohrané pozici čaroval, jak jen mohl, a černý tahal chvílemi vynuceně, chvílemi bezstarostně, jist si vítězstvím. Kdybych teď hrál 44.Vfb7+ Kc8 45.a4!, tak samozřejmě černý může vyhrát téměř jakkoliv, ale kdyby hrál přímočaře 45. – d3 46.a5 d2? 47.a6!! d1D+ 48.Kh2, tak by nastala fantastická situace: navzdory dvěma dámám více nemůže vyhrát (!!!), protože mu hrozí nekrytelný mat, takže jednu dámu musí hned obětovat a pomocí té druhé potom sám dávat věčný šach. K tomu je nutné podotknout, že kdyby v této pozici černý zkoušel „jiné figle“, tak by to s ním mohlo velmi špatně dopadnout: 48. – Kd8? 49.Va8+ Dc8 50.Sf6+, nebo 48. – Dxc2+! 49.Kxg2 Vxg7+!? 50.Vxg7 Dd5+ 51.Kg1 Vxe5? (naopak ještě velmi nebezpečný pro bílého je pokus 51. – Vf8!) 52.Va8+ Dxa8 53.Vg8+. Také v jiné „logické“ variantě, kdyby hrál černý „vychytrale“ 45. – Vxe5?? (s úmyslem 46.Sxe5?? Dxc2#), tak by se nestačil divit po 46.Vc7+! Dxc7 47.Vxc7+ Kxc7 48.Sxe5+ s vyhraným postavením bílého. Tah zahráný v partii sice také sleduje cíl, je však průhledný, takže neklade na černého vůbec žádné nároky. **44. – Kc8 45.Va7 De4** Černý pokrýval hrozící mat, vyhnul se opakování pozice a teď nezbyvá než konstatovat: Přichází zákon! **46.Vac7+ Kb8 47.Vc4 Vxg7 48.Vb4+ Kc8 49.Vc4+ Kd8 50.Vxg7 De1+ 51.Kh2 Dxe5+ 52.Kg1 Dxc7 53.Vc1 d3** Proč se bílý ještě nevzdal? Vyhrané partie se přece nevzdávají! Že se situace od 20. tahu poněkud změnila, to přece nemůže mít nejmenší vliv na moji umíněnost. **54.Vd1 Dd4+ 55.Kh2 d2 56.Vb1 d1D 57.Vb8+ Kc7 58.Vxe8 Dd6+ 59.g3 D6d2+ 60.Ve2 D2xe2#**

Šachy jsou krutá hra. Namísto získávání cenných skalpů přišla řada porážek od „žabařů“. Ačkoliv jsem měl zcela jiné pocity (chtěl jsem hrát, abych se „pomstil“), potřeboval jsem přestávku jako sůl. To se taky stalo, takže jaro a počátek léta 1991 po skončení „smolné“ sezóny jsem trávil občasným šachovým rozjímáním, analýzami a hraním volných a „pohárových“ partií v šachovém oddílu. Zatímco moje horká hlava pomalu vychlázala, situace mimo šachy taky nebyla moc růžová. Mně samotnému vrtalo hlavou moje nejedení a taky to, proč se nedokážu přinutit k nějaké pravidelné práci do školy. Je dost pravděpodobné, že jsem to podvědomě dělal otci naschvál.

Jak vypadal můj tehdejší běžný všední den? Ráno vstát, věci do školy dát do brašny, umýt, vyčistit zuby, dopít čaj (bez jídla), jít do školy (většinou na poslední chvíli a se spěchem). Ve škole stres ze zkoušení, psaní domácích úkolů namísto atd. V poledne na oběd do školní jídelny: většinou z jídla nic nebylo, byla možnost jej vyhodit, což jsem využíval víc než hojně. Potom buď domů a vyvenčit psa (bílý jménem Max), nebo se v případě odpoledního vyučování,

když psa venčil někdo jiný, stavit u babičky. Pozdní odpoledne a večer ve znamení „bloumání“, tj jakýsi útlum. Většinou se to manifestovalo tupým zíráním do šachové literatury a neschopností se soustředit nebo něco dělat. Takže domácí úkoly se samy neudělaly a myšlenky na zítřek jen prohlubovaly moji skleslost. Večeře byla bez problémů, ale bylo to moje jediné plnohodnotné jídlo dne.

Jinak to vypadalo, když se dělo něco mimořádného. Když bylo jisté, že budu zkoušený nebo se měla psát nějaká důležitá víska z předmětu, na kterém mi záleželo nebo mi z něj hrozila trojka na vysvědčení, tak jsem se učil, ale takovéto „nárázovky“ samozřejmě nezaručovaly, že látce opravdu rozumím, a hlavně mi tenkrát nesloužila příliš bystře moje paměť. To mělo několik příčin: zaprvé jsem si ji zahlcoval šachem, zadruhé mozek neměl energii (mj. kvůli jídlu) na plnohodnotný provoz, a za třetí jsem začínal být „nočním ptákem“ (nejen šachy, ale i erotika) a nestačil mi pak spánek.

Navzdory tomu s odstupem času musím říct, že i když jsem neměl nijak skvělé známky, tak z přírodovědných předmětů jsem měl znamenitý přehled a rozsáhlé znalosti, naopak mojí slabinou byly jazyky a literatura. Líbí se mi jeden Werichův výrok: My chytří tady nejsme od toho, abychom si pamatovali, od toho jsou tady přece hloupí, my chytří musíme vymýšlet. Často mě napadlo, že ve starověku nebo v renesanci bych se prosadil a možná bych i proslul jako mudrc, vynálezce nebo vědec, ale dnešní doba je na takové úrovni, že významné objevy se týkají tak specializovaných oborů, že je pro běžného člověka téměř nemožné se dostat k informacím a orientovat se v nich a také případně čekat ocenění široké veřejnosti. Mimochodem tohle je určitě jeden z důvodů dnešního zájmu o různé mimovědní oblasti: magii, astrologii, numerologii, metafyziku, východní lidové léčitelství atd.

Partie šestá: Rozmarné léto

Léto znamenalo přece jen dočasnou normalizaci, bohužel však už nebylo možné zastavit další úpadek. Hlava pomalu vychladla, pobyt na chalupě znamenal jíst, opravené kolo opět sloužilo a – opět byl turnaj v Poličce. Tentokrát však se hrálo švýcarským systémem. I když jsem si myslel, že to nebude vadit, přece jen to bylo jiné. Vzhledem k tomu, že jsem denně dojížděl (tentokrát z chalupy v Jarošově), neznal jsem předem jméno soupeře, barvu figur ani místo v sále. Vadilo mi, jak pořadatelé improvizovali: že se bude hrát otevřený turnaj se rozhodlo na místě těsně před zahájením turnaje, také jak dojížděli účastníci, měnil se rozpis prvního kola. A tak se stalo, že jsem místo černými s Jaromírem Paščenkem hrál bílými s Josefem Jiruše z Hradce Králové.

Zeman – Jiruše, Letní turnaj – open, Polička 17. 8. 1991

1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 e6 5.Se3 Jf6 6.Jd2 d5 7.Sb5 Sd7 8.Sxc6 Sxc6 9.e5 Jd7 10.f4 Db6 11.J2b3 Sb5 12.Jxb5 Dxb5 13.Dd4 b6 14.a4 Dc6 15.c3 Sc5 16.Dd2 Vb8 17.Jxc5?! bxc5 18.b4!?! a6! 19.0–0 Do této pozice jsme směřovali oba: já, protože jsem plánoval nerušený nápor na královském křídle tahem f5, soupeř, protože viděl následující průlom. Z partie je vidět, že jsem zahájení sehrál v poklidu a celkem tvořivě. **19. – d4! 20.cxd4 cxb4 21.Vfc1?** Tohle už je chyba! Nechal jsem se znechutit pohledem na katastrofu na dámském křídle a vypustil jsem všechny plány na protihru. Hráť na dámském křídle nemá pro bílého smysl, parní válec v podobě mohutného b-pěšce nelze natrvalo zastavit. Proto mělo ihned přijít ostré 21.f5!, například 21. – exf5 22.d5! s dalším 23.e6. Černý by nemohl hrát 21. – 0–0? kvůli 22.f6! s matovým útokem. **21. – Dc7 22.Vab1 0–0 23.f5 a5?!** Černý by byl udělal lépe, kdyby nebyl ignoroval možnosti bílého: mělo nejprve přijít 23. – exf5. **24.f6! Vfc8! 25.Sh6 g6 26.Vxc8+?** Selhání nervů. Netroufl jsem si hrát důsledně na útok, přesto to však byla nejlepší a jediná šance. Po 26.Sg7! stojí před černým problém, jak čelit plánu bílého Dh6, Sh(f)8, Dg7#. Existuje jen jediná obrana; dostat dámu na f8 jako odpověď na Sh8 a to je možné jediným způsobem: 26.Sg7! b3! 27.Dh6 Db4! 28.Sh8 Df8. Teď musí bílý remizovat po přesném 29.Sg7 Da3! 30.Vxc8+! Vxc8 31.Sh8 Df8 32.Sg7 atd, kdyby totiž bílý zapomněl vyměnit věže, černý by vyhrál obětí dámy: 30.Sh8? Vxc1+ 31.Vxc1 Dxc1+! 32.Dxc1 b2 33.Db1 Kxh8 s dalším Kg8-f8, Vb4, Jb6-d5-c3. Tah v partii je z kategorie ptákovin: zbytečně zjednodušuje a přenechává soupeři volný c-sloupec. **26. – Vxc8 27.Vb3 De4!** Teď se ukazuje, že plán bílého s převodem věže po třetí řadě nemůže přinést nic dobrého. Hrozí mimo jiné Vc2, což by mohlo udělat z bílého krále rychle mrtvolu. Bílý tedy musí přejít do obrany, což vzhledem ke strategicky méněcenné pozici povede zákonitě do prohrané koncovky. **28.Ve3 Dc2 29.Ve2 Dxd2 30.Vxd2 Jb6 31.Va2 Jd5** Koncovka je pro bílého na první pohled beznadějná. **32.Sd2 Vc4 33.Kf2 Kf8 34.Se3 Ke8 35.Va1?** V mizerné pozici další chyba. **35. – Vc2+ 36.Kf3 Vc3 37.Ve1 b3 38.Kf2 Jxe3 39.Vb1 Jc4 40.Ke2 b2 a bílý se vzdal.**

Nakonec jsem uhrál celkem solidní výsledek, ale díky slabšímu startu jsem měl i slabší soupeře, takže jsem si o zvýšení své šachové kvalifikace mohl nechat jen zdát.

Partie sedmá: „Ženská nikdy nemůže hrát dobře šachy“

Je už načase, abych se zmínil o tom, čemu já říkám *Temná strana Síly* a proč. Je to vypůjčené slovní spojení ze známého filmového cyklu Hvězdné války, jak zajisté mnozí vědí. V tomto díle a v mém životě to však znamená něco jiného. Nemám rád to cizí slovo, znamenající v překladu „volský hlad“ a rozhodl jsem se z pozice autora, že je ani jednou nepoužiju i když je to oficiální lékařský název.

Abyste si udělali představu jak rozsáhlý problém to může být, tak bude nejlépe od začátku. Největší problém je v tom, že *schopnost* se postupně, avšak velmi nenápadně a rychle, stane *nutností*. Dejme tomu jsou určité předpoklady jako třeba některé povahové vlastnosti a extrémní vztahy k jídlu, vlastnímu tělu a případně i k aktu zvracení. Přítomnost jakýchsi nekalých předpokladů může pocházet i z minulých generací a v rodinném prostředí může přetrvávat celá léta. Nevím, jakou to mohlo sehrát roli, ale faktem zůstává, že můj otec býval v mládí velmi štíhlý, dokonce jako chlapec pobýval na ozdravném táboře zaměřeném na výživu, později přibral a získal značnou nadváhu, přičemž jeho vnější postoj k vlastní nadváze býval sebeironický a ironický byl i k maminčině nadváze. Matka získala nadváhu jako následek dvou těhotenství a běžného života, když jí nezbyl čas na preventivní sebeúdržbu. Potom už bylo pozdě, ale pamatuji se, že brala jakési léky na snížení chuti k jídlu, po nichž jí někdy bývalo špatně. Moje puberta vrcholila v době listopadového převratu, když k nám přišel nový životní styl. Mnozí v rodině si asi slibovali od všelijakých nových šarlatánských diet nepravděpodobné zázraky. Teta získala návod na „Dietu Lenky Kořínkové“ mnohem dříve, než vyšla knižně, a začala jíst podle ní, ačkoliv právě ona hubnout absolutně nepotřebovala. Tehdy jsem vnitřně cítil, že podobné nesmysly mám přece na háku, ale přitom jsem se málem stal obětí té nejtemnější verze podobných snah.

Že jsem přestal najednou téměř jíst, souviselo právě s šachovými neúspěchy (partie s Jonášem, Waisserem a další). Nebyl to vnější úmysl. Dnes jsem přesvědčen, že to byl podvědomý instinkt samotářského lovce, který nic neulovil a proto omezil příjem potravy. Protože toto vysvětlení nebylo tehdy na vědomé úrovni k dispozici, musel jsem si nejeden zdůvodnit touhou po štíhlosti a napodobit tak ostatní členy rodiny v jejich jídelní skromnosti. Jenže později, když už jsem prolomil lavinu neúspěchů, jsem už stejně nedokázal začít ráno a v poledne normálně jíst a to vedlo k odpolednímu přejídání, když jsem byl sám doma. Později jsem už nikdy nevydržel dlouhodobě hladovět a můj vztah k jídlu zůstal poznamenaný.

Obtížnější bude vysvětlení dalšího úkazu, a sice sebedestrukční perverze na šachovnici i mimo ni. Zřejmě jsem potřeboval pozdvihnout své nabourané sebevědomí a hrál jsem vlastně handicapové partie. Vítězstvími jsem tak získával sám před sebou uvnitř na ceně a porážkami jsem tak mnoho neztrácel. S tím souviselo občasné nutkání něco si provést a tím sobě dokázat, že snesu to a/nebo ono. Vlastně i první pokusy o vyvolání zvracení byly podepřeny mimo jiné tímto motivem.

Tehdy byl podzim 1991 a ještě pořád byl čas, jenže já jsem byl jalové trdlo. Zpočátku se dařilo: do nové šachové sezóny jsem se vrhl po hlavě a hrál jsem jako ďábel. Nejprve jsem šel od vítězství k vítězství: s Jonášem jsem si vyrovnal účty tak razantně, že jsem ho rozdrtil v miniatuře, také jsem hrál za „běčko“ na první šachovnici a za „áčko“ jako první náhradník a získal jsem několik tučných skalpů. Jenže jsem měl rok zpoždění! Události mimo šachy začaly nabírat nepříjemné obrátky.

Jednou z obtížných věcí byla docházka do tanečních. To bylo tak: nechtěl jsem tam chodit ani za nic. Pak jsem se však nechal obměkčit rodinou, protože jsem tajně doufal, že tam bude chodit taky Alena. Nebyla tam. Takže jsem byl za dřevo: neměl jsem stálou partnerku a musel jsem tančit s dívkami, o které celkem nikdo nestál a ony o mě taky dvakrát nestály. Navíc, co čert nechtěl, do stejného kurzu chodila i Jonášova dcera, takže Jonáš stával na balkóně celkem pravidelně a myslím, že se celkem bavil při pohledu dolů, kde jsem ze sebe na svých olšových nohách dělal kašpara. A aby toho snad nebylo málo, v sále byla zrcadla, mistrová (kurz vedli manželé Němečkoví) si všimla mého pohledu na sebe samotného a začala mít nářky. Nakonec jsem jakž-takž zvládl vyučované tance (polka, valčík, mazurka, waltz, tango, samba, čača), takže jsem si dovilil na závěrečném plese vyzvat Alenu (tam nakonec přišla), ale měl jsem trošku dojem, že ji to obtěžuje.

Od té doby jsem tančil už jen jednou (o rok později na maturitním plese taky s Alenou) a zanechal jsem pak s lehkým srdcem podobných společenských akcí. Teprve mnohem mnohem později mě jiná osoba, pocházející z Brna a také kdysi patřící *Temné straně Síly*, přiměla uvažovat o účasti na víkendovém tanečním soustředění, na(ne)štěstí to kolidovalo s termínem šachového utkání a šachy měly samozřejmě přednost. O ní (té osobě) bude ještě řeč, ale to bychom velmi předbíhali...

Zkraje podzimu jsem ještě hojně jezdil na kole, ale spíš se to dá nazvat *rajtováním* (termín ing. Jany Sladké-Ševčíkové, rovněž dámy, co se zachránila jen tak tak ze spárů *Temné strany Síly*, napsala o tom knihu a založila občanské sdružení), jednalo se o ničení kola. Moje kolo, to byla tříčtvrteční dívčí Eska Junior, která původně patřila tetě a dlouhá léta stála na půdě na chalupě. Já jsem ji „znárodnil“ (čili „privatizoval“), opravil a používal. Tak tohle kolo mělo jeden stálý převod a zadní brzdu klasicky na pedál. Nemohlo se tedy rovnat módním galuskovým bicyklům, ale já jsem si říkal, že nejsem bačkora. Mojí oblíbenou „zábavou“ bylo jezdit terénní jízdy. To souviselo s tím, že jsem nesnídal, neobědval, ale odpoledne jsem doma oproti loňsku nevydržel nejíst a jedl jsem třeba jen chleba, chleba s hořčicí, bábovku, prostě cokoli, co mi přišlo pod ruku a pak jsem vyrazil jezdit jako blázen, někdy sám, někdy se psem.

Na podzim v důsledku změny počasí a technických problémů s opotřebovaným bicyklem jsem musel svoje

jízdy trochu omezit. Tehdy jsem začal lehce pokoušet *Temnou stranu Síly* během pěších procházek.

Když si přehrajete kteroukoli z dosavadních partií od první do šesté, tak sice naleznete vážné chyby taktické, strategické i psychologické, ale neobjevuje se tam ještě rys, který se nedá nazvat jinak, než perverze. Proto následující „partie“ je první ukázkou samodestrukční hry na prohru.

Byla sobota 9. listopadu 1991. Temné mraky visely nad podzimní krajinou a i já jsem měl chmurnou náladu. Příští den mělo hrát B-družstvo a nebylo jasné, kdo nastoupí. Odpoledne jsem vytáhl kolo a vyjel jsem shánět náhradníky. Ach, marná snaha! Dva poměrně kvalitní náhradníci nemohli (Motáček a Nespěchal), ale já jsem se ještě nevzdal: rozjel jsem se do Morašic přemluvit Ningera, kdysi krajského přeborníka. Také nemohl (nebo nechtěl?). Nakonec jsem sice hráče do počtu sehnal, ale byli to Jíroun a Dušek, šachisté 4. výkonnostní třídy, patřící i u nás v oddíle k nejslabším. Ještě jedna starost mě sužovala: našimi soupeři bylo A-družstvo z Rychnova nad Kněžnou a na první šachovnici mě čekala věhlasná soupeřka, ze které šel strach.

Holoubková – Zeman, divize II D, Rychnov nad Kněžnou 10. 11. 1991

1.e4 e5 2.c3 d5 3.exd5 Dxd5 4.d4 cxd4? První chyba, způsobená neznalostí teorie. Výměna je předčasná, protože se bílému jezdcovi uvolňuje ideální pole c3 pro vývin. Tato varianta, kterou jsem hrál tento den poprvé a neměl jsem tedy žádné zkušenosti, patřila k základní výzbroji mé soupeřky proti Sicilské. **5.cxd4 e6** Asi nutné, bělopolný střelec musí zůstat pro obranu uzavřený, jeho aktivizace (5. – Sf5) by mohla zavinit katastrofu na dámském křídle. Jedinou roznoumno alternativou bylo nejasné 5. – e5!?! s případnou snahou o zjednodušení, což mě však nemohlo uspokojit. **6.Jc3 Dd8 7.Jf3 Jf6 8.Sd3!** Velmi přesné! Moje soupeřka Martina Holoubková (provdaná Kořenová, její manžel pracuje jako redaktor ČT), nynější mezinárodní mistryně a tehdejší naše přední dorostenka, znala nebo našla ideální rozmístění bílých figur. Později jsem toto zahájení začal hrát bílými a po různých šrámech jsem dospěl vlastními úvahami k témuž: bělopolný střelec bílého hlídá svůj černý protějšek, oponuje mu (Sg4 x Se2) a zůstane-li černý střelec uzavřený, bílý střelec patří na d3 a nikoliv na e2, kde nehraje. Výhoda bílé pozice je velmi éterická, prchavá a může se snadno vypařit, načež zbude pouze „izolant“ d4, proto je nutné hrát velice přesně. **8. – Jc6 9.0–0 Sd6** Pochopitelně nikoliv 9. – Jxd4?? 10.Jxd4 Dxd4? 11.Sb5+ +-. **10.a3!** Aby mohla hrát Sc2 a Dd3 bez rušivého výpadu černého Jb4 a také aby černý nepřeváděl přes b4 jezdcu k blokádě na d5. Prostě vedení partie mojí soupeřkou bylo na vysoké úrovni, což se o mně říct nedá. **10. – h6?!** To už je příprava oné „perverzní“ hry. Bylo mi jasné, že po 10. – 0–0 by se soupeřka dostala k dřívě či později k tlaku na královském křídle postavením baterie Sc2 + Dd3 a proto jsem se rozhodl pro podivnou koncepci: krále nechat uprostřed a okamžitě nastoupit na královském křídle sám pěšci. Plán je to špatný a ještě uvidíme, že i konkrétní provedení bude mizerné. **11. Sc2 g5?! 12.Ve1** Tady je vidět, že se soupeřka ani nepolekala, ani se nenechala strhnout k podobným nepředloženostem, ale naopak jemně a metodicky změnila plán: černý král stojí nevhodně, připravuje tedy otevření hry. **12. – g4 13.Je5 Dc7?** To už je přímá chyba, která bude stát minimálně pěšce. Nutné bylo 13. – h5, ale i potom vznikají oprávněné pochybnosti, jestli práchnivá pozice černého může vydržet iniciativu bílých figur, například 14.Sf4 Sxe5 15.Sxe5 Jxe5 16.Vxe5 s hrozbou 17.d5. **14.Jb5 Db8 15.Sf4! Sxe5** Vynuceno. **16.Sxe5 Jxe5 17.dxe5 Jd5 18.Jd6+ Kf8 19.Dxg4 Dc7 20.Vac1 Dc7 21.Sg6?!** Tento taktický úder, při vši účtě, považuji za nepřesnost. Lepší bylo 21.Sb3! a pozice černého byla před rozpadnutím, například 21. – Sd7 22.Sxd5 exd5 23.Db4 nebo 21. – Vg8? 22.Dh3 atd. **21. – fxg6?!** A černý nevyužívá naskýtající se příležitost k zápletkám. Mělo přijít 21. – f5! s uzavřením střelce. Kdyby se bílá „polekala“, mohla by přejít do koncovky 22.Jxc8 fxg4 23.Jxe7 Kxe7! 24.Se4 Vhd8!, kterou by však černý s pěšcem méně při přesné hře pravděpodobně neprohrál. Oběť figury 22.Sxf5 exf5 23.Jxf5 Sxf5 24.Dxf5+ Df7 25.Vc8+ Vxc8 26.Dxc8+ Kg7 27.Dg4+ Dg6 vede k situaci, kde se věčnému šachu lze vyhnout jen se značným rizikem (i černý jezdec má svou sílu a král to má k bílým pěšcům blízko). Konečně další možnost je ustoupit dámou a ponechat střelce odříznutého. To však přenechává černému několik důležitých temp nutných ke konsolidaci postavení a k získání určité protihry: 22.Dd4 Sd7 23.Sh5 Sc6 24.Sf3 a5! 25.b3 h5, dále pak h4, přeskupit figury, tlakem po g-sloupci vylákat g3, hxg3 a pokusit se o nápor po h-sloupci, je ovšem pravda, že i tady osud černého neustále visí na vlásku. **22.Jxc8 Dd7 23.Jd6 Kg7 24.Je4 Vac8?** Přehlédnutí z důvodu povrchnosti, nutné bylo 24. – b6 a po 25.Ved1 Dc7 26.Jf6 Jxf6 27.exf6+ Dxf6 28.Vc7+ Kg8 29.Vdd7 Ve8 se modlit za duši černého krále. **25.Jc5 Db5** Ono už je to jedno, i když delší odpor zaručovalo nevzdalovat se dámou a držet věž krytou, ale po 25. – De8 26.Jxb7 by to s černým taky pěkně cloumalo. **26.Jxe6+ Kh7 27.Vxc8 Vxc8 28.Jg5+ hxg5 29.Dxc8** Podtrženo a sečteno: kvalita a dva pěšci méně, pozice na cáry, protihra nikde, král ve větru. To je ovoce perverzní strategie spojené s povrchností. Jak je možné, že černý hrál tak mizerně? Vysvětlení spočívá v psychologii: proti silné soupeřce jsem odmítl převzít odpovědnost, tuto partii jsem nepřijal za svoji a prováděl jsem „bohatýrské“ tahy od oka. **29. – Jf4 30.Vd1 Dxe5(?)** Souhlasí s matem, ale záchrany samozřejmě nebylo. **31.Vd7+ Kh6 32.Df8+ Kh5 33.Vh7+ Kg4 34.f3#**

Zřeknutí se odpovědnosti – to byla v této partii (ale i v jiných partiích) hlavní příčina tak rychlé porážky, i když tak silnou soupeřku bych asi neporazil, i kdybych hrál pozorně, odpovědně a soustředěně. Ruku v ruce s tím šla snaha řešit věci radikálně až sebedestrukčně, snaha hazardními tahy zastříť nízkou sebedůvěrou, také pro jakési vnitřní nejasné estetické důvody, *to jsou přesné symptomy Temné strany Síly*.

Brutalitu této „nakládačky“ poněkud zmírnilo to, že ostatní hráči družstva většinou taky prohráli, a to způsobem kolikrát ještě horším a se soupeři méně věhlasnými. Takže i kdybych neprohrál nebo dokonce vyhrál (!!!), zápas by stejně skončil vysokým vítězstvím Rychnova.

Partie osmá: Svěrák národního lovu

Období od podzimu 1991 až do jara 1992 má jeden rys: nedařilo se mi *zvracet* (no fuj, to je hnusné slovo, ale je třeba jej používat a nazývat věci pravými jmény), ačkoliv jsem se o to pokoušel stále více a náladu jsem měl dosti mizernou. Kdyby mě někdo potkal v lesíku zvaném Černá hora (mezi Litomyšlí a Strakovem, je tam běžecký areál), tak

by si řekl, že žvýkám stéblo, větvičku nebo něco takového, ovšem ta větvička byla poněkud delší a končila v krku. I kdyby mi tehdy někdo trpělivě vysvětlil, že si zadělávám na problém, nebylo by to nic platné. Pochopitelně nakonec zvítězila přece jenom důslednost, nikoliv rozum.

Šachově docházelo k obratu: přestalo se dařit. To mělo příčinu právě ve výše uvedené *Temné straně Síly*, i když, pravda, v následující ukázce jsem zvítězil. Bylo to však vítězství plně paradoxů v partii, kde jsme oba, já i soupeř, dělali chybu za chybou. Byl to zápas našeho B-družstva tuším proti Pardubicím B a mým soupeřem byl pan Pavel Taracközi.

Zeman – Taracközi, Divize II D, Litomyšl 12. 1. 1992

1.e4 d5 2.exd5 Dxd5 3.Jc3 Da5 4.d4 Jf6 5.Sd2 Sg4 6.f3 Sf5 7.Jge2 Jc6 Zahájení nebylo rozehráno nejlépe ani jedním z nás: Skandinávská není pro černého plnohodnotné zahájení, bílý však pozapomněl na vývin bělopolného střelce (správně bylo 5.Sc4) a teď si ho navíc uzavřel. **8.g4** A tak tedy směle na koroptve! Opět tváří v tvář problémům volím radikální improvizaci. **8. – Sg6 9.g5 Jd5 10.Je4 Db6 11.c4 Jdb4 12.Sc3 a5 13.a3 Ja6 14.d5 Sxe4 15.fxe4 Jd8 16.Da4+ c6 17.Dxa5?** Tak jsem si slupnul pěšce, což měla být pointa a vyvrcholení mé „nátlakové“ koncepce hry. Lepší však bylo 17.Sd4. Bílá pozice vypadá mohutně, ale je dosti rozháraná, takže vlastně jediné štěstí bílého je v tom, že černý poněkud zaostal ve vývinu. V partii se to rychle otočilo. **17. – De3! 18.dxc6? Jxc6 19.Df5** Bílý drží kořist a neuvědomuje si nebezpečí. **19. – Jc5!** Bléé... a materiální převaha se obrací na stranu černého, díry v bílé pozici ovšem zůstávají. **20.Vd1 20.Sd2 Jd3+ 21.Kd1 Db6** je ještě horší. **20. – Jd3+ 21.Vxd3 Dxd3 22.Jg3 De3+ 23.Se2 e6 24.Db5 0–0 25.Da4 Sc5 26.Vf1 Vd3?!** To vypadá jako černá magie: černý vyvolává strašidla, kterým podlehne. Lepší a jednodušší bylo metodické 26. – Vd7 27.Dc2 Vhd8 s přísnou pozicí, bílý totiž nesmí po 26. – Vd7 27.Da8+? Kc7 28.Dxh8(?) kvůli Dc1+ 29.Sd1 Dxd1#. **27.Vxf7!** Ono se totiž ukazuje, že hrozí Da8+, takže bílému, který musí hrát chtít nechť vabank, to jaksi vychází. **27. – Kb8 28.Db3 Ja5??** Černý nevidí, že následujícím obratem přijde o věž. Vůbec ho nenapadlo, že jezdeck odvádí od kontroly pole e5. Přesvědčivá výhra přímým útokem tu asi nebyla, ale mohlo přijít 28. – b6 29.Da4?! Vxc3! (hrozilo Se5+ s výhrou bílého!) 30.bxc3 Vd8 31.Dc2 Je5! -+ nebo 29.Dc2 Vhd8 30.Vf3 Vd1+ 31.Dxd1 Vxd1+ 32.Kxd1 Dxc5, v obou případech by při správné hře nakonec černý zvítězil. **29.Se5+** Je zajímavé, že po partii se soupeř zlobil na mě! Jenže tento vývoj má svoji logiku: protiútok vyvolal v soupeřově hlavě zmatek a to způsobilo chybu. Jsem si téměř jistý, že kdyby neudělal tuhle chybu, tak by udělal jinou: asi stěžil by objevil po 28. – b6 29.Da4, že má hrát 29. – Vxc3 (viz poznámka u předchozího tahu), zahrál by například 29. – Vhd8? a po 30.Se5+!! Sd6 31.Dxc6 by se nestačil divit. Také prohlásil, že jsem se v postavení vůbec neorientoval. Omyl! Je sice pravda, že jsem partii rozehrál mizerně, to však bylo naprosto úmyslné a vyplývalo to z mého duševního rozpoložení, ale v kritické situaci na okraji propasti jsem hrál vynalézavě a takticky správně. Naopak on pustil bílou věž na sedmou řadu a přehlédl tah 29.Se5+, takže to byl on, kdo se v pozici neorientoval. Jenže ho chápu: prohrát partii je nepřijemné a prohrát už téměř vyhranou partii je duševní katastrofa (viz třeba Partie třetí s Jonášem), takže jsem neměl moc chut' se s ním přít a byl jsem rád, že to se mnou dobře dopadlo. **29. – Ka8 30.Dxd3 Dxc5 31.Sf4 Dh4 32.b4** Získává další figuru. Zbytek je jednoduchý. **32. – Vd8 33.Df3 Dxh2 34. bxc5 Dg1+ 35.Jf1 Dxc5 36.Sc7 Vc8 37.Sxa5 Dxa5+ 38.Kf2 g5 39.e5 Db6+ 40.Jc3 h5 41.Dxh5 a černý se vzdal.**

Taková výhra působí jako sladký jed: člověk se tím kazí. Protože to nebyl ojedinělý případ v této sezóně, zdálo se, že si tento styl osvojím.

Partie devátá: Temná hra v Žamberku

Blížíme se popisu klíčového období a také následující partie bude absolutním vrcholem perverzního stylu hry. Ale nejprve k situaci mimo šachovnici. Během jarních prázdnin jsem si prožil chvíli hrůzy. To bylo tak: v marné a zuřivé snaze naučit se zvracet jsem vypil poměrně dost vody (nevím už kolik ale hodně) a výsledek se dostavil: dostal jsem ledvinovou koliku. Průšvih byl, že to bylo na chalupě a byl jsem tam sám s babičkou, která už tehdy špatně chodila. Bolest to byla jaksepatří a navíc jsem to cítil víc vpravo jakoby slepé střevo; dostal jsem strach, co jsem si to přivodil. Takže jsem asi dvě hodiny skučel, ležel, potil se, každých deset minut jsem musel močit, zatímco babička šla telefonovat pro pomoc. Přijel si pro mě otec právě ve chvíli, kdy začala bolest polevovat. Když se mi ulevilo od bolesti, cítil jsem napětí z nebezpečí prozrazení. Dodnes nevím, zda někdo něco netušil (otec je zubní lékař, ale absolvoval všeobecnou medicínu).

Poslední utkání B-družstva v sezóně 1991/92 se konalo v Žamberku a proti mně nastoupil Ivan Belobrad, štíhlý muž s dlouhými vlasy. K tomuto utkání je třeba říct několik slov. Cestou do Žamberka jsem pojal nápad rozehrávat ono nekorektní zahájení, které se pak skutečně objevilo v partii, a zeptal jsem se spoluhráčů na jejich názor. Zajímavá byla odpověď: prý jej hrával Milan Kapoun, kdysi člen oddílu, který se ale posléze psychicky zhroutil. Ještě jedna zajímavost: ten den jsem měl v těle schválně zabodnutou jehlu, ani náhodou nehodlám sdělit kde. A jenom vysoké vítězství mohlo odvrátit sestup.

Belobrad – Zeman, Divize II D, Žamberk 8. 3. 1992

1.e4 f5 Baf! To je pane tah! Protože se jedná o velmi neobvyklé zahájení, bude komentář poněkud podrobnější. Samozřejmě nelze říct, že je korektní, naopak rozumní šachisté by pěšce za to, aby měli špatnou pozici, neobětovali. Jenže celé to má háček. Bílý, bude-li hrát solidně, se téměř nemůže splést, ale jeho výhoda se může rozplynout. Z hlediska mě, hráče s černými kameny, lze říci to, že to je opět snaha zřít se odpovědnosti a přesunout ji na špatné zahájení. Kromě toho jsem opět měl chut' na nekonvenční hru. Tomuto zahájení se u nás říká Durasův gambit, protože Duras je několikrát použit ve volných partiích, například dvakrát v přátelském zápase s Bernsteinem. **2.exf5** Principiální je oběť přijmout, ale bílý může i přetáhnout (2.e5) nebo přejít do nebezpečných variant Holandské (2.d4). Zajímavé je i 2.Sc4, ale to je objektivně slabší. **2. – Jf6** Také černý má výběr: fantastické 2. – Kf7?! s úmyslem hrát supergambitově 3.Dh5+?! g6 4.fxc6+ Kg7! 5.gxh7 Vxh7 6.Dg4+ Kh8 ovšem vážne na 3.Sc4+ nebo 3.Jf3, a ještě 2. –

h5. **3.d4** Ostřejší a mnohem riskantnější je pokus 3.g4?! e5!, kde černý obětuje figuru ve stylu Muziova gambitu. Tah v partii se jakoby spokojuje s pěšcem víc a s lepší pozicí. Počítač zde vykoumal i tah 3.Se2!?. **3. – d5 4.Sd3 c5!** To je „TradeMark“ Martin Zeman! Tah, který se pokouší přechodnou obětí druhého pěšce vnést do vývoje zvrát a otevřít dráhy figurám. **5.dxc5** Přijetí této oběti není úplně nejlepší. Podle „dnešního stavu teorie“ je nejlepší 5.c3 Jc6 6.Jf3 a držet d4 i f5: po 6. – Je4 7.Jh4! **5. – e5 6.fxe6 Sxc5 7.Sg5** Lepší je 7.Jf3. **7. – 0-0 8.Jf3 Sxf2+?!** No to už je vrchol! Aby se bílý nedostal k rocháďě, dává černý figuru. Solidní bylo 8. – Sxe6 9.0-0 Sg4 s určitým tlakem za pěšce, což je vlastně celá idea tohoto gambitu. **9.Kxf2 Jg4+ 10.Ke1 Db6 11.Vf1 Sxe6** Jen zdánlivě dávalo více vyhlídek 11. – Ve8. Bílý král má kolem sebe obránců dost. **12.h3 Jf6 13.Sxf6 Vxf6 14.Sxh7+?!** Tímto dává bílý najevo, že taky patří mezi vlky. Partie začínala dostávat správný rozjezd. **14. – Kh8!** Poměrně nebezpečné bylo 14. – Kxh7 15.Jg5+ Kg6 16.Vxf6+ Kxf6 17.Jf3. Černý král by byl dost otevřený a bílý by měl stále pěšce více. **15.Dd4!** Realistické zhodnocení situace. Bílý se snaží o zjednodušení i za cenu vrácení většiny materiálu. **15. – Dd6!** Černý nesouhlasí: po 15. – Vxf3?! 16.Dxb6 Vxf1+ 17.Kxf1 axb6 by sice získal figuru zpět, ale koncovku by prohrál. Teď hrozí Jc6 s dalším Ve8 a s útokem na bílého krále, navíc je tu „bubák“ Dg3+. **16.De5 Dxe5+** Tady jsem usoudil, že bude rozumnější přece jen si vzít figuru zpět, asi protože 16. – Db4+ 17.c3 se mi nelíbilo (17. – Dxb2 18.Dh5! Vh6 19.De8+ Kxh7 20.Jg5#). **17.Jxe5 Vxf1+ 18.Kxf1 Kxh7 19.Jd2 Je6** Vzniklá koncovka s pěšcem méně je na pomezí remízy a prohry černého. Tedy asi takhle: bílý zvítězí, pokud se černému nepodaří dosáhnout poziční remízy. Černý musí hrát maximálně přesně a aktivně, aby bílý nemohl zesilovat svoji pozici. **20.Ve1** Bílý měl raději vyměnit jezdec. **20. – Vf8+ 21.Jdf3? Sf5?** Tah 21. – Sxh3 by sice neznamenal zisk pěšce zpátky: 22.gxh3 Jxe5 23.Vxe5 Vxf3+ 24.Kg2 Vf6 25.Vxd5 Vb6 26.b3 Va6 27.a4 Vc6 28.Vd2, ale tahle koncovka by byla po 28. – Vc3 pravděpodobně remis. Zajímavé a silné bylo i 21. – Jd4! **22.c3 Se4 23.Kg1 Vf5?! 24.Jxc6 bxc6 25.Jd4!** Černý, který svého času minul příležitost koncovku zremizovat, se začíná dostávat do obtížné situace. Svoji roli tu sehrál další faktor, který souvisí s *Temnou stranou Sily*. Nedělní šachová utkání se hrají od 9 hodin. Hraje-li se „venku“, je třeba ráno pochopitelně odjet včas. A jak bývalo mým „dobrým“ zvykem, snídaně nebyla buď vůbec žádná nebo pouze symbolická. Po třech hodinách hry je poledne. Takže ... *toho dne právě čas oběda byl, když se na d4 jezdec objevil*. Hypoglykémie se projeví tím, že se vám nejprve rozprchnou věcné myšlenky a potom se dostaví mizerné pocity. Hrací místnost v Žamberku se tehdy nacházela v hotelu Rubín a bylo možné z kuchyně cítit vůni připravovaného jídla. No a já jsem tupě zíral na šachovnici a místo abych přemýšlel o 25. – Vf6 26.Jb3 Ve6 27.Jc5 Ve8, tak se mně v hlavě rojily myšlenky jako: je to v pr.li, ztracený Žamberk, mám hlad, zítra bude škola, zas..ná partie. Ovládly mě pocity jako smutek, vztek a sebelítost, že musím tahat takovou pitomou partii, kterou už těžko můžu vyhrát, zato ji lehko můžu prohrát. Možná vám to bude připadat normální, protože když se hraje utkání, tak se přitom opravdu většinou nejlí, takže jsem měl stejné podmínky jako všichni ostatní, ale soustředil se v dané situaci, kdy koncovka vypadá „vyschle“, bylo nad mé síly. Platí empirická pravidla, která jsem porušil: 1) vyhýbat se výměnám figur, měnit pěšce, 2) střelec je silnější než jezdec, pokud oba mají k sobě věž, 3) jako poslední figura je jezdec lepší než střelec, 4) věžové koncovky bývají remízové, 5) pěšcové koncovky s pěšcem méně jsou skoro vždycky prohrané. **25. – Vg5 26.g4 Vg6 27.Jb3 Vf6?** Určitou naději dávalo 27. – Ve6 28.Jc5 Ve8 s dalším pochodem krále do centra. **28.Jc5 Sg6 29.Ve6 Vxe6 30.Jxe6 Sb1 31.a3 Kg6 32.b4! Sc2 33.Kf2 Kf6 34.Jd4 Sa4 35.Ke3 g5(?)** Vypadá velmi dobře: fixuje soupeřovy pěšce na polích barvy vlastního střelce a bere bílému králi pole f4. Na druhou stranu však tento pěšec bude také slabinou, na kterou se může zaměřit jezdec, a černému králi se uzavírá možnost hrozit průnikem na královské křídlo. Lepší bylo asi 35. – Ke5 36.Jf3+ Kd6 a počkat, co udělá bílý, což byla možná poslední reálná příležitost, jak se pokoušet vyhnout porážce. **36.Jf3 Sd1 37.Je1(?)** Ani bílý nehraje správně. Lepší bylo jít králem na g3 a zahrát h4. Volný pěšec by potom černého vytempoval, protože střelec má jediné pole a4, odkud může krýt pěšce c6. Ke smůle černého však nepřesná hra bílého nic nekazí, protože se na situaci nic nevratně nemění. **37. – Sa4 38.Kd4 Sb5 39.Jf3 Sf1 40.Jg1 Sg2 41.Ke3!** Bílý patrně původně hodlal hrát 41.Kc5, ale teď zjistil, že po 41. – Ke5 nemůže 42.Kxc6?? d4+. **41. – Ke5** Černý mohl hrát mazaněji 41. – Sf1, ale těžko mohl doufat v remízu, bílý by vyhrál už naznačeným způsobem. **42.Kf2 Se4 43.Jf3+ Sxf3** Zvolit způsob prohry je pouze věc vkusu. Jak 43. – Kf4 44.Jd4, tak 43. – Kd6 44.Jxg5 je zoufale beznadějně. **44.Kxf3 d4 45.cxd4+ Kxd4 46.Kg3 Kc4 47.h4 gxh4+ 48.Kxh4 Kb3** Zbytek je pro bílého pohoda. Komentář už snad není třeba. Za povšimnutí stojí metodická preciznost bílého při práci s dámou. **49.g5 Kxa3 50.g6 Kxb4 51.g7 a5 52.g8D a4 53.Da2 c5 54.Db2+ Kc4 55.Da3 Kd4 56.Dxa4+ c4 57.Dc2 c3 58.Kg4 Kc4 59.Kf5 Kb4 60.Ke4 Kc4 61.Da4+ Kc5 62.Dd4+ Kb5 63.Dxc3 Ka4 64.Db2 Ka5 65.Kd5 Ka6 66.Kc6 a černý se vzdal.** Po skončení partie jsem se ještě dlouho díval na vedlejší šachovnici, kde spolu zápolili Kříž a dr. Zámečník. Sluníčko se klonilo k obzoru, opíralo se do okna a situace našeho hráče byla stále chmurnější a chmurnější... Připadalo mi divné, proč hráč Žamberka dr. Zámečník žvýká žvýkačku. Já bych se zbláznil hladu.

Sezóna skončila zase neslavně a můj osud se mohl začít naplňovat. Bylo to asi měsíc nebo dva po této partii a já jsem konečně přišel na to, jak zvracet. Myslím si, že vývoj těch nejtajnějších superzbraní během studené války nemohl být utajenější, než toto experimentování. Tehdy jsem tomu sice ještě „nevychytil všechny mouchy“, ale podařilo se mi přijít na to, proč mi to dosud nešlo. Není možná správné dávat návody, aby se toho někdo nechytil, ale šlo to celkem hladce, když byly splněny dva předpoklady: 1) žaludek byl dostatečně plný (z plného žaludku se lépe zvrací), 2) psychicky došlo k uvolnění zábran (musíte s tím souhlasit).

Stalo se to během mého výletu na kole, když mě chytil déšť. Toho dne jsem snědl v jídelně masitou polévku, doma jsem spořádal ještě většinu bábovky a dopil jsem čaj, který jsem si nechutně osladil, načež jsem vyrazil řádit na kolo, jenže začalo pršet. Tváří v tvář skutečnosti, že se budu muset vrátit, našťavý a nešťastný, neviděl jsem jinou možnost... a stalo se!

V. Temná strana Síly

Partie desátá: Hon na Fantomase

Takže jeden blázen se upsal *Temné straně Síly*. Začal jsem žít v podivném napětí. Nemohl jsem se zbavit dojmu, že mě někdo sleduje, že někdo by mohl něco zjistit. Nedokázal jsem si představit, že by se mě třeba maminka byla zeptala a já bych byl musel lhát, takže jsem považoval za lepší, když nebude mít důvod k otázkám. Co se týká zvracení, musím říct, že mi velmi brzy došlo, že tahle cesta nikam nevede. Bývalo mi mizerně psychicky i fyzicky, protože jsem „překvapivě“ přišel na to, že po vyzvracení budu mít opět hlad a že se tak ocitám v začarovaném kruhu. Když jsem nemohl zvracet (protože byl někdo doma), tak jsem býval naštvaný a necítil jsem se dobře, protože jsem špatně snášel pocit plného žaludku, když jsem zvracel, býval jsem taky v mizerné náladě, protože mě trápily pocity viny z plýtvání jídlem a hnsu nad sebou samotným.

Víte, čím se odlišuje mužský a ženský přístup k problémům? Muži mívají snahu problémy za každou cenu řešit. Takže můj první pokus vyskočit z bludného kruhu následoval velice brzy, i když už bylo příliš pozdě. Jednoduše jsem si nechtěl lhát a odkládat to. Rozhodl jsem se pro „lišácké řešení“. Zvracení jsem pokládal za nezbytné a nehodlal jsem se ho vzdát, ale potřeboval jsem se zbavit pocitů viny z jeho vyvolávání. Tedy potřeboval jsem navodit situaci, aby tělo zvracelo samovolně, zatímco já bych mohl zaujmout *stanovisko nezúčastněného pozorovatele*. Proto jsem potřeboval, aby moje podvědomí provádělo selekci snědených potravin samo bez účasti vědomí (to se už v určité míře dávno dělo) a aby samo mělo dostatečné psychosomatické páky ke spuštění zvracení (to dosud nemělo). Jednoduše mělo jít „pouze“ o jakési zcitlivění žaludku.

Nápad to byl vskutku ďábelský! Můj otec, zubař, se svého času zabýval využitím hypnózy ve stomatologii. Vzpomínám si, jak jsem hltal literaturu o hypnóze, sugesci a autosugesci z jeho knihovničky. Výsledky mých autosugestivních meditací nebyly hned valné, ale s odstupem let musím říct, že to byla nesmírná pitomost, navíc to bylo nebezpečnější, než se na první pohled zdálo a později jsem toho taky litoval. Ono mi pak bývalo opravdu z některých druhů jídel špatně od žaludku a dodnes se můj žaludek bouří, když sním něco sladkého v množství větším než malém. Jak jsem se později dozvěděl, byla to pouze snaha vzdát se odpovědnosti a na situaci se v podstatě nic reálného nezměnilo.

V šachu nastala po ukončení sezóny přestávka opět do léta. I toto léto jsem hrál turnaj v Poličce, kam jsem tradičně dojížděl na kole. Následující partie ukazuje moji nedokonalou hru z trochu jiné strany. Namísto akademickému vedení útoku jsem dal přednost „žraní“ materiálu a velmi jsem si znesnadnil cestu k výhře. Mým soupeřem byl o rok mladší David Komárek, který byl tehdy na počátku své šachové dráhy a později se stal jedním z předních hráčů Poličky. **Komárek – Zeman, Mezinárodní šachový festival – open, Polička 2. 8. 1992**

1.e4 c5 2.f3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 a6 6.Se3 e6 7.Dd2 Jbd7 Tahle metoda vývinu patřila tehdy k mým oblíbeným. **8.0–0 b5 9.a3?** Chyba, protože bílý oslabuje dámské křídlo. Sice prozatím zamezuje postup b4, ale do budoucna naopak zesiluje jeho pádnost. Dnes by Komárek takový tah určitě nezahrál, tehdy však ještě sbíral zkušenosti. **9. – Sb7 10.f3 Vc8 11.a4?** Další oslabení a navíc ztráta tempa, vždyť pěšec táhl zbytečně dvakrát. Bílý se měl vyvíjet. Já jsem plánoval složitou („perverzní“) poziční oběť kvality a bílý si to měl „nechat ukázat“, například **11.Sd3 Vxc3!?** **12.Dxc3 d5 13.exd5 b4!?** **14.axb4 Jxd5 atd. 11. – b4 12.Ja2 d5! 13.exd5** Nevycházelo **13.Jxb4? Da5! 14.Jd3 Dxa4** a současně hrozí **Da1#** a **dxe4**. **13. – Jxd5 14.Kb1 Da5 15.b3 Jc5** Na první pohled je vidět, že černý získal dominantní postavení. **16.Je2 Se7 17.Sd4 0–0 18.Jf4?** Snaha o zjednodušení, ve skutečnosti přehlédnutí. **18. – Sg5! 19.g3 Vfd8 20.Dc1? Jxa4!?** Ještě silnější bylo **20. – Jxb3!** a odpor bílého končil. **21.h4** Nešlo **21.bxa4 b3. 21. – Sxf4 22.gxf4 Jac3+ 23.Sxc3 Jxc3+?!** Nebyl žádný důvod tak brzy měnit dominantního jezdce. Po jednoduchém **23. – bxc3 24.Sd3 Dc5** nemá bílý obranu proti drtivému postupu a-pěšce. Možnosti černého jsou ovšem mnohem bohatší, jde i **23. – Vxc3. 24.Jxc3 bxc3 25.Vd3 Vxd3 26.Sxd3 Sxf3** To je první ze série „papavých“ tahů, kdy černý dává přednost materiálu před přímým vedením útoku. Měl hrát teď nebo v příštím tahu **f5**, aby zabránil otevření hry na královském křídle. **27.Vg1 Db4? 28.f5 Dxb4 29.fxe6 fxe6 30.De3 Sd5 31.Da7 Dh6 32.Dxa6 Va8 33.Db6 Dh2?! 34.Dd4 Dc7 35.Dh4** Bílý tedy poztrácel nějaké pěšce, ale získal po volných liniích mohutnou protihru. Následující kombinace je vynucena. **35. – Va1+ 36.Kxa1 Da7+ 37.Kb1?** Definitivní rozhodující chyba! Po **37.Da4! Dxb1+ 38.Ka2** není vidět, jak má černý vyhrát. Hrozí mat a nejde **38. – Df2?? 39.De8+ Df8 40.Sxh7+.** Po **38. – g6 39.De8+ Kg7 40.De7+ Kh6 41.Dh4+** neutěče černý z věčného šachu, stejně jako po **38. – Kf7 39.Dd7+ Kf6 40.Dd8+.** Černý by měl jen jedinou slabou naději na výhru spojenou se značným rizikem: **38. – Kf8!?. 37. – Dxb1+ 38.Ka2 Da7+ 39.Kb1 g6 40.Df6 Dc7!** Zdánilivě bylo silnější **40. – Dg7 41.Dd8+ Df8**, ale po **42.Dc7!** by se „vylíhly mouchy“. Černá dáma by nemohla zároveň krýt pěšce **c3** a současně bránit šachování. Nyní bílý obětuje figuru a prožene černého krále po celé šachovnici. Otázka je, co by se stalo, kdyby bílý figuru zatím neobětoval a vyčkával. V tom případě by černý zesílil pozici tahem **e5. 41.Sxg6 hxc6 42.Dxg6+ Kf8 43.Df6+ Ke8 44.Dh8+ Kd7 45.Dg7+ Kc8! 46.Df8+ Kb7 47.Db4+ Ka6 48.Da3+ Kb5! 49.Da4+ Kc5 50.Da3+ Kd4 51.Db4+ Ke3** Bílému poprvé došly šachy. Černý král jako nepolapitelný pronásledovaný Fantomas utíká a zároveň se sám hodlá zapojit do závěrečného útoku. **52.Db5 De5 53.Dd3+ Kf2 54.Dh7 Dd4!** Tím černý bílého drží za **c2** a chystá **Se4** s odříznutím bílé dámy. **55.Df7+ Ke1 56.Dg6 Se4 57.Dg3+ Ke2 58.Dg4+ Kd2 59.Df4+ De3 60.Dd6+ Ke1 61.Dh2 Df2** a bílý se vzdal.

Kdybych byl tehdy moudřejší a odvodil z této partie poučení nejen pro šachy ale i pro život, tak by mělo znít asi takto: méně žrát a více přemýšlet. Právě přístup aplikovaný v partii (žrát právě proto, abych nemusel moc myslet) se mohl ukázat jako chybný a mohl mě stát výhrou. V partii to dobře dopadlo, protože můj soupeř nehrál dokonale a chyboval, jenže to bylo pro mě navíc poměrně dost pracné. Šachová partie je krátká, trvá několik hodin, ale zvyk *nemyslet a žrát* v životě je mnohem závažnější. Ovšem už v Partii osmé jsme viděli něco podobného.

Partie jedenáctá: Ušatý osel dřevorubcem

Šachisty starší generace ze Svitav jsem vždycky obdivoval. Samozřejmě nikoliv pro jejich úroveň hry, ale pro jejich přístup. Baví je hrát, i když nemají oslnivé výsledky, přitom se chovají jako dokonalí gentlemani. Na utkání jezdí oblečení téměř jako do divadla, nevyvolávají spory, je radost s nimi diskutovat o partiích. Šachově nejsou příliš nebezpeční, ale z proher, zdá se, si nic nedělají. Mají smysl pro decentní inteligentní humor. Uvedu některé: Ladislav Pressl, Jiří Fiedler, Eduard Jedlička, Leopold Beneš, Jan Čuma.

Tuto sezónu musely šachy jít poměrně stranou. Byl jsem ve čtvrtém ročníku na gymnáziu a blížila se maturita. Pomyšlení na budoucnost mně dělalo vrásky: nedovedl jsem si představit, co se stane, jestliže se nedostanu na vysokou školu. Maturita na gymnáziu byla zdrojem mnohých obav, zároveň jsem dobře chápal, že na trhu práce mnoho neznamená. Zkrátka pomyšlení, že teď mám jen já odpovědnost za svoji budoucnost, mě sklíčovalo. Gymnázium začalo pod zámkou připravit k maturitě metodicky stupňovat tlak.

Náš šachový oddíl prožíval skromnou sezónu. Obě družstva minulou sezónu sestoupila. Následující partie je právě z utkání proti družstvu Svitav. Mým soupeřem byl pan Eduard Jedlička, usměvavý pán starší generace. Partie probíhala velmi podivně a objektivně byla sehrána oboustranně slabě.

Jedlička – Zeman, Divize II D, Litomyšl 13. 12. 1992

1.d4 f5 2.c4 e6 3.Jc3 d5 4.Jf3 Jf6 5.Sf4 c6 Vznikla „Kamenná zeď“ („Stonewall“). Při jemné hře by měl bílý dosáhnout lepší hry. **6.e3 Jbd7?** To je pasivní. Lepší bylo napřed **Sd6**. **7.c5?** Strategicky nesmyslný tah! Lepší bylo **7.Sd3** nebo **7.Vc1** a podržet možnost otevírat hru **cxd5**. Když je jezdec na **d7** místo na **b8**, nepůjde už v tom případě na **c6**. **7. – Se7 8.Se2 h6** Kdoví co se mi to vylíhlo v hlavě, ale musela to být pitomost. Inu, oslí hlava – oslí uši. **9.Je5 Jxe5 10.Sxe5 Kf7** Aha, to je ono. Černý neudělá rochádu a pokud ji udělá bílý, tak si černý hodlá oslabit královské křídlo. Jak je vidět, dost jsem svého soupeře podceňoval. **11.b4 a6?** Oslí uši, hmm, to je panečku dobrá věc! **12.Ja4 b5 13.Jb6 Va7 14.a4! Vb7 15.axb5 axb5 16.Va8?** Příliš brzy! Lepší bylo **16.Sxf6! Sxf6 17.Va8 Dc7 18.f4** s výhodou bílého. Bílý se bál, že mu příležitost uteče. Jenže není všechno zlato, co se třpytí, a naopak jsou i jiné hodnoty než materiál. **16. – Vxb6** Nutné, ale dobré. **17.cxb6 Sxb4+ 18.Kf1 Dxb6 19.Da1 Vg8 20.Va7+ Sb7 21.g3 g5?! 22.Kg2?!** Černý jezdec je v této situaci silnější než střelec, proto se mělo hrát **22.Sxf6 Kxf6 23.g4!** s úmyslem po **h4** otevřít h-sloupec. **22. – Jd7! 23.Vb1 Se7 24.Sh5+ Kf8 25.Da5(?)** Bílý mohl ještě hrát **25.f4 Jxe5 26.fxe5** a držet pozici, např. **26. – g4** (hrozí chytit střelce) **27.h3 Vg5? 28.hxg4 fxg4 29.Vf1+ atd. 25. – Dxa5 26.Vxa5 Jxe5 27.dxe5 Sc5!** Důležitý tah, díky němuž černý uhájí pozici a který znamená zvrat ve vývoji partie. Strategicky je bílý ve špatné situaci a rozhoduje se opět ujednotit materiál, aby vyrovnal hry. **28.V1xb5?! cxb5 29.Vxb5 Vg7 30.Vxc5 d4+?** Povrchní tah, který mohl černého stát výhru. Lepší bylo **30. – g4!!** a bílý se nemohl zachránit: **31.h4 d4+ 32.Kf1 d3 33.Ke1 Vd7 34.Kd2 Se4 35.Va5 Vb7 36.Va2 Vb5 atd. 31.Sf3! Sxf3+ 32.Kxf3 Vd7 33.exd4 Vxd4** Koncovka je samozřejmě remízová. Nejjednodušší bylo teď zahrát **34.h3**, aby na postup **f4** mohl reagovat **g4**. **34.Ke3? Ve4+ 35.Kd3?** Omyl. Tady bude král odříznutý. **35. – g4 36.Vc7** Bílý jaksi nemá co hrát a musí počkat, co udělá černý. **36. – Kg8 37.Vc5 Kg7 38.Vb5 Kg6 39.Va5 Kg5 40.Vc5?** Nenápadná chyba, jejíž jemnou podstatu objasním v poznámce k příštímú tahu. Věž měla tahat po **a5** a **b5**, aby mohla na **c5** vstoupit, až bude třeba, a tím zabít tempo. **40. – Ve1 41.Vb5?** Tento bezstarostný tah je tak krásně typický pro starší svitavské šachisty! Bílý je po předchozích chybách v zoufalé situaci a musí hledat trnitou cestu k remíze nebo alespoň způsob, jak černému znesnadnit výhru. Správné bylo **41.Kd2** a tím se zeptat, jak to černý myslel. Černému totiž nevychází **41. – Vh1 42.Ke3 Vxh2? 43.Vc6!** Černý má jediný jasný plán k výhře: nejprve natahat h-pěšce až na **h3** a potom teprve zaútočit věží na **h2** zezadu. Tedy **41.Kd2 Ve4 42.Kd3** (jinak by se černý dostal k postupu **f4**) **42. – h5!** Tím vzniká zásadní kritická situace této koncovky, která ovšem pro nevalnou úroveň hry obou soupeřů zůstala za kulisami. Přiznám se, že ani doma v klidu analýzy nejsem schopen posoudit, zda při přesné hře se bílý může zachránit nebo černý může vynutit výhru. Bílý však rozhodně nesmí stát na místě a musí začít čarovat. Po **43.Vc4!?** **Vxe5** (pěšcovka není pro bílého nebezpečná: **43. – Vxc4 44.Kxc4 f4 45.Kc5!**) **44.f4+ gxf3 45.Vf4 Ve1 46.h4+ Kf6 47.Vxf3 e5 48.Kd2** mi není jasný výsledek, i když samozřejmě černý má znamenité praktické vyhlídky. Tahle varianta by byla pro bílého ještě lepší, kdyby ji mohl zahrát případně až poté, co černý postoupí až na **h4**. Jenže po **42. – h5** je v nevýhodě tahu. Proto byl chybný tah **40.Vc5?** místo správného **40.Vb5**. Kdyby po **42. – h5** stála bílá věž na **b5**, bílý by mohl zahrát **43.Vc5!** a v nevýhodě tahu by se ocitl černý, protože **43. – h4 44.Vc4 Vxe5(?)** (lépe **44. – hxg3 45.hxg3 Vxe5** a bílý si ještě musí dávat pozor) **45.f4+ gxf3 46.Vxh4** vede k jasné remíze. Po zahraném tahu v partii se černý dostane k důležitému postupu **f-pěšcem** a tím partie skončí. **41. – f4 42.Vb4 f3 43.Vf4 Vxe5? a bílý se vzdal (?!).** Nevím proč. Po **44.Ve4! Kf5 45.Vf4+** se černý dál nedostane a po **44. – Vxe4 45.Kxe4 Kf6 46.Kf4 h5 47.Ke4** bílý pozici ubrání. Černý by musel hrát **44. – Vd5+ 45.Ke3 e5** (**Kf5 46.Vf4+**), ale po **46.Va4** (nebo i **46.h3!**) by jeho vyhlídky na výhru byly minimální. Poslední tah černého byla „bota“, která zase vypouštěla výhru. Místo toho hladce vyhrávalo **43. – Ve2**, například **44.Vf6 Vxe5** a podobně.

Uf! Celá partie působí dojmem, jakoby ji nehráli přední hráči dvou oddílů, ale dva unavení hejbulové. Ono vlastně ani nebylo divu, taková tehdy z pohledu mé výkonnosti byla doba a Jedlička podal přiměřený výkon odpovídající své úrovni. A tak se stalo, že hráč s oslíma ušima porazil Jedličku. Partie také ukazuje, že nezáleží tolik na objektivní situaci na šachovnici, ale více na tom, za jakou ji oba hráči považují. Černého ani nenapadlo, že by mohl mít s výhrou sebemenší potíže a hrál poměrně naivně i sebevědomě zároveň. Bílého zase nenapadlo, že by mohl mít ještě nějakou naději, nevymyslel žádný sofistikovaný plán jak se zachránit a nakonec se vzdal v situaci, kde mohl úspěšně pokračovat v boji o remízu.

Partie dvanáctá: Vlkodlak nakažený vzteklinou

Následující fantastická partie patří k nejkurióznějším i k nejkratším v mé šachové dráze. Spojuje se v ní perverze, agresivita, pohrdání soupeřem. Co však stálo v pozadí? Jistě to byl strach z regulérního šachového boje. Hrála se jako předehrávka v okresním přeboru jednotlivců a mým soupeřem byl předseda našeho oddílu Jan Motáček. Nevím proč jsem se účastnil okresního přeboru po Novém roce, ale asi to bylo právě pro určitý útěk před realitou. Přitom jsem mohl hrát i krajský přebor dorostu, kam jsem postoupil, neboť okresní přebor dorostenců jsem vyhrál před Komárkem a Houškovou, ale nehrál jsem.

Motáček – Zeman, Okresní přebor, Litomyšl 19. 2. 1993

1.e4 f5?! 2.Sc4?! To byla tehdy Motáčkova „novinka“, na kterou jsem nenašel správnou odpověď. Jak již bylo řečeno dříve, tahy 2.exf5, 2.d4 a 2.e5 jsou objektivně silnější. **2. – d5?!** Až později jsem zjistil, že lze klidně 2. – fxe4, protože 3.Sxg8 Vxg8 4.Dh5+ g6 5.Dxh7 Vg7 není pro černého příliš nebezpečné. Není však moc dobré 2. – Jf6 kvůli 3.e5. **3.exd5 Jf6 4.Jc3 e5?!** Logičtěji vypadá 4. – c6. Tah v partii sleduje jediný cíl: bez ohledu na materiál otevřít linie a uvést figury do útočných pozic. **5.dxe6 Sc5 6.Jf3 Jc6** K tahu d4 se bílý nesmí dostat. **7.0–0 Jd4!** Bílý jezdec na f3 je důležitá obranná figura. **8.d3 Jg4 9.h3 h5!** Ustupovat černý samozřejmě nesmí. **10.Jg5?!** Bílý je velký optimista! Po 10.Sf4! by se nemusel celkem ničeho bát. Z tahu v partii je vidět, že se i tak nebál. Ale... **10. – Dd6! 11.hxg4??** To měla být pointa obrany? Nutné bylo 11.g3, ale po 11. – Jxe6! nebo 11. – Jxf2?! vznikne supernejasná situace. Motáček rád útočí, ale špatně se brání: v takovém případě má rád jasné obranné plány. Tah v partii vypadá dobře, ale má jednu velkou nevýhodu: vede vynuceně k matu. **11. – hxg4 12.g3 Dxxg3+! 13.fxg3 Jf3+ a bílý se před matem vzdal.**

Racionálně uvažující šachista si asi řekne, že to je hrůza. Ano, černý nehrál jako racionálně uvažující šachista, protože černé kameny nevedl racionálně uvažující člověk. Nikoliv hlupák, ale spíš šílenec. Nebo to bylo možná proto, že jsem si tímto stylem hry vyvažoval nutnost chovat se rozumně v životě. Byl jsem tehdy čerstvě plnoletý a měl jsem pocit, že se musím podle toho chovat a změnit způsob myšlení. Tehdy jsem také pojal nápad začít kouřit dýmku jako součást nového „image“. Jenže jsem měl i jakési odpory: kdykoliv jsem si uvědomil svou nastávající odpovědnost za sebe, tak mi pravidelně přejel mráz po zádech a přepadlo mě takové podivné paralyzující napětí. Tehdy byly dva způsoby, jak se dostat z reality: šachy a jídlo. A když byla realita příliš náročná a racionální, šachy i jídlo se stávaly nástrojem vnitřního iracionálního šílenství.

Jiná věc je, proč bílý utrpěl tak rychlou a krutou porážku při takové nekorektní hře černého. To samozřejmě nelze vysvětlovat tím, že černý „hrál jako ďábel“. Jistě hlavní příčinou bylo celkem pochopitelné přehlédnutí obětí dámy, ale to se stalo v situaci pro bílého už poměrně nebezpečné. Nevidím panu Motáčkovi do hlavy a nejsem studovaný psycholog či psychiatr, ale už tehdy (a později ještě více) bylo možné na jeho hře pozorovat pravidelné výkyvy a tékání od jednoho plánu k druhému. Bylo to cosi jako nespojitě myšlení. Jeden zahrnaný tah v solidním profylaktickém stylu, potom riskantní pokus o výpad. Jsou pozice, kde je takové hraní namístě a Motáček je v nich nejsilnější. Ale v této partii tento způsob namístě nebyl. Hlavní důvod je však v soustředění. Pan Motáček tehdy byl životem těžce zkoušený člověk, v poměrně vysokém věku začal (nepříliš úspěšně) podnikat v oboru stavebnictví a při hraní šachů si chtěl odpočinout od vážných starostí. Sám o svém podnikání jednou prohlásil, že dluhy dělají dluhy. Není příliš divu, že se nedokázal pokazitě náležitě soustředit.

Partie třináctá: Nejčernější zoufalství

Konec poslední sezóny před maturitou a odchodem na vysokou školu byl jako obvykle špatný. Poslední utkání se hrálo v České Třebové a já jsem potřeboval vyhrát, abych splnil „čistě“ normu pro 1. výkonnostní třídu. Měl jsem ji sice splněnu už uprostřed minulé sezóny, ale než jsem si tehdy o ni zažádal, utrpěl jsem řadu porážek (uvedená partie s Belobradem byla jednou z nich) a moje procento výsledků pokleslo. Dodatečně poslaná retrospektivní žádost potom kdesi uvízla a po dlouhé době přišla zpět nevyřízena, protože se ani nedostala na místo určení. Na vině byly personální změny v krajském výboru naší šachové organizace a nedostatečná informovanost oddílu o změně adres. Protože mi bylo poněkud trapné znovu posílat po dlouhé době retrospektivní žádost o udělení, rozhodl jsem se, že si ji splním znovu. Jenže jak jsem již řekl, hráli jsme o soutěž níž (A-družstvo hrálo tam, kde vloni B-družstvo, ale já jsem v této soutěži tentokrát nehrál na první šachovnici) a soupeři nebyli tak „papírově“ kvalitní, proto bylo nutné uhrát podstatně vyšší procento bodů. No a já jsem sice měl silně pozitivní bilanci, ale přesto jsem poslední kolo musel vyhrát proti hráči 2. výkonnostní třídy Jiřímu Venclovi.

Zeman – Vencel, Divize II D, Česká Třebová 21. 3. 1993

1.c4 Jf6 2.Jc3 e5 3.Jf3 Jc6 4.d4 Dvojsečná varianta, neboť vede ke znehodnocení pěšcové struktury bílého dámského křídla. **4. – exd4 5.Jxd4 Sb4 6.e3?** Tah jak od Matěje z Neumětel. Uzavření vlastního střelce je první hřebík do vlastní rakve, protože když bílá dvojice střelců nebude hrát, nebude mít bílý žádnou kompenzaci za nevzhledného dvojštělce. Hrává se 6.Sg5 h6 7. Sh4 Sxc3+ 8.bxc3 d6. **6. – Sxc3+ 7.bxc3 Je5 8.Sa3 d6 9.h3 Sd7** Spíše se zdá, že místo tohoto střelce je na a6 po b6, a5, 0–0, Sa6. **10.f4 Jg6 11.Sd3 b6 12.g4! 0–0!?** Černý se nebojí bílých strašidel a rád by dokázal, že bílý král nebude mít kam jít. **13.g5 Je8 14.h4 c5 15.Jc2 Sc6 16.Vh2 Jc7** Přesnější bylo nejdříve 16. – Dd7. **17.h5 Je7 18.Dg4 d5 19.0–0–0** Bílý uvedl do pohybu královské křídlo a rád by vyhrál přímým útokem. Jenže 19.g6 samozřejmě po 19. – fxg6 20.hxg6 h6 nikam nevedlo, stejně jako 19.h6 g6. A protože oběť 19.Sxh7+? Kxh7 20.g6+ Kg8 21.h6 fxg6 22.Dh3 gxh6 23.Dxh6 Kf7 taky byla pro kočku, rozhodl se bílý pro mnohem mazanější způsob útoku, a

sice „rentgenovat“ černou dámu po d-sloupci. V takovém případě po cxd5, c4 a Sb2 by se černopolný střelec konečně též zapojil plnohodnotně do hry. Černý však prohlédl zámysl bílého. **19. – Dc8 20.Dxc8** Nebylo vyhnutí, protože na 20.f5 by přišlo 20. – dxc4 a na 20.Dh4 Jf5. **20. – Vaxc8 21.cxd5 Jexd5 22.c4 Jc3 23.Vdd2 Vcd8** Tady někde mi soupeř nabídl remízu. Odmítl jsem ze dvou důvodů. Zaprvé jsem potřeboval celý bod, jak jsem už uvedl, a zadruhé jsem předpokládal, že následujícím tahem konečně rozehraji černopolného střelce a budu pokračovat v útoku na královském křídle. Tohle moje rozhodnutí způsobilo nevrlost kapitánů obou družstev, kteří se diskrétně dohodli už před zápasem, protože nám stačila celkově remíza, zatímco prohra by ohrozila naše celkové vítězství a postup. **24.Sb2! Jxa2+ 25.Kb1 Jb4 26.Jxb4 cxb4 27.Se5 Je6 28.h6??** Přehlédnutí zákeřné jámy, která vznikla mimoděk v důsledku předchozí zápletky. Právě to však napomohlo k přehlédnutí: z tahů černého nebylo poznat, co se chystá. Chyba je to bohužel rozhodující. Po 28.Sc2 nebo 28.Kc1 se nic nedělo a vyhlídky byly nadále oboustranné. **28. – Vxd3! 29.Vxd3 Se4 30.Kc2 Je5 31.Vd2 Jxd3 32.Vxd3 Vd8 33.Sd4 Sxd3+ 34.Kxd3 g6** A je po ptákách. *Konec je naděje, na všechno pozdě je.* Postavení bílého je zcela prohrané. Teď bych bral remízu všema deseti, jenže už nelze. Ostatní partie už téměř všechny skončily bez velkého boje remízou, hrála se už jen jedna, ale v ní to také nevypadalo na naši výhru. Nicméně se nedalo nic dělat: tady byla situace velmi jednoznačná, a tak pan Motáček musil chtít nechtě začít čarovat. Velmi se mu omlouvám, má můj nejhlubší obdiv a dík, že dokázal v takové situaci vykouzlit celý bod a zachránit tím zápas, který jsem svojí paličatostí a svým packalstvím ohrozil. **35.Kc2** Aktivně hrát nelze: 35.e4? b3! s dalším Vxd4. **35. – Vd6 36.Kb3 a5 37.Ka4 Ve6 38.Kb3** Bílý bohužel nemůže jít králem vpřed likvidovat černé dámské křídlo, protože by černý sám mohl vrátit kvalitu a utéci b-pěšcem. Tento suchý fakt znamená, že bílý nemůže už vůbec nic, jen čekat, až černý sám uvede do hry krále a vyhraje. To je to nejčernější zoufalství, jen tahat sem a tam a čekat na neúprosný osud. **38. – Kf8 39.c5 bxc5 40.Sxc5+ Ke8 41.Ka4 Va6 42.Sd4 Kd7 43.Kb3(?)** Úpornější bylo držet černého za pěšce a5 a tahat jen střelcem. **43. – Vc6 44.Ka4 Vc2 45.Kb3 Vc8(?)** Lepší bylo 45. – Vd2 s rychlou výhrou. Tah v partii znamená návrat do podobné situace, jaká byla před 43. tahem. **46.Ka4 Va8 47.Se5 Kc6 48.Sd4 Kd5 49.Se5 Kc4 50.Sb2 Kd3 51.Sd4 Kc2 52.Se5 b3 53.Ka3 Ve8 54.Sd4 Vxe3! 55.Sg7** Nebo 55.Sb2 Vf3 s nevýhodou tahu. **55. – b2+ a bílý se vzdal.**

Touto partií skončila šachová sezóna. Co zbývalo? Jídlo? Nejen jídlo! Už tehdy jsem si začínal i s alkoholem. Prozatím nevinně, ale přesto: osamělé pití čistého rumu doma není normální.

Přišla bída na kozáky. Najednou nebyl na nic čas, všechno se dostalo to tempa. Než jsem se nadál, byl květen a „svatý“ týden. Ten jsem strávil na chalupě sám, abych měl klid k učení. Nelze snad ani popsat, co se tam dělo. To bylo něco! Ano, *Temná strana Síly*. Myslím, že i opravdu ztracené existence léčící se na specializovaných klinikách by kroutily hlavou.

Tok času to nezastavilo a přišel ten den, kdy... jsem odmaturoval s vyznamenáním! Jakoby mávnutím kouzelného proutku se změnilo moje vnímání a citění. Případal jsem si opravdu skvěle a dospěle. Opadlo vnitřní napětí. Zbývaly ještě přijímací zkoušky na vysokou školu. Když jsem absolvoval první z nich na chemii na Přírodovědeckou fakultu Masarykovy univerzity v Brně a dozvěděl jsem se, že úspěšně, k ostatním jsem už nejel s výjimkou veterinární školy také v Brně, ale k těm jsem už přistupoval s lajdáckým klidem a jejich neúspěšný výsledek mě nedokázal rozhodit. Konečně nastaly dlouhé prázdniny.

Partie čtrnáctá: Megalitická stavba

Víte, co je na *Temné straně Síly* zajímavé i strašlivé zároveň? Můžete se jí zbavovat jak chcete, můžete si myslet, že jste ji zlikvidovali, ale projeví se to jinde. Zvracení je jenom ta viditelná špička ledovce, je to projev něčeho mnohem hlubšího, projev nemocného nitra. Je to i nesmírně záluďné, protože se může zdát, že žádný problém není a nikdy nebyl: tím vás to ukolébá a potom přijde pád zpět.

Když bylo po maturitě, tak jsem se snažil rychle vypudit z hlavy vzpomínky na všechno špatné, co se dělo předtím, a přitom jsem si usmyslel, že už nebudu zvracet. Trošičku přitom pomohla jedna příhoda, když jsem se bohatýrsky opil na pomaturní večírku a v noci mi pak bylo tak zle, že se mi to zprotivilo: dávení na prázdný žaludek k ránu byl opravdu hnusný a bolestivý zážitek. Samozřejmě jsem to zcela nedodržel, ale je rozdíl mezi zvracením několikrát denně a jednou během několika týdnů.

Jenže... Projevilo se to bleskově tím, že jsem musel vyřadit cukr. Prostě musel, to nebyla žádná úvaha, to byl vnitřní rozkaz a o rozkazech se nediskutuje, rozkazy se plní. Ale tělo a mozek byly tak nějak navyklé na pocit z polykání sladkého (endorfiny...?) a navíc mi z toho evidentně něco chybělo. Kdybych tehdy víc myslel a víc si o tom zjistil, tak bych věděl, že zvracením se nelze efektivně zbavovat sacharidů a moje nutkání vyřadit cukr kvůli nezvracení byl pouze výsledek mylné intuice. Rázem se ukázalo, že se bez sladkého jednoduše neobejdu, protože nedostatek sacharidů v krvi působil na moji náladu jako drogová abstinence. Co s tím? Umělá nízkokalorická sladidla neřešila základní problém: dodat do krve a do mozku sacharidy. Řešení bylo prosté: med! Někde jsem kdysi četl, že *včelí med je čistá zdravá energie nepodporující růst váhy* a prostě zákaz cukru se medu netýkal. Tento *postulát* jsem pak úspěšně aplikoval v praxi. Jenže med v obchodě kupovaný nemusí být kvalitní, někteří zpracovatelé med mohli znehodnocovat právě přidáváním cukru. To se stalo záležitostí k další reakci: začal jsem toto léto včelařit.

Malá vsuvka o medu: radši žádné pochybnosti o platnosti *postulátu*, protože na medu dnes visí moje duševní zdraví. Stačí den bez medu a stává se ze mě třesoucí se žravec. Jeho vliv na váhu se asi různí, já s ním nemám tak špatné zkušenosti. Je sice pravda, že moje váha (i obvod pasu) má k mým tajným přáním hodně daleko, ale mám vyzkoušené, že s medem nepřekročí horní přísně zakázanou hranici ani náhodou.

Pravým důvodem včelaření bylo možná něco jiného. Byla to potřeba kompenzovat nezvracení a pocit viny nějakým jiným sebetržněním a žihadla mých ubohých včeliček se tak měla stát toho nástrojem. To je prý normální jev, viděl jsem i takové, co se řezaly žiletkou... Já jsem měl takhle racionální naplnění a na první pohled na mém konání nebylo nic divného, takže jsem si nepřipadal trapně sám před sebou.

V žádné sbírce partií nesmí chybět ta, kterou její autor považuje na svoji nejlepší. Ty dosavadní partie byly buď velmi zajímavé z psychologického hlediska přístupu k šachovému boji nebo jejich výsledek nějak ovlivnil mé nitro (zpravidla negativně), ale z čistě šachového hlediska byly nevalné, některé až bídné. Následující partie je z jiného soudku: šachově je skvělá, i teoreticky je zajímavá, a já můžu být právem hrdý na svůj výkon, ale s povídáním o *Temné straně Síly* příliš nesouvisí. V kontrastu k předchozím partiím je to taková ukáзка mé skutečné šachové výkonnosti, když hraji v pohodové náladě a soustředěný. Partie se zase hrála v Poličce o prázdninách, tentokrát v posledním kole. Mým soupeřem byl kandidát mistra z Hradce Králové Zdeněk Juřík. Poslední kola turnajů mívají své zvláštnosti a soupeř tehdy nepatřil mezi decentní abstinenty. Bývá takovým zvykem některých turnajových hráčů, že poslední noc (před posledním kolem) se pije jako na rozloučenou. A poslední kolo se hraje zpravidla dopoledne, aby se stihlo odpoledne slavnostní zakončení, takže včerejší opilci musejí zápolit nejen na šachovnici se soupeřem, ale někdy i s kocovinou.

Zeman – Juřík, Šachový festival – B (open), Polička 8. 8. 1993

1.f4 c6 2.Jf3 g6 3.e4 d5 4.exd5 cxd5 5.d4 Sg7 6.Sd3 Jh6 7.h3 Sf5 8.g4 Sxd3 9.Dxd3 Jc6 10.c3 Vzniklo teoreticky velice zajímavé postavení. Jak je hodnotit? S trochou nadsázky lze říci, že je vyhrané pro bílého. Všimněme si struktury pěšců. Stejná struktura by vznikla, kdyby bílý v klasickém Birdově zahájení zahrál „Stonewall“, černý by předčasně vyměnil c5xd4 a bílý dobral e3xd4. Vývin Jh6 + Sf5 jako opozice proti bílému Sd3 je standardní metoda hry proti „Kamenné zdi“ známá především opačnými barvami z Holandské. Jenže tohle není „Stonewall“, bílý využil tempa navíc a černé figury z f5 „vykouřil“ vlastními pěšci. Černý jezdec uvíznul na h6 a stal se taktickou slabinou, černopolný střelec na g7 nehraje, protože „kouše do žuly“ c3 + d4. Bílý má nenapadnutelné postavení a dost trumfů na to, aby předešel pokusům černého o protihru, takže mu nevádí drobné zaostání ve vývinu. S přehozením tahů (ve slabším pořadí z hlediska bílého) tak vzniklo postavení, které mohlo vzniknout z Carokannu: 1.e4 c6 2.d4 d5 3.exd5 cxd5 4.c3 g6 5.Sd3 Sg7 6.f4 Jc6 7.Jf3 Jh6 8.h3 Sf5 9.g4 Sxd3 10.Dxd3. (Pořadí tahů z klasického Birdova „Stonewallu“ by bylo asi takovéto: 1.f4 d5 2.Jf3 c5 3.e3 Jc6 4.d4 g6 5.c3 cxd4 6.exd4 Sg7 7.Sd3 Jh6 8.h3 Sf5 9.g4 Sxd3 10.Dxd3.) U tohoto zahájení se musíme zastavit. Fianchetto v Carokannu nebývá dobré, protože střelec nemá na diagonále opěrné body. Jak však kriticky posoudit hru obou soupeřů a srovnat možnosti obou stran během všech tří uvedených pořadí tahů? Nejpřesnější je určitě pořadí carokanské. Tam lze nad jednotlivými tahy bílého diskutovat, ale nelze žádný kriticky odsoudit. Černému lze vytknout dvě věci: že hrál Carokann a že v něm volil dračí fianchetto. Hektor u Tróje i Žukov u Moskvy věděli, že pevnost se musí bránit protiútokem, jinak je odsouzena k pádu. Právě Carokann však takový styl neumožňuje: černý remizuje, jen pokud bílý nenajde cestu k výhře, vyhrát může jen tehdy, když bílý bude hrát nesolidně. Konkrétně v této výstavbě je po 1.e4 c6 2.d4 d5 3.exd5 cxd5 4.c3!? nejlepší asi 4. – Jd7!?, aby mohl dále hrát Jb6 a případně podle okolností Sd7-a4, protože 4. – Jc6 má nepříjemné „mouchy“ (4. – Jc6 5.Jf3 Sg4 6.Db3! Dd7 7.Je5 Jxe5 8.dxe5 a6 9.Ja3! e6 10.Jb5 Vc8 11.Se3!! f6 12.f4 ±, černý se nemůže harmonicky vyvíjet a nemůže dost dobře brát jezdece, protože bílý by ho díky vazbám rozdrtil postupem a-pěšce, S. Pakosta a F. Nepustil). Černý, když

udělá fianchetto, se nemusí sice obávat nějaké bomby, ale je jako zašitý do boxovacího pytle. Co se týká Birdova zahájení, tehdy jsem o tom tolik nepřemýšlel, ale dnes si myslím, že je zahajovací tah 1.f4 podstatně slabší než 1.e4. Dokonce bych i řekl, že černý po 1.f4 může získat lepší hru. Jak? Tah 1. – d5?! vede k Holandské v opačných barvách a s tempem navíc pro bílého, Fromův gambit zase dovolí bílému přechod do Královského gambitu 1.f4 e5 2.e4! Černý musí dvě věci: 1) zabránit bílému v tahu e4 a 2) pozdržet podle okolností postup d-pěšce, aby s ním bylo možné táhnout případně na d6 (sebrat bílému opěrné pole e5). Tahle metoda je dobře známá v opačných barvách v Anglické, když se černý pokouší o Holandskou. Nejlepší po 1.f4 je 1. – Jf6!. **10. – Jg8** Černý začíná přeskupovat síly. Je to jako přiznání, že partii založil chybně. **11.Se3 h5 12.Vg1 hgx4 13.hgx4 Db6 14.Jbd2 0–0–0** Černý si nedovoli 14. – Dxb2, protože 15.Vb1 Dxa2 16.Vxb7 se mu oprávněně nelíbilo; přesto se do této varianty možná měl pustit, protože v partii byl bez vyhlídek. **15.0–0–0 Kb8 16.Kb1 e6 17.Je5!? Dc7?** Podle mě měl černý zavřít oči a hrát 17. – Sxe5 18.dxe5 a nyní by býval mohl zkusit vykoupit se pozici obětí pěšce 18. – d4! 19.cxd4 Jb4 s dalším Jd5. Troufám si tvrdit, že po zahraném tahu pro něj už nebude záchran. **18.Jdf3 Ve8** Opravdu nevím, na co si černý „sušil“ svého černopolného střelce. **19.Vde1 Jd8** Taky tah, který má víc nevýhod než výhod. Ale co jiného? **20.f5!** Začátek závěrečného útoku na celé frontě. **20. – Ka8 21.Sf4 Dc7 22.Db5!!** Nejkrásnější tah v celé partii a určitě jeden z nejkrásnějších a nejsilnějších tahů, jaké jsem kdy ve svých sehraných partiích našel a zahrál. **22. – Jh6 23.Jd7!** S hrozbou matu ve dvou tazích. „Jakoby Caissa vedla moji ruku.“ **23. – Jc6 24.Jc5** Černý je ztracen. Hrozí zároveň Sd6, fxc6 i f6 s dalším g5, po 24. – f6 by přišlo 25.Vxe6 Df7 26.Vxc6!, vložka 24. – a6 25.Db6 na situaci nic nemění. **24. – gxf5 25.Sd6 fxc4 26.Sxe7 Vxe7** Černý se samozřejmě mohl vzdát, ale já mu v tomhle ohledu nemám co vyčítat, sám jsem hrával a hrávám prohrané partie velmi dlouho, někdy až do matu (viz třeba s Hrabalíkem, Venclem, Holoubkovou, Beloubradem...). **27.Je5 Sxe5 28.Dxe5 Ve8** Hrozilo také Jxb7. **29.a4 a6 30.Dd3 Ja5 31.Jxa6 Vc4 32.Jb4 Jf5 33.Jxd5 exd5 a černý se vzdal.**

Překrásná partie. Ačkoliv bez kombinačního ohňostroje, při přehrávání působí uceleným mocným strategickým dojmem, jako megalitická stavba.

Partie patnáctá: Odmítnuté vymývání mozku

„Železný Tigran“. Tak se přezdívalo neporazitelnému sovětskému velmistru Tigranu Petrosjanovi. Tento předčasně zemřelý devátý mistr světa se stal dočasně mým vzorem. Z jeho hry vyzařovala jakási pomalá klidná důsledná síla, vlastnost, která mi chyběla. Petrosjanovi vyčítali opatrnost, jeho heslo znělo: Vyhrát partii mohou jen tehdy, pokud ji neprohrají. Jako každý špičkový velmistr i Petrosjan musel být všestranný, i on dokázal výtečně kombinovat a rozuměl ostré dynamice, ale dával přednost klidné metodě před komplikacemi spojenými s nadměrným rizikem. Dokázal se mistrně bránit, to neznamená „vyvracet“ nesmyslné ptákoviny (to umí snad každý), to znamená eliminovat tlak. Špičkově rozuměl profylaxi.

Já jsem naopak hráč poměrně chaotického stylu. Záviděl jsem Petrosjanovi jeho klid i ocelové nervy a začal jsem zkoušet hrát jeho stylem. Tato partie měla být jednou z prvních partií tohoto stylu, ale můj soupeř, Pavel Pohorský, tehdy dočasně člen našeho oddílu, měl jiný názor a vtiskl partii jiný ráz. Bylo to ovšem „tahání tygra za fousy“ a já jsem se nenechal dvakrát pobízet k pořádnému přístření.

Zeman – Pohorský, Oddílový přebor A, Litomyšl 22. 10. 1993

1.Jf3 c5 2.c4 Jc6 3.g3 g6 4.Sg2 Sg7 5.Jc3 Jf6 Takovému „stylu“ hry se z legrace říká „brainwashing“. **6.d3 0–0 7.0–0 e6 8.Sg5** Aby vylákal oslabení královského křídla. **8. – h6 9.Sf4 d6 10.h4 e5?!** Malilinko antipozici tah, který dělá potenciální díru na d5. Černý si už připravil problematický plán: nástup na královském křídle. **11.Sd2 Jh5 12.Dc1 Kh7 13.Jh2 f5 14.e3 Se6 15.a3** Kdyby náhodou černý zůstal stát na místě, tak bílý bude hrát na dámském křídle, kam také míří jeho bočně vyvinutý střelec. **15. – g5 16.Dd1 Jf6 17.hgx5 hgx5 18.f4!** Drzý protiúder, který měl černého odkázat do patřičných mezí. **18. – g4?** Černý „zapomněl“ nejprve vložit exf4. Mohlo se hrát 18. – exf4 19.exf4 g4 20.Ve1 Sf7 21.Da4 +/- atd. Nyní bílý zostří hru a poučným způsobem rozbije černou pozici. **19.e4! Jd4 20.fxe5 dxe5 21.exf5 Sxf5 22.Sg5! Dd7 23.Sxf6 Sxf6 24.Jd5 Sg5 25.Vxf5! Vxf5 26.Se4 Kg7 27.Dxg4 Vh8 28.Sxf5(?)** Bílý se tak spokojuje s pouhým pěšcem navíc, po 28.Je3! Je2+ 29.Dxe2 Sxe3+ 30.Dxe3 Vh5 31.Jf1 by měl dvě figury za věž, ale černé věže by se rozehrály. **28. – Dxf5 29.Dxf5 Jxf5 30.Jf3! Jxg3?!** Černý vidí, že po 30. – Sf6 31.Kg2 by měl o pěšce méně a špatnou pozici, rozhoduje se proto odevzdat dvě figury za věž a naději, že se mu podaří dosáhnout dalšího pěšcového zjednodušení. **31.Jxg5 Vh1+ 32.Kg2 Vxa1 33.Kxg3 Va2 34.Je6+** Je vidět, že černý podcenil sílu běloušů. **34. – Kg6 35.Jxc5 Vxb2 36.Kf3 b6 37.Jd7 Kf5 38.c5! Ke6?** Nutné bylo 38. – bxc5. V tom případě varianta 39.Jxc5 Vb5 40.Je3+ Kf6 41.Je4+ Ke6 42.Jc4 jasně demonstuje převahu dvou jezdců nad věží, nicméně tato převaha ještě stále nemusela být rozhodující. **39.cxb6** Malý „mezitah“. **39. – axb6 40.J5xb6 a černý se vzdal.**

Pavel Pohorský patří k „padlým talentům“. Kdysi to býval velmi silný hráč, nebezpečný i mistrům, ale později jeho hra poněkud zpovrchněla. Pivo bylo příčinou a možná i následkem. Dnes kolují neověřené fámy, že se dokonce oženil, což by znamenalo definitivní konec jeho nadějně šachové dráhy.

Partie šestnáctá: Zaječická soda

Vraťme se však ještě na podzim roku 1993. Tehdy jsem sice už začínal žít „chlustavě“ poměrně pravidelně podle vzoru některých svých kolegů, vedle kterých jsem si někdy stále ještě připadal jako poloviční abstinent. (Slyšeli jste někdy jméno Gracian Tejral?) Šachově jsem byl ovšem ještě při síle. Z mých partií dočasně vymizela jako mávnutím kouzelného proutku sebepoškozovací tendence. Následující partie je krásnou ukázkou nekompromisního boje při rochádách na opačné strany, kde se jsme se oba, já ani soupeř, nevyhnuli chybám. Byly to ovšem chyby poučné

a ostré, pramenící z boje, nikoliv ptákoviny.

Kdo vlastně přesně byl oním soupeřem, to nevím, neboť jsem si do partiáře nezapsal křestní jméno a Hájků tehdy působilo v Zaječicích několik. Ale vím, že měl ELO poměrně hodně přes dva tisíce a tím se zařadil mezi mé nejlepší soupeře. A navíc se stal „skalpem“.

Hájek – Zeman, Divize I, Zaječice 21. 11. 1993

1.c4 e5 2.e4?! Tím se partie dostává mimo teorii. Podobná zahájení jsme ovšem tehdy u nás v oddíle hrávali často, takže jsem měl určitou praxi z krátkých volných partií. **2. – Sc5** Podle mého nynějšího názoru je nejdůraznější odpověď černého 2. – f5 s přechodem do Královského gambitu v opačných barvách, kde je navíc zahráný tah c4 vyloženě škodlivý. Jinak je prvořadým úkolem černého zabránit tahu d4 a tím přechodu do Maróczyho struktur. Tah v partii však provokuje vývin Se3 (po d3). **3.Jc3 d6 4.d3 Jc6 5.Se3 Jge7** Možná se černý až příliš soustředí na hru o pole d4. Za úvahu stálo 5. – f5 s dalším Jf6, 0–0 a působením po f-sloupci. **6.Dd2 Jd4 7.Se2 Jec6 8.f4 0–0 9.Jf3 Jc2+?!** Neškodný pokus zabránit bílému v rochádě, který nikam nevede a nakonec stejně selže. Zde byla poslední příležitost k tahu f5: 9. – f5 11.exf5 Jc2+! 12.Dxc2 Sxe3 s iniciativou. **10.Dxc2 Sxe3 11.f5!** Tento samozřejmý tah jsem nedocenil. Kdyby černý neměl udělanou rochádu, tak by mohl bílého ztrestat „trháním řetězů“ (g6, h5, hxg4, gxf5), nyní to samozřejmě nepřipadá v úvahu, což jsem si při své automatické „kombinaci“ neuvědomil. **11. – Jd4** Abych se dostal dámou na g5. Ale bílý tomu opět velmi jednoduše a efektivně zabránil. **12.Jxd4 Sxd4 13.h4! c6** Černá pozice vypadá poměrně nevábně. **14.0–0!?** **Da5! 15.Kb1 b5!?** Protiútok za každou cenu! Hra na zjednodušení po 15. – Sxc3 16.Dxc3 Dxc3 17.bxc3 d5 18.cxd5 cxd5 19.f6! gxf6 20.exd5 měla taky své „mouchy“. **16.cxb5 Vb8! 17.Dd2** Samozřejmě ne 17.bxc6?? Sxc3 **17. – a6 18.Vc1 axb5 19.Sd1!** Klíčový tah bílého. Střelec na b3 bude výtečná obranná i útočná figura. **19. – Da7(?)** Maličké strašidýlko (Se3), které bílý zase jednoduchým a užitečným tahem pokryje. Solidnější bylo 19. – f6 s obranyschopnou pozicí. **20.Vh3! Va8 21.Sb3** Tady mě napadlo, že asi prohráju, navíc nejspíš brutálním útokem proti králi. **21. – De7** V marné snaze zabránit postupu f6. **22.Je2 Sb7 23.Vf1 Kh8** Pozdě! **24.f6! gxf6!** Nejúpornější obrana, rychle prohrávalo 24. – Dd8 25.fxc7+ Kxc7 26.Vg3+ Kh8 27.Dh6 Vg8 28.Vxf7 i 24. – Dc7 25.fxc7+ Kxc7 26.Dg5+ a mat druhým tahem. **25.Vhf3 c5!** Ubránit královské křídlo trvale nelze, jediná naděje je protiútok. **26.Vxf6(?)** Bílý podceňuje budoucí sílu černého černopolného střelce po otevření hry. Měl vložit 26.Jxd4! ±. Nyní vznikne napínavá situace, jakou je jen málokdy vidět. **26. – c4 27.dxc4** Teď už by na 27.Jxd4 měl černý zajímavou možnost 27. – cxb3 28.Jxb3 d5! se zuřivou protihrou. **27. – Sxe4+ 28.Sc2** I po trochu lepším 28.Ka1 bylo v pozici plno jedu (28.Ka1 bxc4 29.Sxc4 d5 ∞). **28. – Da7!?** Původně míněno jako bluf, protože po 29.Sxe4 Dxa2+ 30.Kc1 Da1+ 31.Sb1 to nikam nevede, ale černý může hrát o něco lépe: 29.Sxe4 Se3! 30.Dc3 Dxa2+ 31.Kc2 Vac8 ∞ atd. Účel to splnilo: bílý se bál. **29.a3 Se3!** Pokračování energického protiútku, který začíná nabývat na síle a díky němuž se černý zachrání. **30.Dxd6 Sxc2+ 31.Kxc2 Vfd8 32.Dxe5** Na to se bílý spoléhal. Hrozí odtažné šachy i mat. Jenže na tahu je černý. **32. – Da4+ 33.Kb1 Vd1+ 34.Vxd1 Dxd1+ 35.Ka2 Vxa3+!** Sice elegantní, ale hlavně jediné a vynucené, jinak bílý vyhraje. **36.bxa3 Dxe2+ 37.Db2??** Hrubá chyba, která prohrává, protože ztrácí věž. Bílý král je jako na talíři, ale při přesných ústupových tazích z toho nekouká více než věčný šach. Černý může zlikvidovat oba pěšce na dámském křídle, ale nic víc z toho nebude: 37.Ka1! Dd1+ 38.Ka2 Dd2+ 39.Kb1 Dd3+ 40.Ka2 Dxc4+ 41.Kb1 Db3+ 42.Ka1 Dxa3+ 43.Kb1 Dc1+ 44.Ka2 Dc4+ 45.Kb1 a kdyby teď 45. – Sd4!?, tak 46.De8+ Kg7 47.Vf3! a bílý se ubrání, takže černý stejně musí sám dávat věčný šach, jinak si bílé těžké figury vezmou černého krále jaksepatrič do prádla. **37. – Dxb2+** I tohle stačí, ale ještě přesvědčivější byla pikantní varianta 37. – Dxc4+! 38.Db3 (38.Kb1 Sd4) 38. – De2+ 39.Kb1 De1+! 40.Kc2 Dd2+ 41.Kb1 Dc1+ 42.Ka2 Sd4! -. V partii se bude muset černý ještě zaobírat přemnoženými bílými pěšci. **38.Kxb2 Sd4+ 39.Kc2 Sxf6 40.cxb5 Sxh4 41.Kd3 Sf2 42.Ke4 Kg7 43.Kd5** Chytřejší bylo předběžně 43.g4, aby dlouhá diagonála zůstala volná. Při dobré konstelaci hvězd z toho mohla být ještě obtížná koncovka KDS/KD nebo nedobytný roh proti falešnému střelci. Černý by však měl k dispozici silné 43. – Kf6!. **43. – f5 44.Kc6 f4 45.b6 f3 46.gxf3 h5** Vlastní pěšec na f3 přináší bílému zhoubu: teď brání bílému králi v návratu do čtverce (černý střelec je totiž falešný) a zanedlouho zhatí i patové naděje. **47.b7 Sa7 48.Kc7 h4 49.b8D Sxb8+ 50.Kxb8 h3 51.a4 h2 52.a5 h1D 53.a6 Db1+ 54.Ka8 Kf7 a bílý se vzdal.**

Dramatická partie, která ale bohužel nerozhodla o výsledku zápasu, který jsme prohráli a vůbec jsme v celé soutěži celkově dělali „čulibrky“. Nakonec jsme museli opět sestoupit.

VII. Šedé meziobdobí

Malá nešachová vsuvka o největším omylu mého života

Inspirace Petrosjanem tehdy souvisela také se změnou životního stylu. Coby vysokoškolák jsem dojížděl každý týden do Brna. Přece jen jsem si přes prázdniny odpočinul a nežil jsem v permanentním stresu. Byl jsem sice pod tlakem, ale zvládal jsem to.

Příčina byla ve změně. Vypadl jsem z domu a začal jsem bydlet na koleji. Teď jsem začal žít opravdu samostatně. Moji noví přátelé, kolegové a spolubydlicí, na mě měli vliv. Jejich přístup k životu jsem považoval za fantastický, ale možná bych měl říct, že byl normální. Byli to prostě normální chlapi. Povíдали vtipy, historky ze života, vyprávěli o holkách. Bez problémů vykládali opilecké příhody. A smáli se. Tehdy jsem kouřil dýmku a tím jsem byl známý. Navíc, jen tak mimochodem, dýmka po jídle mi celkem dobře pomohla snášet jinak těžko snesitelný pocit plného žaludku.

Největším omylem mého života nebyla *Temná strana Síly*, byl jím alkohol. Kdybych popíjel ve společnosti, možná by se z toho problém nestal, ale popíjet ve společnosti v mém případě znamenalo prakticky téměř nepít. Jenže já jsem pil osaměle. Proč? Právě pro svoji osamělost. Pití navíc potlačovalo ten paralyzující pocit z odpovědnosti. A mělo ještě jednu „výhodu“. Když jsem se napil ráno, nemusel jsem snídat a někdy ani obědovat, protože mě minul pocit hladu. Opilost byla příjemná jako únik před realitou.

Rok mi trvalo, než jsem přišel na to, že alkohol ze mě dělá zombii. Tři roky, než jsem poznal, že podkopává dlouhodobě moji šachovou výkonnost. A osm let, než jsem přišel na to, že on je na vině mé váhy, ačkoliv jsem si myslel opak.

Stát se zombií znamená, že vnímáte neostře své bytí v reálném čase. Je to jako byste byli unavení a máte výpadky. Chvilka nesoustředění a hodina lelkování vám připadne jako okamžik. Myšlenky plynou a nezachytitelně mizí v nenávratnu. Svět je šedivý, není nic, čeho byste se obávali, ale ani na co byste se těšili. Jste neuvěřitelně líní, sama představa nějaké duševní činnosti je nepříjemná. Tento stav připomíná únavu spojenou s kocovinou, ale je trvalejší. Může trvat týdny, než se z toho dostanete.

Tento stav mi vadil, proto jsem periodicky přestával pít a zase začínal, ale zpočátku se hraní šachů netýkal. Jenže to se časem nenápadně změnilo. Šachy byly silnější než *Temná strana Síly* a zpočátku byly silnější než alkohol. Jenže alkohol působí dlouhodobě a jeho síla roste. Ještě byly brzdy, které mě držely v realitě, bylo to studium, ale po určitém čase šachy začaly povolovat. Nejprve stačilo sednout k šachovnici, mozek nastartoval a já jsem ožil. Avšak přišly neúspěchy. Potupné porážky zaviněné šachovou slepotou a halucinacemi. Zdálo se, že z takového typu proher nemůže být žádné poučení. Omyl. Problém byl v životosprávě. A z proher pramenil pokles sebedůvěry. Co přišlo potom? Potom následoval odpor. Když jsem už měl hrát, tak jen proti druhořadým soupeřům. Hrát s kvalitními soupeři mě nelákalo.

Alkohol a váha... Hrubý omyl, za který se musím stydět. V laboratoři jsem se setkal s tím, že lihem se dá umýt mastnota, takže jsem si odvodil, že rozpouští tuky. Další věc byla, že jeden pořádný „frťan“ ráno (nebo v lepším případě čaj s rumem) nahradil nejen snídání, ale i případné vynechání oběda učinil celkem snesitelným. To mělo i své výhody při studiu: člověk nemusel stát dlouhé fronty v menze. Je taky bohužel pravda, že praktická výuka, zejména laboratorní cvičení z organické chemie ve druhém ročníku, tento přístup podporovala. Tak jsem si myslel, že moje pomalu rostoucí váha, která mě i tak znervózňovala, je držena ještě jakž-takž v mezích a „neuleť“ vzhůru jedině díky mému popíjení a omezování jídla. Omyl. Dnes o tom vím víc. Bylo to přesně naopak. Alkohol mění hospodaření s tuky tak, že urychluje jejich vstřebávání ještě před hydrolýzou, takže způsobuje jejich ukládání. A tělo s vyšším podílem tuku lépe snáší nárazové intoxikace alkoholem, takže organismus vystavovaný pravidelně alkoholu si zvyšuje tukové zásoby, třeba i na úkor energie do života.

Zajímavé bylo i vnímání času: zatímco například partii se Seidlem (Partie první) vnímám tak, jakoby byla sehrána před celými věky, partii s Juříkem (Partie čtrnáctá) mám v živé paměti, jako bych ji hrál včera, přitom tyto partie děl od sebe pouze necelé čtyři roky, zatímco od partie s Juříkem do současnosti (psáno v listopadu 2003) uplynulo víc než deset let. Jednoduché vysvětlení: ze šachového hlediska se subjektivně událo víc událostí během těch čtyř let než později. Moje šachová dráha v letech 1994 – 1999 je zahalena v jakémsi temnu bez ostrých vzpomínek a jednou z příčin je právě alkohol! Situace se rázně změnila na podzim roku 2000, kdy jsem vyhrál obnovený oddílový přebor (díky slabé konkurenci) a opět jsem tak získal trochu sebedůvěry; na počátku léta 2001 jsem začal přestávat pít, jenže to nebylo tak jednoduché a koncem léta mě „rafla“ zase stará známá *Temná strana Síly* se svým jídlem...

Partie sedmnáctá: Začíná se šerit

Následující partie jakoby předznamenávala nadcházející šedivou éru a přitom je tak typická i pro předchozí éru. Dosáhl jsem znamenité pozice a moje mysl se dostala do jakési excitované polohy. Nedokázal jsem se soustředit a udělal jsem hrubou chybu jako hrom bleskově zahraným tahem, aniž bych se podíval, čím mi vlastně soupeř pohrozil. I když jsem se nevzdal, bojoval jsem už za ztracenou věc. Mým soupeřem byl Milan Pail z České Třebové a utkání se hrálo v družstvech v zápase proti Ústí nad Orlicí doma.

Zeman – Pail, Divize I, Litomyšl 5. 12. 1993

1.c4 Jf6 2.Jc3 Mimochodem, přesnějšší je asi napřed 2.Jf3, aby černý nemohl 2. – e5. 2. – g6 3.Jf3 Sg7 4.g3 d6 5.Sg2 0–0 6.d4 a6 7.0–0 Jbd7 8.Sg5 c5 9.e3 Dc7 10.Dd3 Vb8 11.b3 h6 12.Sxf6 Jxf6 13.Vad1 Sg4 14.h3 cxd4 15.exd4

Sf5 16.De3 g5? Podobné tahy jsou ovšem chyby, protože oslabují bez jakékoliv náhrady pozici a dávají bílému objekt útoku. Kdyby černý hrál opatrněji, byla by hra vyrovnaná: střed bílého a potenciál černé dvojice střelců se vyvažují.

17.Jd2 e6 18.g4 Sg6 19.f4! Db6 Na nepříjemný strategický nápor bílého odpovídá černý průhlednou léčkou. Já jsem se však nepodíval vlevo ani vpravo a táhl bleskově... **20.fxg5??** Podobné tiky mívají někdy slepice, když vběhnou přímo před auto. Jednoduše mě vůbec nenapadlo, že by se černý mohl ještě zmítat. Petrosjanovský „brainwashing“ udeřil do vlastních řad. Po solidním 20.Jf3 by černý neměl asi nic lepšího než nevhledně 20. – gxf4. Bílý by pak mohl metodicky kombinovat nápor na královském křídle s průlomem v centru. Nic potom nedává černému 21.Dxf4 e5 22.Dd2 exd4 23.Dxd4! ±. **20. – Jxg4! 21.Dg3 Sxd4+ 22.Kh1 Jf2+ 23.Vxf2 Sxf2 24.Df3 De3 25.Df6 Sh4** Zbytek se hraje černému lehce, ale co bílý? Bílý málem nemá co hrát. **26.Jf3 Sxg5 27.Jxg5 hxg5 28.Vxd6 b5 29.Vxa6 bxc4 30.bxc4 Vb2 31.Vd6 Dc1+ 32.Kh2 De2!** Bílý se připravil jak nejlépe mohl na koncovku po výměně dam (32. – Df4+) a spoléhal na své volné pěšce. Černý však hodlá zužitkovat sílu svých věží přímým útokem. **33.Df3 Kg7! 34.e5** Co jiného? **34. – g4 35.hxg4 Vh8+ 36.Kg3 Dc1 37.Vd1 Dg5 38.Je2** Jinak vyhraje 38. – De5+. **38. – Dh4+ 39.Kf4 e5+ 40.Ke3 Vxa2** Bílý zůstal docela bez obrany. **41.Vc1 Dg5+ 42.Kf2 Dxc1 43.Dd5 Df4+ 44.Kg1 Va1+ a bílý se vzdal.**

Co přišlo potom? Další šachové události se ztrácejí v šeru. Konec roku 1993 přinesl další ránu, náš pes, kterého jsme brali jako člena rodiny, zmizel beze stopy. Jmenoval se Max, byl to bígl, skvělá nezávislá psí osobnost. Známý byl po celém městě. Jeho zmizení nebylo samo sebou. Přisahal jsem, že pokud se dozvím, kdo to udělal, zatočím s ním tak, že to bude mít nedozírné následky. Zvažoval jsem, jestli toho člověka zabít jednoduše či nějak obzvlášť brutálně, nebo by bylo lepší mu vymlátit zuby, přerazit páteř a jako věčného mrzáka ho nechat žít. Myslím, že je celkem dobře, že jsem se pravdu nedozvěděl, protože jeden čas bych to byl možná i schopný provést. Bylo to takové osobní divoké pojetí spravedlnosti. Určitě bych se cítil velice lidsky a morálně, asi bych si nepřipouštěl nějaké pochybnosti.

Partie osmnáctá: Vzor

Jako světlo majáku v onom šedivém období na mě působilo přátelství s panem Bohuslavem Dosedělem. Tento vzácný člověk, litomyšlský šachista, tehdy nastoupil do invalidního důchodu. Po těžké operaci, komplikované cukrovkou, se jeho zdravotní stav na čas zlepšil, takže získal čas opět se věnovat šachům, což dříve vzhledem ke svému zaměstnání pravidelně nemohl.

Já jsem studoval v Brně vysokou školu a domů jsem jezdil každý pátek na víkend. Pořídili jsme si také nového psa (zlatého retrívra), kterého máme dodnes. Hrací čas našeho oddílu je v pátek večer a tak jsem chodil celkem pravidelně. I on začal chodit pravidelně a protože jsme bydleli poměrně nedaleko, měli jsme pokaždé stejnou cestu. Hovořili jsme zpočátku o pouze šachách, ale později i o spoustě jiných věcí, například o politice, o zvířatech, o mariáši, o sousedech, mluvili jsme i o filosofii, náboženství a ideologiích. Protože nám brzy nestačil poměrně krátký čas během cesty domů, takže jsme dokázali prostát a „prokecat“ třeba dvě hodiny během chladné noci. Byl by na omylu ten, kdo by si myslel, že to bylo pusté plácání. Pan Doseděl nebyl žádný pivní hejhula, měl značný rozhled a jeho „univerzitou“ byla „škola života“, na níž se platí jaksepatří vysoké školné.

Co se týká šachového života v našem oddíle v sezóně 1994/95, nestálo to za mnoho a já jsem tak trochu přispěl k celkově nízké náladě. Jelikož jsme opět sestoupili z Divize I do Divize II, zavládlo rozčarování. Polička i Ústí nad Orlicí byly stále mnohem lepší oddíly a nezdálo se, že se by se něco mohlo změnit. Tehdy přechodně zanikl dětský šachový kroužek a několika žákům, kteří docházeli do oddílu, se nikdo nevěnoval.

Litomyšl je v mnoha ohledech prokleté město. Jen málokdy se stalo, že by k nám přišel nějaký kvalitní nebo nadějný mladý šachista, co se do Litomyšle přistěhoval za práci: v našem městě je málo pracovních příležitostí. Trend byl právě opačný. Značné množství šachistů, které „udělal“ náš oddíl, zmizelo později kdesi jinde v jiných oddílech nebo s ohledem na náročné zaměstnání spojené s dojížděním za prací jinam pravidelného hraní zanechali. Stáli členové našeho oddílu patřící ke střední a starší generaci jaksi podleli depresivní realitě a ztratili o šachy skutečný zájem; hráli jen ze setrvačnosti. Za celou dobu svého působení jsem nepotkal skutečnou šachovou osobnost, tím myslím člověka, který by hrál dobře, pravidelně, spolehlivě a pracoval na sobě. Potkával jsem staré šachisty, o kterých se říkalo, že kdysi zamlada byli takoví. Znal jsem hráče spolehlivé a obětavé, jenže mizerné. Znal jsem dobré šachisty, kteří se nenamáhalí pravidelně chodit a pravidelně hrát. Řada nadějných hráčů na sobě přestala pracovat, když zjistili, že na ostatní litomyšlské šachisty to stačí (to byl jeden čas i můj případ). Málokdy jsem viděl dva silné litomyšlské šachisty měřit spolu síly ve vážné partii v oddílovém přeboru. Pokud se je vůbec podařilo přimět, aby hráli oddílový přebor, jakmile na sebe narazili dva „borci“, tak většinou dali partii „velmistrovsky“ za remízu. Zato bývalo často vidět, jak hrají bleskové partie o peníze nebo jak drtí nějaké slabší hráče. Nebylo nikoho, kdo by mohl být vzorem, nebyl nikdo, kdo by měl čas i chuť pracovat s mládeží. (Tady musím říct, že se to v posledních letech změnilo a začíná nám vyrůstat nová nadějná generace.)

Jako pohádka pak znělo povídání o starých časech, kdy náš oddíl patřil k nejlepším v kraji. Jenže hráči, kteří tehdy vybojovali druhé místo v nejvyšší krajské divizi družstev, zmizeli. Přestali pravidelně hrát, jejich forma poklesla, potom se občas ukázali na schůzi, tak si je pamatují coby žák a mladý dorostenec. Nepamatují se, že by hráli, jen řečnili. A nakonec zmizeli nadobro, aby se opět nakrátko vynořili, když náš oddíl navázal styky s šachovým klubem v holandském Rodenu. Takže do Rodenu jezdí reprezentovat náš šachový život bývalí šachisté, kteří neplatí členské příspěvky, i s rodinami.

Na podzim 1994 jsem se rozhodl (zčásti pod vlivem pana Doseděla), že nebudu hrát za naše A-družstvo. Důvodem byla nálada v družstvu a přístup hráčů k vnitrooddílovým vztahům. Zdálo se mi, nebo přesněji: byl naprostý fakt, že někteří hráči A-družstva se chovali odjakživa jako primadony. Bylo maximálně zapotřebí morálně osvěžit celý oddíl a já jsem se domníval, že nejlepší by bývalo bylo přechodně úplně zrušit A-družstvo. V oddílech, kde to funguje

normálně, si všichni hráči pokládají za čest, když je kapitán nasadí do jednotlivých zápasů. A členství v základní sestavě, čili v první osmičce, to je věc, o kterou se musí tvrdě bojovat ve vnitrooddílových soutěžích a jenom ti nejlepší z nejlepších a nejspolehlivější z nejspolehlivějších mají naději být vybráni. U nás to vždycky vypadalo úplně jinak. Na úvodní zahajovací schůzi nepřišel téměř nikdo, pouze s těmi několika příchozími dorazily vzkazy typu: Jo, ten a ten vzkazuje, že by možná hrál, ale někde vzadu, tak na sedmé osmé šachovnici. A pak to probíhalo asi takhle: *Honzo, ty budeš hrát? Ne, já ne, leda jako náhradník. A kdo by bral auto? Láďa? Ne, ten jezdit nebude. Tak Milan. Tak ho napíšeme. Potřebujeme abys hrál Petře. Dobře, ale nebudu moct hrát všechno. Tak koho dáš? Kdo bude dělat kapitána? Jirka by hrál? Neříkal nic, tak asi jo.* A tak dále... Prostě v našem oddíle bylo asi tak pět ochotných hráčů do družstva, které mělo hrát na osmi šachovnicích. A z těch pěti ochotných byl tak jeden nebo dva kvalitní. A pak bylo dalších pět hráčů jakž-takž kvalitních, ale zase nebyli příliš ochotní a už vůbec ne spolehliví. Běda, jakmile se kapitán nebo kdokoliv jiný opovážil kritizovat jejich výsledky nebo jejich přístup! Stalo se nejednou, že takový hráč jednoduše přestal hrát. No aby ne, vždyť přece neslibil, že bude hrát a on si to nevymyslel, že má hrát za A-družstvo. A mohlo se klidně stát, že hráč po nějakém citelném neúspěchu přestal hrát sám od sebe, aniž za sebe sehnal náhradníka. Moje myšlenka spočívala v tom, že by se A-družstvo na jeden rok zrušilo a tihle taky-hráči by se ocitli v šachové nečinnosti. Předpokládal jsem, že část z nich by definitivně hraní zanechala (žádná škoda), ale druhá část by „šla do sebe“. Pak by se mohli bez nějakých svých podmínek stát členy obrozeného družstva, kde by hlavní opory tvořili mladí žáci a které by začínalo od píky z nejnižší soutěže. Protože tahle myšlenka byla neprůchodná, rozhodl jsem se, že zahájím uvnitř oddílu konkurenční činnost s vedlejším družstvem, které nechám přihlásit do nejnižší okresní soutěže a A-družstvo ponechám jeho osudu.

Myšlenka to byla dobrá, ale provedení nestálo za mnoho. Ačkoliv jsem se v oddílovém přeboru dělil o první místo (dokonce daleko před favorizovaným Danielem), mé výsledky v družstvu byly poměrně nevalné, naopak A-družstvo navzdory mému „trucování“ (nebo spíš právě proto) se vzchopilo a opět zaznamenalo skvělý výsledek s postupem do nejvyšší krajské divize. Z určitého úhlu pohledu to bylo k zlosti.

O vítězství v oddílovém přeboru jsem se dělil právě s panem Dosedělem, oddílovým přeborníkem se díky pomocnému hodnocení stal on. Následující vzájemná partie byla z hlediska pořadí zcela rozhodující.

Zeman – Doseděl, Oddílový přebor – finále A, Litomyšl 27. 1. 1995

1.e4 d5 2.exd5 Jf6 3.c4 c6 4.d4 cxd5 5.Jc3 e6 6.Sg5(?) Pan Doseděl se proti tahu 1.e4 bránil zásadně Skandinávskou, já jsem se domníval, že převedení hry do Panovova útoku je dobré a poměrně bezpečné pokračování. Poslední tah je ovšem plácnutí do vody. Bylo by dobré po 5. – Jc6, ale po 5. – e6 již černý nemůže hrát Sg4 a naopak může Se7, proto si zasloužilo přednost 6.Jf3 s možností případně hrát Sf4 bez ztráty tempa. **6. – Se7 7.Jf3 0–0 8.cxd5!?** Standardní plán bílého je přetáhnout c5 a mít převahu 3:2 na dámském křídle. Tah v partii je ostřejší a také riskantnější: bílý usiluje o figurový útok na královském křídle ve spojení s průbojným izolantem. Riziko: izolant se může stát slabým a může být časem i ztracen. **8. – Jxd5 9.Sxe7 Jxe7 10.Sd3 Jc6 11.0–0 g6** Pasticčka na blbce, do které se soupeř samozřejmě nechtyl (11. – Jxd4?? 12.Jxd4 Dxd4? 13.Sxh7+). **12.Se4 Vb8!** Pan Doseděl byl známý svojí profylaxií. Předjímá možné otevření hry průlomem d5, odvádí tedy věž z citlivého pole a ještě jednou kryje pěšce b7. **13.Da4!?** 13.d5 vedlo jen ke zjednodušení a k vyrovnání. **13. – a6 14.Vad1 b5 15.Dc2** Po 15.Db3 Sb7 nejde dost dobře 16.d5 kvůli 16. – Ja5. **15. – Sb7?!?** Kromě toho bylo možné 15. – Jb4 16.Db3 Jbd5, například 17.Jxd5 Jxd5 18.Sxd5 Dxd5 19.Dxd5 exd5 s vyrovnáním. **16.a3 Db6 17.d5 exd5 18.Jxd5** Méně náročné než 18.Sxd5 s dalším úmyslem Vfe1, což udrželo určitý tlak. **18. – Jxd5 19.Sxd5 Vbc8(?)** První ze série nepřesností, lepší bylo ihned 19. – Jd8 s úmyslem vyměnit střelce a zahrát Je6. **20.De4 Ja5(?) 21.Je5! Sxd5 22.Dxd5(?)** Mnohem více vyhlídek na udržení iniciativy dávalo 22.Vxd5!. Už tady se však začínal projevovat nedostatek času na rozmyšlenou a já jsem se obával, že mi budou v centru viset figury. **22. – De6 23.Dxe6(?)** V blízkosti se časové tísní jsem si netroufl zahrát 23.Dd4! Df6! 24.f4!. Setkáváme se tu s novým jevem: nedostatkem času, což byla dosud v mých partiích nesmírná vzácnost. Jenže můj šachový vývoj šel dál a časové tísně se staly běžným jevem. Kde byla příčina? Byla zcela táž jako v minulosti „perverzni“ tahy: dělalo mi potíže přijmout odpovědnost za tahy, ale narozdíl od minulosti jsem nechtěl hrát nesmysly a více mi záleželo na výsledku. Nebyl účel sehrát divokou partii za každou cenu, účel byl zvítězit, proto jsem se snažil hledat buď bezpečné a jisté cesty nebo naopak dobře promyšlené fantastické možnosti. Snažil jsem se hrát náročně a důsledně. To vedlo jednak k časovým tísním, jednak k únavě mozku i ke stresu, neboť jsem tak ztratil hned v úvodu partie mnoho času a sil. Když však docházel čas i síly, začínal jsem zpravidla také ztrácet nervy a volil jsem co nejjednodušší nebo naopak radikální pokračování, i když jsem tím partii kazil. Proto jsem tady vyměnil dámy a spokojil jsem se jen s menší výhodou. **23. – fxe6 24.b4?** Proč ne 24.Vd6!...? **24. – Jc6?** Lépe 24. – Jc4 25.Jxc4 bxc4!. **25.Jxc6?** 25.Jd7! s dalším Jc5 nebo aspoň 25.Vfe1 s tempem k dobru k tlaku na e6. **25. – Vxc6 26.Vfe1 Vf7 27.Ve3 Vfc7 28.g3 Kf7 29.Ved3 Ke7** Černý vyrovnal hry. Další pokusy bílého o výhru jsou jen iluzorní, také s ohledem na časovou tíseň. **30.Kg2 Vc3 31.h4 h5 32.Kf3 Kf6 33.Ke3 Kf5 34.f3 e5 35.Vxc3 Vxc3+ 36.Vd3 Vc6 37.Vb3 Vc4 38.Vd3 Vc6 39.Vb3 Vc4 40.Vd3 Vc6** Třikrát se opakovala pozice, remízu však nereklamoval ani jeden z hráčů. **41.Kd2** Pečetěný tah. **41. – Vc4 42.Vd8** Poslední pokus o výhru. **42. – Vd4+! 43.Vxd4 exd4 44.Ke2! Kf6!** 44. – Ke5? 45.Kd3 Kd5 46.f4 +- Vymetovat černého, když neudělá chybu, nelze. **45.Kd3 Ke5 46.Kd2** Nic nedávalo ani 46.g4?! Kf4 47.g5 Kxf3 (mnohem horší je pro černého 47. – Kg3? 48.Kxd4 Kxh4 49.f4 Kg4 50.Ke5 h4 51.f5, protože 51. – gxf5?? 52.g6 i 51. – Kxg5? 52.f6 h3 53.f7 h2 54.f8D h1D 55.Df6+ Kg4 56.Dxg6+ vede ihned k prohře a po 51. – h3 52.fxg6 h2 53.g7 h1D 54.g8D má sice nová černá dáma první slovo, ale bílý má strašlivého volného pěšce) 48.Kxd4 Kg4 49.Ke5 Kxh4 50.Kf6 Kg4 51.Kxg6 h4 52.Kf6 h3 53.g6 h2 54.g7 h1D 55.g8D+ s dámskou koncovkou, kde bílý král stojí poměrně nevhodně, neboť nelze po vyšachování dobrat na a6 pro Dh6+ a šachování jen vylepšuje postavení černého krále. O podobných variantách jsem však při partii vážně neuvažoval. **46. – Kf5 47.Kc2 Kf6 48.Kb3 Ke5!** Aby nešlo a4. **49.Kc2 Kf6 50.Kd3** remíza.

Partie devatenáctá: Vzájemné vypouštění

Ve vyšších ročnících studia jsem už neměl přidělenou kolej a musel jsem bydlet různě po privátech. To mně částečně vyhovovalo. Zvláště zajímavé to bylo ve druhém a třetím ročníku, kdy jsme bydleli jako parta studentů-chemiků v jednom bytě v Brně na Lesné.

Výhodou to mělo tu, že jsem nežil úplně osaměle, takže jsem si zachovával jakž-takž zdravý rozum. Sice jsem měl období, kdy jsem pil, ale jinak jsme si žili jako normální studenti. Oblíbenou zábavou se stalo hraní mariáše nebo i jiných karetních her o peníze. Šachy jsme hráli taky, ale o sázku hráli jen ostatní mezi sebou, se mnou o peníze hrát nechtěli. Co se týká kouření, názor spolubydlících byl zcela jasný. Všichni byli nekuřáci.

Tina, Burda, Rytmus života, Katka atd je druh časopisů, který by solidního muže nemusel zajímat. Já jsem se však v jednom takovém časopise dočetl velmi zajímavé věci. Byl tam totiž popsán případ, který mě oslovil. Příběh ženy propadlé *Temné straně Síly*. Mám jasnou vzpomínku na myšlenku, která mně táhla hlavou: ona se učila zvracet úplně stejně jako já! Ale jinak jsem ji považoval za „nánu“: každý svého štěstí strojvůdce!

Jenže to byl omyl. Můj stav nebyl takový, že by se dal přirovnat ke skutečnému strašlivému požáru, můj stav by se dal přirovnat k pomalu doutnajícím haldě. Raraši v mé hlavě, vzhledem k tomu, že dostali všeobecné stop se zvracením (ale čas od času to stejně „puklo“), začali usilovně hledat na bočních cestičkách. Projevilo se to postupně třemi úkazy: studenými koupelemi, kickboxem a jedením cibule.

Bazální metabolismus v mém těle byl asi na poměrně solidní úrovni, ale přesto se mi zdálo, že bych metodou otužování a pravidelného zatěžování chladem měl nutit své tělo vytvářet více tepla a tak spálit více energie. Každý problém lze řešit také populárně vědecky: ochlazením těla o 1 stupeň se odebere tolik energie, kolik je jí zapotřebí k vylezení do výšky přibližně 400 metrů, což při mé tehdejší hmotnosti odpovídalo 16 gramům krystalické sacharózy (2 – 3 kostky cukru), 21 gramům medu nebo 1 malému „frťanu“.

Takovéhle přepočty jsou samozřejmě zhola nesmyslné a já jsem se jimi také nijak podrobně nezabýval. Konkrétně třeba „frťan“ urychluje výdej tepla. Šlo spíš o princip: tělo mělo více „fachčit“. Naopak jsem si tehdy žil jako bohatýr: když „frťan“, tak velký, když pivo, tak dvanáctku. Jenže člověk mění, tělo mění. Otuzování zase přinese vedlejší efekt v tom, že se začnou tvořit tukové polštářky na obranu proti chladu. Právým důvodem konce mytí ve studené vodě ovšem byl účinek mýdla na studeno. Nedovedl jsem si poradit s nesmírným svěděním kůže po těle (hlavně na nohách) po usušení ručníkem během zahřívání. Pokaždé jsem se mohl uškrábat. Dneska už znám pravděpodobné vysvětlení: mýdlo zastudena tvoří s vodou micely, které ulpívají v pórech na kůži. Po zahřátí se micely rozloží na poměrně koncentrovaný roztok mýdla, který v pokožce způsobí podráždění. Ať už to je tak nebo jinak, to svědění bylo k nevydržení a tak jsem to postupně přestal provozovat.

Kickbox byl takový pokus stát se „drsnákem“. Bylo to vlastně hledání nového image, snaha stát se pravým chlapem, šlo však spíše o psychologický proces získání sebedůvěry než o snahu cvičením zhubnout či zesílit. Zanedlouho jsem se dočetl o boxerské demenci a dospěl jsem k přesvědčení, že nikdy nestanu v ringu ve skutečném zápase. Přístup trenéra k houfu začátečnicků se mi taky příliš nelíbil, koneckonců jsem už byl o něco starší než většina z nich, a tváří v tvář značným výdajům za drahé vybavení (nejlevnější boxerské rukavice stály tehdy kolem 800 Kč), které stejně nebudu potřebovat, jsem své další působení v tomto směru až do odvolání přerušil.

Abychom nepředbíhali: je čas na další partii, která byla sehrána rozhodně dříve, než došlo k tropení s cibulí. Rčení „ženská nemůže nikdy hrát dobře šachy“ pochází od RNDr. Jiřího Švába, kdysi předního šachisty našeho oddílu a trenéra, nyní spíše jenom příležitostného posunovače figur, zato však vášnivého mariášníka. V prostředí mužského šovinismu je to takový lehký vtípek, ale má jednu nevýhodu: není to pravda. Skutečnost je spíše taková, že mužů, co tráví svůj volný čas nad šachovnicí jsou mraky, zatímco žen jen poskrovnu. Dnešní doba nedává ženám moc příležitostí trávit svůj mimopracovní čas nějakými koníčky, takže většina budoucích žen zanechá hraní už v dívčím věku, protože je pro ně nepředstavitelné takto plýtvat časem. Avšak ty, co zůstanou, bývají opravdu dobré.

V našem celkem nešachovém městě tehdy začínala taková tradice: vánoční turnaje na zámku. Naopak letní turnaje v Poličce skončily. Domácí oddíl měl s turnajem pramálo společného: pouze hlavní sponzor byl bývalý litomyšlský šachista. V turnaji jsem hrál jako jediný Litomyšlák. Nehrál jsem nijak dobře ale ani špatně a sehrál jsem tam následující poučnou partii s bývalou přebornicí Čech Janou Kalíkovou.

Zeman – Kalíková, Vánoční turnaj (open), Litomyšl 29. 12. 1995

1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 a6 6.Sg5 e6 7.f4 Se7 Ke známé složité variantě vede dvojsečné 7. – Db6. Musím se k něčemu přiznat: dnes už otevřenou Sicilskou nehraji. Důvod je v tom, že černý má poměrně široký výběr ostrých specialit („Drak“, „Čeljabinka“, Nimcovičova varianta), které bílý musí podrobně znát, takže černý má mnohem jednodušší přípravu. Stalo se mi jednou (v partii s Vackem), že jsem v Sicilce jako bílý vymyslel jakoby-silný obrat s výměnou figury za tři pěšce, jenže soupeř mě bez jakékoliv námahy hladce rozdrtil a po partii mě poučil, že je dávno známo, že tahle varianta je špatná ... atd. Prostě teorie v otevřené Sicilské je tak nechutně přebujelá, že pro obyčejného šachistu, který nepoužívá databázi a nemůže trávit celé dny studiem variant, je lepší hrát něco jiného. Stručně učebnice zahájení pro začátečníky jsou v tomto případě téměř k ničemu. **8.Dd2 Jbd7** Paulsenova metoda. **9.Sc4** Podle teorie bylo v minulém tahu lepší 8.Df3, tady stálo za úvahu solidnější 9.Se2 Jc5 10.Sf3. **9. – Jc5** Zdánlivě bylo možné hrát na zisk pěšce tahem 9. – b5 s dalším 10. – b4 a 11. – Jxe4, ale ve skutečnosti by bílý s černým po 9. – b5 10.Sxe6! pořádně zatočil. **10.Sxf6** To je prakticky vynuceno tlakem obou černých jezdců na pěšce e4. **10. – Sxf6 11.b4?!** Úvod ke vtípné, promyšlené, ale přesto pochybné kombinaci s obětí figury. Ve vzduchu visí hrozba postupu b5-b4 se ziskem pěšce e4, proto mělo přijít 11.a4 s dalším 12.a5 nebo 12.0–0, černá pozice by však nebyla horší. **11. – Jd7**

12.Sxe6 Db6! Pro mě nečekané a nepříjemné odmítnutí. Přijetí oběti by vedlo ke kulišáckým zápletkám: 12. – fxe6 13.Jxe6 Db6 14.Jd5 Dc6 15.Jec7+ Kf7 16.e5! dxe5 17.Jxa8 Sd8 18.0–0. Tah v partii je mnohem silnější: za pěšce bude mít černá dvojici střelců a bílý král bude nechráněný. **13.Sxd7+ Sxd7 14.Jde2** Abych mohl strašit výpadem Jd5, ale černá samozřejmě nevezme na b2 a bílý král se neukryje. **14. – Sc6 15.Vb1 0–0 16.Jd5 Sxd5 17.Dxd5 Vac8 18.Dd3 Vfe8 19.c4** Prvořadým účelem tohoto tahu není samozřejmě pěšcový nápor, ale úmysl dostat se po 20.e5 dxe5 21.c5 vrácením pěšce k rocháďě. **19. – Dc6 20.Jg3** Pád pěšce e4 by byl strategicky zdrcující. **20. – Dxc4?** Chyba, která vypouští výhodu. Správné bylo 20. – Sh4!, například 21.0–0 Sxg3 22.Dxg3 Dxe4 23.f5 Dd4+ 24.Kh1 Vxc4 25.Vfd1 De5 a bílý jen obtížně s pěšcem méně drží rovnováhu (25.Ve1 Ve4), jinými slovy: takovou pozici černými už by měla mistryně FIDE proti obyčejnému šachistovi 1. výkonnostní třídy bez problémů vyhrát. **21.Dxc4 Vxc4 22.0–0! Vec8?** Nepřesnost, lepší bylo 22. – g6. **23.Jf5! Vc2 24.Jxd6 Vd8 25.e5 Vxa2 26.Vf2!** Naopak je to bílý, kdo má najednou „z ničeho nic“ hroznou výhodu. **26. – Vxf2 27.Kxf2 Vd7 28.Vc1 h6 29.Vc8+ Kh7** Je jasné, že pozice bílého je vyhraná, ne však ihned, ale postupně, dobýváním černých pěšců dámského křídla. Nejlepší teď asi bylo 30.Vb8 b5 31.Vb6 a vzhledem k hrozbě exf6 padá pěšec a6. **30.exf6?** Nepochopitelná chyba, zaviněná záchvatem nesoustředěnosti z možnosti porazit takovou soupeřku. Protože jsem chtěl vyhrát hned a k obléhání dámského křídla jsem už neměl nervy, táhl jsem impulzivně a bez přemýšlení. Vyhledky na výhru samozřejmě mizí. **30. – Vxd6 31.fxg7 Kxg7 32.Ke3 Kf6 33.Vc7 Vb6! 34.Vc4 Kf5 35.h3 Kg6 36.g4 Vb5 37.Vd4 b6 38.Ke4 h5 39.Vd6+ Kg7 40.Vd4 a5 41.bxa5 bxa5 42.Vd6** Oba „držíme basu“, ani jednomu se nechce hazardovat s pěšcovkou. **42. – Vb3 43.Va6 remíza.**

Možná měla soupeřka špatný den. Nicméně si dovoluji nadhodit zajímavé téma: od jisté doby mi hra proti ženám nedělá velké potíže. Ženské myšlení je trochu jiné než mužské, je založené na pocitově intuitivním prožívání. Nevím jak a nevím proč, ale od jisté doby mám některé rysy ženského způsobu uvažování, zároveň však provádím chladnou analýzu. Za šachovnicí je velká výhoda vžít se do soupeřova způsobu myšlení a rozhodování, ať je to muž, žena nebo počítač. Vědět jak myslí soupeř znamená znát jeho slabiny. Bohužel to nelze nijak slovy popsat, protože právě tohle je věc pocitově intuitivního prožívání. Je to vlastně součást šachového boje a mistrně ji ovládal dr. Emanuel Lasker.

Z této doby pochází rovněž následující nešachová příhoda. Na jaře 1996 se hrálo mistrovství světa v ledním hokeji ve Vídni. Bylo to památné mistrovství, neboť tam začínala zlatá éra českého hokeje. Se spolubydlicími jsme samozřejmě sledovali v přímém přenosu zápasy našich hokejistů. Ve skupině podali naši reprezentanti excelentní výkon. Když už měli postup jistý, zbýval jim ještě zápas s Norskem. Této skutečnosti jsem se odhodlal využít k vyřešení jednoho vnitřního dilematu, který mi ležel už nějaký čas v hlavě.

Základní otázka zněla: mám nosit náušnice nebo ne? To že jsem tento problém vůbec musel řešit spočívalo v částečném odmítnutí mužské role, ale to jsem tehdy ještě nevěděl, pouze jsem to tak nějak cítil. Nechtělo se mi však nosit náušnice jen tak z vlastní vůle, protože bych si připadal jako blázen a trapně sám před sebou. Takže o tom měli rozhodnout naši a norští hokejisté. Asi den před zápasem jsem provokativně nadhodil, že naši s Nory nevyhrají. Můj spolubydlicí David Matějčík se provokativně zachechtal a prohlásil, že vyhrají úplně v pohodě. Tak jsem mu navrhl sázku: když naši vyhrají, budu nosit náušnice, když nevyhrají, on se nebude půl roku holit. Ujednáno. Sám jsem to viděl tak půl-napůl. Norové sice byli objektivně horší než naši, ale měli motivaci, protože kdyby vyhráli a jejich konkurenti o poslední postupové místo prohráli, tak by postoupili. Naši neměli motivaci žádnou, protože měli postup jistý. Začínal jsem být nervózní, jak to dopadne. Zápas jsem neviděl celý, protože jsem byl na návštěvě u tety, ale jeho průběh i výsledek mi dal za pravdu. Norové hráli jako o život, naši se dlouho nedokázali dostat do tempa a tak měli Norové v první a ve druhé třetině na ledě jasnou převahu. Většinu času vedli 2:1 a až v závěru zápasu se našim hokejistům podařilo vyrovnat na konečný výsledek 2:2. Z nošení náušnic nebylo nic a David Matějčík se nesměl holit, i když si myslím, že se moc nenamáhal striktně plnit podmínky sázky.

Partie mimo pořadí: Vzájemný respekt a lenost

Houšková – Zeman, Regionální přebor jednotlivců, Litomyšl 3. 5. 1997

1.e4 e5 Na návrh černého remíza.

Ostuda! Tím víc, že jsem byl odjakživa odpůrcem podobných partií. Ještěže o této partii mnoho lidí nevědělo. V této soutěži jsem však kvůli nemoci (salmonelóza) sehrál dvě takové a jednu jsem kontumačně prohrál.

Nevalné výsledky a alkohol způsobily, že jsem tehdy přechodně ztratil o šachy zájem. Kromě toho jsem se tehdy přes bratrance seznámil v Brně s partou lidí, kteří se věnovali sběratelským kartám.

Přibližně v této době jsem bydlel zcela sám, opíjel jsem se poměrně pravidelně a perodicky jsem to střídal s cibulí. Jedení syrové cibule mohlo vzbudit v nezasvěceném pozorovateli klamný dojem, že jsem blázen. Ono to však asi opravdu vypadalo divně, když jsem si ke svačině, poté, co jsem nesnídal, oloupal velkou cibuli a snědl jsem ji v potu tváře a se slzami v očích celou jen tak nebo s malým krajíčkem suchého chleba. Účel byl jasný: zatížit trávicí trakt něčím fortelným, co by mu dalo zabrat a zahrnalo hlad. Výsledek se dostavil: míval jsem z toho nadmuté břicho. Zcela vedlejší problém naopak byl „lví dech“, čili pochopitelný zápach z úst. Osamělému člověku to mohlo být jedno, kromě toho zápach z úst se mě držel a drží i bez cibule, což je příznak nedostatečné funkce přepážky mezi jícnem a žaludkem (hrome, jak jsem k tomuhle problému přišel...???)

Partie dvacátá: Nevydařená premiéra

Diplomová práce probíhala u docenta Janderky. Není to věc, na kterou bych mohl být hrdý. Bylo by snadné kritizovat zvyklosti na Katedře Teoretické a Fyzikální Chemie MU v Brně, ale problém byl oboustranný. Byli studenti, kteří dali své diplomové práce v rámci možností určitou úroveň nebo ji alespoň napsali pečlivě. Já jsem k takovým nepatřil. Zpočátku jsem měl zájem odvést kus práce a chtěl jsem dělat, ale moje nadšení se rychle rozplynulo tváří v tvář realitě. Ukázalo se, že základní sadu experimentů nepůjde provést, protože pro ně jednoduše není vhodné přístrojové vybavení. Když jsem nemohl ověřit své hypotézy, tak po poradě s vedoucím bylo rozhodnuto, že se bude téma ubírat trochu jiným směrem. Tohle bohatě stačilo k tomu, abych ztratil zájem o vlastní diplomovou práci. Od této chvíle jsem se potloukal po laboratoři, předstíral jsem jakousi činnost, provedl jsem nepříliš pečlivě několik experimentů, o nichž jsem vedl jen nedostatečnou dokumentaci, a nakonec jsem s odporem na poslední chvíli sepsal cosi, co bych ani neměl za diplomovou práci vydávat.

Problém míry viny se mi nechtělo příliš řešit. Nakonec jsem dostal trojku, takže to nebyla katastrofa, daleko víc mě rmoutilo pomýšlení, co asi o mně bylo řečeno na neveřejné poradě komise a je dobře, že jsem se to nikdy nedozvěděl. Zklamal jsem asi svého vedoucího i šéfa katedry, kteří objektivně nemohli za nevalné vybavení, snažili se v rámci možností o co nejlepší podmínky pro diplomanty a za to čekali celkem oprávněně plně nasazení. Já jsem prostě nemohl už z důvodu svých vlastností podat plný výkon při náhražkové činnosti, ale asi jsem mohl a měl odvést víc práce. Nějak jsem vycítil, že moje diplomová práce bude vědecky poměrně bezcenná tak jako tak a činnost na ni jsem odhadl jako neekonomickou. Podíl Janderky na problému spočíval v tom, že vypsal téma, které bylo sice atraktivní, ale neodhadl zcela přesně možnosti realizace. Můj podíl byl v tom, že jsem si odmítl hrát na vědu a zřekl jsem se odpovědnosti, ale neřekl jsem to upřímně. Přitom jsem na tuto „hru“ vlasně přistoupil tím, že jsem o svém nicnedělání napsal hromadu plků a vydal je v černých deskách se zlatým nápisem DIPLOMOVÁ PRÁCE. Dodnes mě trápí svědomí, že jsem zůstal něco dlužen.

Následující partie je velmi zajímavá zejména zahájením. Byl to záblesk náhlé inspirace, jaké míval občas velmistr Bronštejn. Bohužel provedení nebylo nakonec nejlepší a přesně v den svých 23. narozenin jsem si nadělil prohru, ovšem nebylo to zahájením, ale selháním v pozdější fázi partie. Mým soupeřem byl ing. Petr Mareš hrající za Ústí nad Orlicí.

Mareš – Zeman, Regionální přebor družstev I, Litomyšl 10. 1. 1998

1.g3 Réti nazval tento systém „zahájením budoucnosti“. Není jasné, jak má černý nejlépe reagovat: po 1. – e5 2.Jf3 vznikne Aljechinova hra v opačných barvách s tempem navíc k fianchettu. Jiná možnost je usilovat o přechod někam do komplexu Katalánských systémů. V takovém případě však bílý může zvolit ideální rozmístění sil. Další možnost je v přechodu do Rubinsteinova systému Tarraschovy obrany Dámského gambitu. To je dobrá možnost, která dává černému iniciativu, ale je strategicky riskantní, protože může vzniknout složitá pozice s izolovaným pěšcem, což ne každému sedí. Jiná možnost je symetrická Anglická („brainwashing“), ale to není nic pro hráče, kteří mají rádi aktivní hru. Takže jsem si uvědomil, že soupeř o těchto systémech ví víc než já, po chvíli přemýšlení jsem vypnul vetovací mechanismy ve své mysli a táhl jsem. Sám sebe jsem překvapil svojí drzostí. 1. – h5!? 2.Jf3 h4! Kdo řekl A, musí říct i B. Později jsem dospěl k názoru, že tento postup je nejenom překvapivý a drzý, ale i skutečně silný a pravděpodobně korektní. Proto jsem začal přemýšlet, jakým způsobem bílý může oběť výhodně odmítnout, ale jasné výsledky jsem také nedostal. Dobře teď vypadá 3.e4, ale po 3. – e5 nejde 4.Jxe5 hxg3 5.fxg3 Sd6!. 3.Jxh4 Vxh4 4.gxh4 e5 Velice zajímavá situace. Černý sice dal celou kvalitu, ale strategicky je bílá pozice téměř prohraná. Slabý je především bod f2, pokud se bílý „zakope“, jeho střelci se nerozehrají. Černý má na jakýkoliv obranný plán bílého bohaté možnosti, jak zesilovat pozici. 5.Jc3 Dxb4 6.e3! Nejúpornější obrana, nešlo 6.e4 Sc5 +/- . Bílý černopolný střelec ovšem bude tvrdnout doma. 6. – Jc6 Nejlepší je asi 6. – Jf6 s dalším c6. 7.Sg2 Za úvahu stálo 7.Df3 s úmyslem Dg3. 7. – Jf6 8.h3 e4! 9.d4 Sb4 10.Sd2 Sxc3?! 11.Sxc3 d5 12.De2! Sf5 13.0–0 0–0 14.Vdg1 Sg6 15.Kb1 Dh6! 16.Sd2 a6!

17.b3 Sh5 Protože ani černý nehrál nejlépe, tak nedosáhl vyhrané pozice, ale pouze přibližně rovných vyhlídek, kde rozdíl v aktivitě černých a bílých figur vyvažuje citelnou materiální převahu bílého. **18.Df1?** Přehlédnutí. Nutné bylo 18.De1. **18. – Jxd4 19.De1** 19.exd4 Dxd2 sice neztrácelo zpět kvalitu, ale vzhledem k následnému pádu pěšce d4 to bylo ještě horší. Rovněž slabé bylo 19.Sc3 Je2! 20.Sxf6? Dxf6 s prudkým útokem černého. **19. – Jf3 20.Sxf3 Sxf3 21.Vh2 Jg4 22.hxg4 Dxh2 23.Sc3!** Bílý přišel o celou svou materiální převahu a ještě k tomu o pěšce, zato však jeho černopolný střelec získal na síle. Poslední tah bylo nutné zahrát ihned, slabší bylo 23.g5 (viz příští poznámku k tahu černého), protože po 23. – c5 by získal černý postupem centrálních pěšců drtivou výhodu. **23. – f6?** První ze série chyb a nepřesností, které přivedou černého postupně od výhody k prohře. Domníval jsem se, že správné bude držet dlouhou diagonálu uzavřenou. To je sice principiálně správná úvaha, ale provedení je nereálné a spotřebuje se k tomu neúměrně mnoho černých sil. Proto bylo nejlepší trochu paradoxní 23. – g5, po čemž je bílý pěšec g4 ještě slabší než černý g5, takže černý má reálné šance realizovat svoji výhodu. **24.g5! Dd6 25.gxf6 gxf6 26.Vg6 Vf8** K rychlé remíze mohlo vést 26. – Vh8 27.Vxf6 Dxf6 28.Sxf6 Vh1. **27.Dg1 De7?** Po 27. – c5 s hrozbou d4 by se bílý musel vyjádřit: mohlo by přijít 28.Vg8! Vxg8 (28. – Kb8?? 29.Dg3! +-) 29.Dxg8+ Kc7 s remízou. **28.Dg3 Vf7 29.Kb2 f5?** Těžká chyba, která vydává bílému střelci pole e5. Po jiných tazích, například po solidnějším 29. – Kd7 by sice černá pozice byla poněkud nepohodlná, ale stále schopná obrany. **30.Se5 Vh7?** Nutné bylo 30. – Kb8 a opustit s králem nebezpečnou zónu, stále ještě s vyhlídkami na záchranu: 31.Vg8+ Vf8 32.Sxc7+! Ka7 33.Sd6 Df6+ 34.Se5 De7 35.Sd4+ Ka8 36.Dh4!? De8! apod. Po tahu v partii už nebude uspokojivá obrana. **31.Vg8+ Kd7 32.Sxc7 Df6+ 33.Se5 f4!?** Pokus o zázrak, který se nekonal. **34.exf4 Df5 35.Vg6 Vh3(?)** Poslední hřebík do rakve černému králi. Po 35. – Vf7 bylo možné klást houževnatější odpor, ale zachránit partii by bylo možné už stejně jen pokud by se bílý zmylil: 35. – Vf7 36.Vd6+ Ke8! 37.Dg8+ Vf8 38.Dxd5! +- **36.Vd6+ a černý se vzdal.**

Partie dvacátáprvní: Velký krach

Když se psal počátek roku 1998, tak jsem měl velmi určitou představu o svém budoucím štěstí. Na podzim 1997 jsem se dočetl v inzerátu, že podnik Vertex Litomyšl hledá chemiky. Uvedené podmínky byly velice výhodné a já jsem se už viděl, jak se uplatním v oboru přímo ve městě, kde bydlím. Z takového platu bych mohl živit rodinu a tak jsem se oddával snění. Už jsem se těšil na to, jak si najdu družku a naplní se moje touha po dětech a domácím štěstí. V únoru jsem poslal do Vertexu dopis, kde jsem vylíčil svoji situaci a uvedl jsem, že od června po ukončení studia budu mít zájem o práci.

Jenže... Jak už to tak bývá, zákon schválnosti udeřil. Stalo se, že Vertex změnil majitele a s ním koncepci rozvoje, takže jsem byl zdvořile, ale jasně odmítnut. Navíc začalo dokonce propouštění. Za této situace jsem se rozhodl pro náhradní plán: zkusit postgraduální studium. V duchu jsem zuřil, ale realita byla nemilosrdná. Tajně jsem doufal, že postupem času se situace v Litomyšli změní a já tady najdu pracovní místo. Takže to byla hra o čas a zároveň pokus odložit budoucí problémy na pozdější dobu.

Mojí školitelkou se stala docentka Studničková. Ovšem jak už to tak bývá, ukázalo se, že téma, které jsem si vybral, je sice zajímavé, ale můj předchůdce a kolega magistr Kovařík i naše společná školitelka mají poměrně nesprávné představy a tak celý problém je zatím více méně v embryonálním stavu. Bylo jasné, že před námi je poměrně dost práce s nejjistým výsledkem.

Krach svých snů jsem nadále „řešil“ pitím. Jako „postgraduál“ jsem dostal kolej. Občas jsme se zašli s jedním kolegou do hospody a nadávali jsme na život nebo se konaly na koleji různé „akce“ (tzn. bečka, bramboráky, utopenci atd.). Z pití a nicnedělání jsem nadále přibíral, což mi vadilo, ale nějak jsem neviděl žádný únik ze svého stereotypu. Různě nepravidelně jsem míval období nejedení, kdy se mi líbilo nějaký čas hladovět a zase naopak období žraní, kdy jsem se jen obtížně mohl nasytit a cpal jsem se i takovými věcmi jako čokoládou, tureckým medem a rybím salátem. Takový sáček karamel nebo hašlerek nevydržel ani chvilku. Láhev myslivce nebo fernetu vydržela zhruba týden (5 pracovních dnů v Brně).

Kromě toho jsem kouřil dýmku a občas i doutníky. V tom jsem se chtěl lišit od většiny kuřáků a věděl jsem, že dýmka tolik neškodí. Také nekuřákům dýmka vadí většinou mnohem míň než cigarety, protože je zdrojem takové trochu odlišné vůně. Aby však dýmka tolik neškodila, je nutné kouř nevdechovat. Já jsem jej však vdechoval. Prostě selhala vůle: nevdechování už nestačilo, potřeboval jsem cítit ten silný pocit účinku.

Mnoho vody uběhlo od předchozí partiové ukázky k následující. Šachově se toho mnoho nedělo. Hrál jsem za Litomyšl, ale oddílový přebor se tehdy nehrál. Zdálo se, že šachový život v Litomyšli skomírá stejně jako můj zájem o šachy i úroveň mé hry. Na tohle období nemám žádné jasné šachové vzpomínky. Nebýt volných partií s panem Dosedělem, tak bych možná hraní zanechal.

Následující partii jsem prohrál kvůli strašlivé časové tísní. Je opravdu nepříjemné, když člověk zjistí, že mu mladší šlapou na paty. V Poličce nepřetržitě funguje líheň mladých šachistů a můj soupeř, Martin Červený, je mnohem mladší než já. Ta časová tíseň vznikla ovšem jako důsledek váhání nad tahy z důvodu obtížného přebírání odpovědnosti.

Zeman – Červený, Regionální přebor družstev, Litomyšl 24. 9. 1999

1.e4 e5 2.f4 d5 3.exd5 e4 4.Jc3 Jf6 5.Sb5+? Je dávno známo, že podobné metody hájení gambitového materiálu bývají na pováženou. To jsem dobře věděl, ale chtěl jsem partii odvést rychle mimo teorii. **5. – c6! 6.dxc6 bxc6 7.Se2?** Idea byla profylakticky předejít úderu Sg4, ale tady střelec překáží. **7. – Se5 8.Sc4??** To není jen ztráta tempa, to je navíc i hrubá chyba. **8. – 0–0?** Tím sice černý udrží mohutnou pozici, ale po 8. – Sxg1 9.Vxg1 Dd4 bylo ihned vymalováno. **9.Jge2 Ve8 10.h3 a6? 11.d4! exd3 12.Dxd3 De7 13.Sd2 Vd8 14.Df3 Jbd7 15.0–0–0** Protože bílý už téměř překonal obtíže nebezpečného zahájení a udržel zdravého pěšce navíc, nabídl remízu. Nicméně pozice je stále velice ostrá a protože černý spotřeboval mnohem méně času, a taky asi chtěl můj „scalp“, tak odmítl. **15. – Jb6 16.Sb3**

Sb7 17.g4 a5 18.g5 Jd5 19.a4 Sb4 20.Vhe1 Dc7 21.Dg4 e5 22.Jb5 Sxd2+ 23.Vxd2 De7 24.Sxd5 Jxd5 25.Dg3 Ve8 Tady jsem mohl být celkem spokojený se svým postavením, ale situace na hodinách začínala být kritická. **26.f5! De4 27.b3 Db4** Hrozilo Jd6. **28.Ved1 Sc6 29.Jec3 Je3! 30.g6! Jxd1?** To už mohlo i prohrát. Lepší bylo 30. – fxg6 31.fxg6 h6 32.Ja2! De4 33.Jd6 s nejasnými zápletkami. Jenže tady už začínala z mé strany „blicka“, takže jsem soupeře nedokázal potrestat. **31.gxf7+ Kxf7 32.Vxd1 Sxb5 33.Jxb5 Ve7 34.Dg5?** Po překvapivém a drtivém 34.f6!! gxf6 35.Vg1! nemohl černý partii zachránit, ale to se samozřejmě ukázalo až po partii. **34. – Ve1! 35.Jd6+?** Plácnutí do vody. **35. – Kf8 36.Dh5?** To ztrácí materiál a definitivně prohrává. Nutné bylo jít zpátky a díky hrozbě f6 by se bílý držel jakž-takž nad vodou. **36. – Vxd1+ 37.Dxd1 Df4+ 38.Kb2 Vd8** To byl pohled! Na d6 je na spadnutí figura a na hodinách prapor. Tady jsem byl ten potrefený já, kdyby to bylo obráceně, bylo by radostné pozorovat soupeřův protažený obličej. **39.Dg1 Vxd6 40.Dxc5 Dd4+ 41.Dxd4 Vxd4** Je po časové kontrole, ale i po partii. **Bílý se vzdal.**

Partie dvacátá druhá: ED v praxi

ED. Co ta zkratka může jenom znamenat? Tahle zkratka má totiž dva velice odlišné významy, ale oba velmi úzce souvisí s tímto dílkem i s mojí osobou.

První význam je EKVIDISTANCE. Toto se týká šachů a je to hypotéza Františka (Rajmunda Emanuela) Nepustila. Stručně se dá shrnout takto: Bílý má díky prvnímu tahu malou výhodu. Pokud bude bílý provádět nejpřesnější tahy, nemůže se černému podařit vyrovnat hry a bílý tuto výhodu udrží a uplatní ji k výhře. Aby autor dodal pádnost svému odvážnému tvrzení, napsal knihu Bílý táhne s výhodou, kde rozebírá zahájení Carokann. Narážka na to je už v komentáři Partie čtrnácté Zeman – Juřík, kde je uvedena hlavní varianta a návrh zlepšení plánu černého.

Druhý význam pochází z angličtiny a znamená EATING DISORDER, čili česky Porucha příjmu potravy, neboli, jak říkám já, *Temná strana Síly*.

S oběma jevy jsem měl co do činění už v minulosti, pravda, jenom intuitivně z vlastní hlavy, ale když jsem získal přístup k internetu, začal jsem se vrtat v obojím a poznávat skutečné rozsahy jejich složitosti.

V této době *Temná strana Síly* spala dlouhým spánkem, takže kromě jedné internetové diskuse o jakési vodní dietě, kde jsem diskutujícím rádobyvtipně vztekle „poradil“, aby si nezapomněli (nebo spíše nezapomněly – jednalo se především o ženy) ostříhat nehty, až si budou strkat prsty do krku poté, co se nedietně přejedí, se prozatím nic nedělo. Vůbec dietní metody stravování mě dokázaly pokaždé rozzuřit, asi taky proto, že doma jsem každý víkend musel jíst nedietně a nedokázal jsem se nahlas vzbouřit.

Ten šachový jev jsem řešil už dávno, jako snad každý trochu hloubavější šachista. Už v době inspirace Petrosjanem jsem měl pocit, že „železný Tigran“ si hrával bílými se soupeři jako kočka s myší. Když se soupeř v potu tváře ubránil, byla to remíza, jinak prohrál. Ze by někdo porazil Petrosjana černými? V době jeho největší slávy téměř vyloučeno.

Pan Nepustil to však pojmul jinak. Nešlo mu o tu „klidnou sílu“, která byla cítit z Petrosjanových partií, nehledal malou trvalou výhodu, hledal výhru ve fantastických variantách s pomocí počítače. Jeden čas jsem se pokoušel o totéž v praktických partiích vlastní hlavou bílými i černými. Dost jsem na to doplácel, protože se často stávalo, že jsem v dále přehlédl nějaký mezitah, skrytou obranu nebo něco podobného, nebo se mi později nedostávalo času na rozmyšlenou.

Jednou z ED úvah nad zahájením byl problém, co hrát bílými proti Sicilské. Znechucen teorií a opřen o úvahu, že není dobrá výměna důležitého d-pěšce za méněcenného c-pěšce, zamyslel jsem se nad pozicí, která vzniká po 1.e4 c5. Závěr byl následující: jednoduše hrát na vybudování pěšcového centra tahem 2.c3.

Ukázka se bude týkat právě tohoto zahájení. Soupeřem byl pan Jaroslav Šebrle z Lanškrouna. Těm, kteří vědí, kdo to je, nemusím snad ani zdůrazňovat, že bych s ním neměnil. Tento pán než totiž vstoupí do místnosti, tak jeho klenuté břicho tam už je chvíli před ním. Navíc je pan Šebrle známý tím, že není abstinent a když hraje bleskové nebo rapidové turnaje, tak se přitom opíjí. Jenže zdání může klamat. I když napohled vypadá jako tuctový vypasený kořala, tak jsem zjistil, že je to člověk s jemnou duší. Neviděl jsem, že by se hádal, není samolibý. I když má hrubý hlas, je zdvořilý a myslím, že mu jde o dobré a přátelské vztahy s ostatními šachisty. Navíc, a to je důležité, úroveň jeho hry je poměrně vysoká (zlí jazykové říkají, že hraje líp opilý) a je to znalec Aljechinovy i Sicilské obrany.

Zeman – Šebrle, Regionální přebor družstev, Lanškroun 28. 1. 2000

1.e4 c5 2.c3 Jf6 Samozřejmě je dávno známo, jak bílému jeho plán překazit. Druhá taková možnost je 2. – d5 (viz Partie sedmá s Holoubkovou). **3.e5 Jd5 4.d4 cxd4 5.cxd4 d6 6.Jf3 g6 7.Jc3 Jxc3 8.bxc3 Sg7 9.Sf4 dxe5 10.Sxe5 0–0 11.Sxg7 Kxg7 12.Se2 Sg4 13.0–0 Dc7 14.Db3** Zkušenost učí, že tohle postavení je z hlediska výhody bílého pro kočku, ale to jsem tehdy nevěděl. Postup centrálních pěšců nebude mít potřebný důraz. **14. – Jd7 15.Vfe1 Vac8 16.Vac1 e6 17.c4 b6 18.De3 Sxf3 19.Sxf3 Jf6 20.h4 h5 21.d5 exd5 22.cxd5 Dd7 23.Dd4! Dd6 24.g3 Vfd8 25.Vxc8** Hráno po zjištění, že na 25.Db2 (s úmyslem Vc6) by přišlo 25. – Vc5! **25. – Vxc8 26.Ve5 Dc5! 27.Dxc5 Vxc5 28.Ve7 Jxd5 29.Vxa7 Jc3 30.Kf1 Va5! 31.Vxa5 bxa5 32.a3 Jb1 33.a4 Kf6 34.Sc6 Ke7 35.Ke2 Jc3+** Tady mi soupeř nabídl docela spravedlivě remízu. Já jsem však odmítl, protože jsem spoléhal na empirické pravidlo, že střelec je lepší než jezdec, pokud jsou pěšci na obou křídlech. Mýlil jsem se taky v odhadu síly soupeře a přeceňoval jsem své vlastní schopnosti a zkušenosti s hraním takových koncovek. **36.Kd3 Jd1 37.f3 Kd6 38.Se8 Ke7 39.Sb5** Tady jsem podruhé odmítl remízu. A teď se začaly dít věci! **39. – f6 40.Kd4?! g5 41.hxg5? fxg5 42.Ke5 Jc3 43.Sc6 Je2** Polil mě studený pot. Nelze **44.Kf5 Jd4+**. Nezbyvá tedy, než povolit soupeři vzdáleného volného pěšce. **44.f4 gxf4 45.gxf4 h4 46.f5 h3 47.f6+ Kf7 48.Sd5+ Kf8** To je ten rozdíl mezi střelcem a jezdcem: zatímco můj střelec nemůže vykouřit blokujícího soupeřova krále z pole opačné barvy, čiperný soupeřův jezdec přeskáče celou šachovnici rychleji než můj král. **49.Kd6** Nezbyvá než se vydat králem na dlouhou cestu zlikvidovat oba krajové pěšce a doufat, že to bude stačit s odřenýma ušima na remízu. Na

druhou stranu to zatím nešlo: jezdec spolu s volným pěšcem by mohl rychle vynutit zisk figury. **49. – Jc3 50.Sc6 h2 51.Kc5 Jxa4+ 52.Kb5 Jb2 53.Kxa5 Kf7 54.Kb4 Kxf6** Jeden z přítomných lanškrounských šachistů, Tomáš Pokorný, nám po partii ukazoval kdesi v jakési jezdcové zápletce výhru černého. Já ani Šebrle jsme ji v partii neviděli, potom jsem ji zapomněl a později v analýze jsem ji už znovu neobjevil ani s pomocí počítače. Nezbývá tedy než konstatovat, že Pokorný asi podstrčil někde bílému slabší tah. Inu, jak už to tak bývá, diváci většinou vědí o partii méně než hráči. **55.Kc3 Ja4+ 56.Kd2 Ke5 57.Ke3 Jc3 58.Kf2 remíza.** Uf, ale byla to fuška.

Partie dvacátátřetí: Mezinárodní ostuda v Tržku

„Martine, vy byste měl brát antidepresiva.“ Tohle prohlásila moje školitelka paní docentka Studničková, když jsem míval mizernou náladu. Pravda, nestálo to za mnoho. Velmi mnoho času jsem prospal, propil a projedl, ale myslel jsem si, že jsem normální. Tehdy jsem poznal i skryté temné stránky internetu, mizerná nálada pramenila částečně z toho, že jsem se stal obětí několika malých podfuků. Hrál jsem po internetu několik partií, jenže se ukázalo, že to nemá valného smyslu, protože proti mě v podstatě nehráli živí soupeři, ale nasazené šachové programy. Další zklamání vzniklo z toho, že nikdo nechtěl vystoupit z anonymity, ani za účelem hraní šachů, ani seznámení.

S těmi antidepresivy to bylo paradoxní v tom, že jsem se otrásl odporem při představě, že bych měl brát léky, které by ovlivňovaly moje myšlení. Zato alkoholu jsem se v té době vůbec neštít. Dnes se tomu dívím, ale bylo to tak. Absurdní.

Tehdy jsem už měl vyřešený problém kouření. Dýmky to postupně nevydržely a propálily se. To byl impuls k tomu, abych přestal, další dýmku jsem si už nekoupil. Občas jsem nevydržel a koupil jsem si doutníky, ale frekvence klesala. Bylo načase! Každé ráno jsem se svíjel v kašli. Vleže jsem míval pocit, že se dusím. A ještě jedna věc s tím souvisela: v noci mě rdousila strašidla. To není vtip. Když ve spánku nedostatečně dýcháte, začnou se vám zdát strašlivé sny. Mně se zdávalo, že ležím ve své posteli, ale nemohu se pohnout, jsem jako přimrazený a nesmírně slabý na to, abych mohl cokoliv jiného, než vnímat. A vedle postele stával jakýsi děsivý stín. Byly to strašlivé stavy mezi spánkem a bděním. Probouzel jsem se vyčerpaný a unavený.

Na jaře se moje sestřenice připravovala na přijímací zkoušky na medicínu a taky na maturitu. Já jsem si po její maturitě vzal týden volno, abych ji připravil na test z chemie. Z chemie ona totiž nematurovala. Kromě jejího učení jsem se potloukal po Litomyšli a tehdy jsem se rozhodl, že si splním jeden sen. Stalo se to takhle: v trafice jsem si koupil časopis Motor Inzert, v cukrárně několik kousků kávových zrn a navzdory hryzení svědomí jsem si sedl na lavičku a „sežral“ je. To tehdy patřilo k mým zlovykům: prostě jsem pokaždé musel překročit jakousi zakázanou hranici, jinak bych nepocítil ten závatný pocit. Potom jsem otevřel časopis a zaujaly mě dva inzeráty. Kdosi nabízel prodej Porsche 911 za pouhých 10 000 korun! Kontakt byl ovšem jen přes e-mail. Vypadalo to, že se někdo potřebuje rychle zbavit kradeného auta nebo prodává úplný vrak nebo si tropí z lidí kašpary. Druhý inzerát byl prodej škody Octavia z roku 1962 za stejnou cenu.

Mít vlastní auto, navíc takového poloveterána, to byl můj sen. Věděl jsem, že druhé auto se využije: jediným autem jezdil otec, který už mnoho let neudělal krok pěšky. Ano, pravda, občas mluvil, že koupí druhé auto, ale byl jsem si téměř jistý, že to jsou jen plané řeči. Takže jsem na ten inzerát zatelefonoval a auto jsem si zamluvil. Podle zákona schválnosti tohle přimělo otce, že slibované auto koupil na splátky, abych si já auto kupovat nemusel, jenže já jsem to už neodřekl, takže jsme najednou měli o dvě auta víc a přínos mého vozidla byl minimální. K vzteku.

V červnu přijeli šachisté z družebního města, holandského Rodenu. V Tržku (obec u Litomyšle ležící na trati) se konal přátelský zápas. Partie, kterou jsem tam velmi neslavně sehrál, dala důležitý podnět ke změně repertoáru mého zahájení. Můj soupeř, Edwin Heys, nebyl v Litomyšli poprvé a pravděpodobně se velmi dobře připravil na hru proti zahájení v Litomyšli obvyklému.

Zeman – Heys, přátelský zápas Litomyšl – Roden, Tržek 3. 6. 2000

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Bylo by kacířské označit základní tah Italské hry otazníkem, ale po této partii jsem se rozhodl změnit repertoár zahájení. **3. – Jf6!** To je ono. Evansův gambit z toho nebude a hra Dvou jezdců dává černému znamenité vyhlídky. **4.d4** Po 4.Jg5 jde totiž 4. – Sc5! a v této fantastické Traxlerově variantě bílý může uhrát remízu, když se bude dobře bránit, jinak prohraje. **4. – exd4 5.0–0 Sc5 6.e5?!** Druhá možnost byla 6.c3, ale tam bílý taky nemá při správné hře černého nějaké slibné vyhlídky. Tah v partii uvozuje variantu, které se říká Útok Maxe Langeho. Až do této partie jsem ji považoval za nadějnou pro bílého, ale změnil jsem názor. **6. – d5 7.exf6 dxc4 8.Ve1+ Se6 9.Jg5 Dd5! 10.fxg7** Ve známé partii Maróczy – Vidmar (1923) se hrálo ihned 10.Jc3, po 10. – Df5 11.Jce4 udělal černý chybu 11. – Sf8? a po 12.Jxf7! podlehl útoku. Tato velmistrovská partie na dlouhou dobu ovlivnila nesprávně mínění teoretiků. Jenže silnější bylo 11. – 0–0–0!. Pachman uvádí 12.Jxe6 fxe6 13.g4 De5 14.fxg7 Vhg8 15.Sg5 údajně s nadějnou hrou bílého. Sám však tuto variantu asi nikdy nehrál a mně takový způsob hry připadá velmi nesolidní (15. – Se7). Strategicky je to velmi jednoduché: černý odrazí několik taktických hrozeb, dobere na g7, po volných sloupcích na královském křídle získá silný tlak a vyhraje postupem d-pěšce. Přesně tak jako v této partii. **10. – Vg8 11.Jc3 Df5 12.Jce4 0–0–0 13.Jxc5** Ještě šlo tahy 13.g4 nebo 13.Jxe6 vynutit přechod do výše uvedené varianty. **13. – Dxc5 14.Je4 Df5 15.Sg5** S nabídkou remízy, protože jsem začínal tušit, kam se to řítí. **15. – f6!** Vynucuje otevření sloupců na královském křídle. **16.Sxf6 Vd7 17.Jc5!?** Ještě vtipný pokus. **17. – Dxf6 18.Jxe6** Více nadějí na spletení černého dávalo 18.Vxe6, například 18. – Dxc7? 19.Df3!, ale po 18. – Df5! by stejně bylo zanedlouho po legraci (19.Vxc6 V7xg7! nebo 19.Jxd7 Dxe6). **18. – Ve7 19.Jc5** Protože na původně plánované 19.Dg4 by přišlo 19. – Je5. Přesto jsem měl hrát právě takhle a pokračovat 20.Vxe5 Dxe5 21.Jc5+ Kd8 22.Jxb7+ Ke8 23.g3 s určitými vyhlídkami na věčný šach. **19. – V7xg7 20.g3 Je5** Tak se černý dostal navíc k prudkému útoku. **21.Dh5** S tímto zoufalým útočným pokusem jsem spojoval své poslední naděje, ale marně. **21. – Jf3+ 22.Kh1 Jxe1 23.Vxe1 Vf7! 24.f4 Df5** Zbytek partie nepotřebuje komentář. Černému už není vůbec zapotřebí hrát přesně, zatímco zdechlá pozice bílého podléhá rozkladu. **25.Ve5 Dxb5 26.Vxb5 Vd8! 27.Je6 d3 28.Jxd8 dxc2(?) 29.Jxf7 c1D+ 30.Kg2 Dd2 31.Kh3(?) Dd7+ 32.Kh4 Dxf7 33.Kg5 Dg7 34.Kh4 Dxb2 a bílý se vzdal.**

Vlastně to byla nespravedlnost! Rozehraji variantu, kterou kdejaká učebnice chválí a přesto se, aniž bych udělal chybu, dostanu do prohrané pozice! A to prosím bílými!

Takových porážek je málo, zato však bývají velmi poučné a metodicky cenné. Příčina byla v nevhodném

zahájení. Když vezmeme velmistrovskou praxi posledních dvaceti let, tak 99 % partií po 1.e4 e5 začíná Španělskou hrou. Jenže my v Litomyšli jsme se tím nezatežovali: připadala nám těžkopádná. Kdo zahajuje bílymi 1.e4 a nezna Španělskou, tak si o takový malér přímo říká! Musel jsem uznat, že si tuto „mezeru ve svém vzdělání“ o otevřených hrách budu muset doplnit. Možná ještě důraznější je Královský gambit, ale je riskantnější. Myslím, že ten, kdo zahajuje 1.e4, by měl ovládat obě tato zahájení a pružně je střídat, ale bez Španělské se přitom neobejde, protože Italská nebo Skotská jsou slabě náhražky.

Takže léto jsem strávil dvěma věcmi: přípravou auta na technickou kontrolu a za šachovnici nad Španělskou hrou. Na letní radovánky mi čas nějak nezbyl, nepočítáme-li mezi ně pití fernetu, ale to tolik nevadilo, protože jsem se už několikrát léto poměrně stydlě chodit na koupaliště. Pořád se mě někdo z rodiny vyptával, proč si nesundám tričko a proč nosím pořád dlouhé kalhoty. Tričko jsem nosil proto, abych nemusel pořád zatahovat břicho, a kalhoty proto, aby nebylo vidět, jak se mi stehna klepou jako rosol.

Že jsem neprohlopil, to se ukázalo hned na podzim, kdy „Španělka“ úspěšně prošla zkouškou ohněm jak v oddílovém přeboru, tak v soutěži družstev.

Partie dvacátáčtvrtá: Parní válec

Na podzim roku 2000 došlo k určitému oživení šachového života alespoň v tom, že jsme začali hrát oddílový přebor. Nebylo to sice plnohodnotné turnajové hrací tempo, protože jsme hráli pouze tempem hodinu na celou partii pro každého bez povinností zapisovat, ale přesto jsem z nedostatku jiné činnosti souhlasil s účastí. Zprvu jsem si od toho mnoho nesliboval a proto mě samotného překvapilo, že jsem úplně suverénně s velikým náskokem obsadil první místo, když jsem vyhrál všechny partie. Buď to bylo tím, že jsem tak vynikajícím šachistou, nebo, což je bohužel pravděpodobnější, úpadkem ostatních litomyšlských hráčů. Mezi slepými jednooký králem.

V soutěži družstev jsem hrál na druhé šachovnici a i tady se mi poměrně dařilo. Důležitý byl objev, že mi celkem vyhovuje složitý strategický boj, který vzniká ve Španělské. Proto mám následující partii velmi rád. Jak to bylo z psychologického hlediska významné pro můj další život, to se mělo v plné míře ukázat až za rok, ale první známky tohoto oživení se ukázaly poměrně brzy. Opět mi začala v žilách obíhat krev šachové šelmy a proto jsem začal aspoň během šachové sezóny potírat alkoholickou únavu. Snažil jsem se omezit pití tvrdého alkoholu.

Luboše Ptáčka z Vysokého Mýta jsem znal od vidění. Je to můj vrstevník, ale narozdíl ode mě to nebyl žádný „lesní šachista“. Jako žák vládl ve své věkové kategorii přeborům regionu téměř suverénně. Střetl jsem se s ním už kdysi dávno právě v jedné takové šachové soutěži žáků. Tehdy jsem získal nadějně postavení, ale kvůli nedostatku praxe a kvůli menší zkušenosti jsem se zmýlil na přechodu do koncovky a prohrál jsem. Potom jsme se střetli jednou během mého „šedivého období“. Tehdy mě bez větší námahy rozdrtil, dokonce ve výměnné francouzské. Zdálo se, že mi „ujel vlak“, že na něj jednoduše nemám a už mít nebudu. Ale na podzim 2000 byla situace jiná. Drtivé lekce, které jsem rozdával soupeřům v oddílovém přeboru, mě naplnily optimismem a důvěrou ve své vlastní schopnosti. Takže se Luboš stal obětí mého rozletu a tato mohutná výhra jeho samého naplnila obdivem k mé malíčkosti, i když objektivně jeho výsledky jsou lepší a hlavně stabilnější. Zajímavé bylo, že jsme se střetli v partii, která se hrála v zápase proti Ústí nad Orlicí, kde on tehdy přechodně hostoval.

Zeman – Ptáček, Regionální přebor družstev, Ústí nad Orlicí 19. 11. 2000

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 d6 5.c3 Sd7 6.d4 exd4(?) Není žádný důvod, proč by černý měl takhle zkracovat opěrnou pěšcovou kostru své pozice v centru. Tento tah je již vlastně zárodkem porážky, protože bílý získá jasný plán: aktivní nápor svým pěšcovým centrem. Moudrá teorie doporučuje 6. – Jge7 s dalším g6 a Sg7. **7.cxd4 Se7 8.0–0 Jf6 9.Ve1 0–0 10.Jbd2** Plánuje typický španělský jezdcový manévr, ale situace bude chtít jinak. **10. – h6 11.h3** Oslí uši, to je panečku dobrá věc! **11. – Jh7?!** Snad černý neměl nic kutit tady na královském křídle, ale zahájit ihned hru na křídle opačném. **12.Jf1 Jg5 13.Jxg5 Sxg5 14.f4! Se7 15.Se3 Ve8 16.Vc1 b5 17.Sc2 Ja5 18.b3 c5! 19.d5!?** Sf6 Karty jsou rozdány: černý musí neodkladně zesilovat tlak na dámském křídle, bílý musí usilovat o převálcování černého postupem e5. **20.Df3** Sem patří jezdec, dáma patří na h5, ale na 20.Dh5 šlo 20. – g6 21.Dxh6 Sg7 22.Dg5 Sf6 23.Dh6 Sg7 a remíza. **20. – c4 21.b4 Jb7 22.Ve2** Zajímavá možnost byla 22.Df2 s úmyslem Sd4 nebo i případně zlobit černou dámu Sb6. **22. – a5 23.bxa5 Vxa5 24.Sb1 Va3 25.Dh5 Dc8** Tady už 25. – g6 ztrácelo pěšce. Po 26.Dxh6 Sg7 27.Dg5 Sf6 by dáma utekla 28.Dg3, protože 28. – Sh4 nemá ten efekt, když na e1 není věž. **26.Vd1 c3?!** Během partie jsem se mnohem více obával tahu 26. – b4 s dalším rozehráváním bělopolného střelce (Sb5). Takhle ztrácí nápor černého na dámském křídle na síle. **27.Sc1 Va4 28.Jh2!** Stále ještě nenadešel pravý čas: 28.e5? dxe5 29.fxe5 Vh4. **28. – Dc5+ 29.Kh1 Vc4?** Jelikož bílý v přípravě svého plánu už pokročil, bylo nanejvýš žádoucí neztrácet už čas nějakými manévry věží, ale hrát maximálně aktivně. Nabízelo se 29. – Db4 s dalším Jc5. **30.Sd3 Va4 31.Jf3 Dc8?** Tady už bylo nutné chystat chmurnou obranu. Určité obranné vyhlídky dávalo 31. – Jd8. **32.e5!** Začátek válcování. **32. – g6** Nutné, protože střelec neměl ústup: po 32. – Se7 nebo 32. – Sd8 vyhrávalo hladce 33.e6! **33.Dxh6 Sg7 34.Dg5** Opět hrozí drtivé e6. **34. – Jc5?** Poslední a definitivní chyba. Po 34. – Sf5 35.Sxf5 Dxf5 36.Dxf5 gxf5 by sice černý neměl žádný důvod ke zpěvu, ale i bílý by měl svoje starosti. **35.e6! Sxe6** To je prakticky vynuceno, protože po 35. – fxe6 36.Sxg6 by černý neměl žádnou uspokojivou obranu proti zatahování matové sítě (Dh5, Jg5, Sh7+). Odevzdání figury je však rovněž beznadějně. Zbytek je jednoduchý. **36.dxe6 Jxe6 37.Dxb5 Va8 38.f5 gxf5 39.Sxf5 Dc7 40.Sxe6 Vxe6 41.Vxe6 fxe6 42.Dh5 Df7 43.Dxf7+ Kxf7 44.Vxd6 Vxa2 45.Sf4 Ve2 46.Vc6 c2 47.Kg1** a černý se vzdal.

Nakonec mě ještě během podzimu dostihla neveselá zpráva. Moje sestra se jaksi podivila, že to nevím a tak jsem se to konečně dozvěděl. Alena Janecká onemocněla. Jak jsem se dozvěděl později, onemocněla podobnou nemocí, na kterou počátkem téhož roku zesnul Josef Šimek, slavný Greenhorn. Nádor v hlavě. Zamrazilo mě. Když po operaci ležela v nemocnici v Hradci Králové, já jsem neměl sílu jet ji navštívit. Ještě štěstí, že v té době moje „auto“ bylo momentálně

nepojízdné, takže jsem si to mohl sám před sebou zdůvodnit a omluvit.

X. Temná strana Síly vrací úder!

Partie dvacátápátá: Tonutí v medu

Nesmírně důležitá partie, protože byla v podstatě experimentální a dala jasnou odpověď na otázku, jak se šachista rozhodně *nemá stravovat* a co *nesmí dělat s jídlem*, chce-li hrát dobře a soustředěně.

Když jsem začal na jaře 2001 v laboratoři doc. Studničkové provádět pokusy s jodidem olovnatým, nenapadlo mě, že bych měl zavádět nějaká zvláštní bezpečnostní opatření, vřdyť jsem už pracoval s jodidem rtuťnatým i jinými neřády a s jodidem olovnatým pracoval už předtím kolega Kovařík.

Proto jsme já ani lékaři nemohli dlouho přijít na příčinu obtíží, které mě postihly koncem června. Trásl se mi ruce, pobolívaly mě klouby i zduřelé uzliny, měl jsem najednou odpor k jídlu, sužovala mě neustále sklíčující únava a slabost, cukaly mi ruce i nohy samy od sebe a občas mě přepadly nevysvětlitelné křeče v břiše s průjemem. Jaterní testy nebyly zcela v pořádku, ale jinak se nic nezjistilo.

Lékařka mně doporučila dietu a abstinenci. Když se mě ptala, jestli piju, moc jsem se styděl a neměl jsem morální sílu přiznat jak moc. Všechno zlé je pro něco dobré, říkal jsem si se škodolibou radostí v době, kdy jsem se cítil už lépe a zjistil jsem, že jsem během dvou týdnů ztratil 8 kilogramů. Ale s tím nepitím to bylo horší. Nicméně bylo nutné s tím skončit, protože když jsem po takové době zkoušel nepít, hned jsem pocítil i fyzické příznaky: pískání v uších.

Nepříjemné bylo i to, že jsem během zotavování nabral z těch 8 kilogramů brzy 4 zpátky. V srpnu jsem už sice byl v pořádku fyzicky, ale psychicky se nastartoval proces, který mě po dvou měsících přivedl, obrazně řečeno, až na okraj propasti.

Tak zaprvé se mnou cloumaly chutě a nejhorsí z nich byla chuť na alkohol. Abych se netrápil, řešil jsem to sladkým. Jenže jíst sladké ve stavu ostrého sebesledování, které se po vyřazení alkoholu nutně objevilo, beztrestně nelze. Jednoduše proto, že to vnitřně bolí. Cpete se, abyste se vyhnuli určité formě „depky“ z chutí, a tím si vyvoláváte „depku“ z výčitek. Já jsem neměl volbu: kdybych se rozhodl „sušit hubu“, tak by mě chuť na alkohol (nebo spíš nutkání chlastat) převálcovala. Vlastně jsem takto i jednou selhal: v srpnu jsem si koupil láhev vodky a potom jsem se na sebe velice zlobil. Nicméně jsem ji vypil.

Tehdy jsem měl taky jednu zlou myšlenku. Pokaždé jsem si v duchu poskočil škodolibou radostí, jak bych si namastil kapsu a současně dal lekci hubnoucím ženám, kdybych z jodidu olovnatého vyrobil nějaké přípravky na zhubnutí. Prostě já jsem měl to „know-how“ na zázračné hubnutí a byl to jeden ze dvou žolíků v rukávu co dělat, kdyby se mi moje váha nelíbila. Možná to znáte: myšlenka druhu pokušení nejprve šimrá v hlavě a potom se stává neodbytnou.

A moje váha se mi nelíbila čím dál tím víc. Ne že by nějak stále rychle rostla, ale byl to proces myšlenkový. Kdykoliv jsem se nad tím zamyslel, došel jsem ke stejnému závěru: jsem odporný a měl bych s tím něco dělat. Dřív bych takovéhle myšlenky přerazil alkoholem, takhle jsem se jimi poměrně dost trápil. Nakonec jsem se odhodlal k tomu, uvažovat zcela vážně o nasazení těch mých tajných zbraní.

Jenže jsem se strašlivě bál. Hned jsem věděl, že jodid olovnatý úmyslně nepoužiju. Ta druhá metoda, to byla ona stará známá *Temná strana Síly*, čili jednoduše zbavování se jídla zvracením. I tady jsem se bál: už jsem byl chytřejší a hlavně věci znalejší nežli před devíti lety. Rozhodl jsem se, že si v klidu proberu všechny možnosti, což jsem udělal jednoho krásného pátečního odpoledne v autobuse cestou z Brna domů někdy na přelomu srpna a září.

Vzpomínám si zcela jasně na tu idiotskou analýzu, kdy jsem sice správně zamítl jodid olovnatý, ale snášel jsem si pěkně dohromady argumenty pro zvracení. Musel jsem sám sebe chlácholit, protože jsem měl obavy, jak se později ukázalo plně oprávněné, že to bude zahrávání si s ohněm. Tak třeba jeden z těch pitomých falešných argumentů vypadal takto: dejme tomu, že pravděpodobnost, že do toho spadne žena, je 1/20. Poměr tomu propadlých mužů vůči ženám je 1/10. Tedy pravděpodobnost u mě je 1/200. Takže tomu s vysokou pravděpodobností nepropadnu a budu to mít pod kontrolou. Bylo by to s odstupem času možná k smíchu, kdyby to nebylo spíš k pláči. Připomíná to trochu ten vtip s pravděpodobností přítomnosti bomby v letadle. Ta pravděpodobnost se samozřejmě rovná jistotě, když tam tu bombu sami doneseme. Nejhorší bylo, že jsem věděl nikoliv co se možná může stát, ale co se zcela určitě stane, protože jsem mohl oprášit vzpomínky. Nakonec jsem to uzavřel řečnickou otázkou: jak jinak, když ne takhle? Z jiného úhlu pohledu mně bylo asi souzeno si to prožít znovu a „osvěžit si“ staré zkušenosti, nebo jinak řečeno, vyřazení alkoholu probudilo zpět k životu *Temnou stranu Síly*, která tedy nebyla vůbec překonaná, pouze dočasně utlumená.

Připadá mi, že kdybych našel nějaké pádné důvody, proč se tomu vyhnout, tak bych do toho nemusel znovu spadnout. Ale já jsem žádné takové důvody *nechtěl* brát v úvahu, i když jsem je dobře znal. Jediné, co mi dělalo starosti, bylo udržení mojí šachové formy, protože jsem věděl, že mozek se nebude moci soustředit, když nebude mít z čeho, ale i tady jsem si odpověděl a myslel jsem si, že vím, jak na to.

Poslední kapkou a zažehnutím zápalné šňůry se asi stal konflikt s novým spolubydlícím na koleji (ještě navíc vychrtlým), který se přistěhoval týden před zahájením podzimního semestru. Nepohodli jsme se, protože on chtěl, abych si vyměnil pokoje s jeho přítelem, se kterým chtěl bydlet, já jsem namítal, že nemám zájem se namáhavě stěhovat, ale že nebudu mít žádné námitky, když se k němu odstěhuje on sám. Tohle ho rozčílilo, křičel mi do očí, že jsem hajzl, alkoholik (všiml si prázdných lahví), že smrdím (to je bohužel pravda, ale nemohu za to, že se potím a že mi páchne z úst) a že se spolu nesneseme. Nechápal jsem to. Co mu brání, aby se odstěhoval on? Jak se později ukázalo, oba to byli studenti informatiky a ten druhý pokoj ještě neměl zavedenou internetovou přípojku. Když nás přešel vztek, pochopil, že to přehnal, omluvil se a dohodli jsme se na stěhování. Nicméně rány zůstaly a už nic nemohlo zastavit *Temnou stranu Síly*.

Tak tedy BUM! Samozřejmě to ihned (!) začalo běžet tak, jak jsem se tajně obával, a ne tak, jak jsem se chlácholil. Ale já jsem nechtěl přiznat chybu a taky jsem měl ony důvody s tím nepřestávat. Tak nějak nejasně jsem chápal, že kontrola shořela jako papírový čertík a zastavit rozjetý vlak není kde, není kdy, není proč a není jak. Nezbyvalo než si říkat, že není tak zle, že nějak to dopadne. Prostě jsem do toho znovu „zahučel“, ale navíc mnohem rychleji než před lety. Bleskově jsem sice ztratil 3 kilogramy, ale potom se pokles ihned zastavil, a později jsem získal pocit, že naše domácí váha si váží, jak se jí momentálně náhodně zamane. Moje hmotnost létala nahoru a dolů jako opička na gumě. A navíc fluktuace způsobované naplňováním a vyprazdňováním žaludku byly vyšší než nějaká systematická změna.

V době této partie jsem už v tom byl až po uši. Hrála se v druhém kole oddílového přeboru, šachová sezóna teprve začínala a já jsem chtěl zjistit, zda je možné během partie vypustit myšlenky na jídlo a soustředit se na hru, když tělu a mozku dodám výživu ve formě misky medu. Můj mladý soupeř, nadějný Václav Pekař, tehdy ještě nebyl zdaleka tak silný jako později a já jsem si byl téměř jistý, že ho porazím, i kdybych nebyl ve formě. Měl jsem ovšem neustále divnou náladu, chvěl jsem se zimou, byl jsem na pokraji jakési litostivé hysterie, nemohl jsem se soustředit na ucelenou myšlenku a ten den na mě šly i mdloby. Takže jsem snědl „pokusnou“ misku medu a vyrazil do šachové klubovny.

Zeman – Pekař, Oddílový přebor, Litomyšl 12. 10. 2001

1.e4 d5 2.exd5 Jf6 3.d4 Normálně jsem hrával 3.c4 s přechodem do Panovova útoku, ale tato varianta je strategicky náročná. Tentokrát jsem neměl nejmenší chuť na složitý boj, chtěl jsem jenom, aby se soupeř sám rychle porazil a já bych mohl jít domů, stočit se do klubička a spát... Možná bych ještě předtím mohl stihnout i vyzvracet ten pitomý med, kdyby se podařilo vyhrát rychle. **3. – Jxd5 4.Jf3 Sg4 5.Se2 e6 6.0–0 Sd6 7.h3 Sf5** Důslednější i nadějnější bylo 7. – h5 nebo 7. – Sh5, aby si zachoval do budoucna možnost výměnou Sxf3 odstranit důležitého jezdce na f3. **8.c4 Jf6 9.Jc3 Jc6?!** Pochybné, protože zastavuje dráhu c-pěšci. Protihra černého se musí opírat o úder na bílé centrum tahem c5, správné tedy bylo 9. – 0–0 s přípravou c5. **10.a3 0–0 11.Sg5 Se7** Černý má poměrně pasivní, ale pevnou pozici. Pokud chce bílý vyhrát, musí velmi sofistikovaným způsobem připravit otevření hry a zmocnit se útoku nebo alespoň získat materiál. To však není snadné a já bych ten den vůbec nebyl schopen se o to snad ani pokusit, pokud by soupeř vydržel a neoslaboval svoji pozici. **12.Dd2 h6?! 13.Se3 Ja5?!** Vypadá to, že černý převzal iniciativu, ale ve skutečnosti pouze ztrácí čas. **14.Dd1 b6?!** Další podezřelý tah, který oslabuje dlouhou diagonálu. **15.Je5!?** S hrozbou b4. **15. – Jd7 16.Jxd7 Dxd7 17.b4 Jb7 18.Sf3 Vab8 19.Vc1 Sg6 20.d5** Logické a důsledné. V této chvíli jsem si začínal věřit. Měl jsem za velmi pravděpodobné, že černý nemůže ve zdraví přežít otevření hry. **20. – Vfd8 21.dxe6 Dxe6 22.Sd5 Df6 23.Dg4?!** Mnohem lepší bylo 23.Sd4 s dalším f4. Po tahu v partii se zaplete i bílá dáma. **23. – Sf5 24.Df3 Jd6 25.Vfd1 Sg6 26.Dg4 Sf5 27.Dg3 Sg6 28.Sd4 Dg5!** Vystřízlivění. Ted' právě přede mnou stál rébus, jak pokročit nějak vpřed v rozvíjení iniciativy a vyhnout se přitom výměně dam, která by cestu k výhře přinejmenším velmi prodloužila. **29.Df3?!** Po dlouhém váhání. Nebylo to však způsobeno konkrétním přemýšlením, spíše odhodláváním. Situace mohla totiž viset na vlásku. To však nebylo všechno. Z nervového napětí a z medových kalorií se mi udělalo špatně. Po těle mi vyrazil pot a připadal jsem si jako tlustá moucha celá prolepená medem. Žaludek mi začínal stoupat do krku. Hrál se tempem hodina na partii a já jsem už neměl časovou rezervu na to, abych si mohl „jít odložit“. Nezbyvalo než s tím zápasit. V hlavě jsem z toho měl panický chaos a myšlenky na partii se v tom ztrácely. **29. – Jf5?** Tady jsem si trochu oddechl. Černý mohl spustit následující složitou kombinaci: **29. – Sh5!?** **30.g4 c6! 31.Sxc6 f5** s prudkým útokem. V tom případě je pravděpodobné, že bych podlehl: mám oprávněné důvody pochybovat o tom, že bych situaci v takovém stavu zvládl. **30.Se5 Jh4?! 31.Dg3! Dxc3 32.Sxg3 Vdc8?** To prohrává. Po lepším **32. – Vbc8 33.Sc6** by stál bílý sice mohutně a mohl by získat pěšce, ale černý by přece jen mohl klást určitý odpor (např. **33. – Jf5**). **33.Jb5!** Získává minimálně celou kvalitu. Zdálo se mi, že do mě opět vstupuje síla. Starosti mi však dělaly hodiny, protože mi zbývalo necelých 7 minut, soupeř měl přibližně o 20 minut více. **33. – Jf5 34.Sxc7 Sg5 35.Vc3 Je7 36.Sxb8 a černý se vzdal.**

I když se to nezdálo, ze šachového hlediska jsem nepodal vůbec přesvědčivý výkon a sáhnul jsem si na dno, naštěstí jen šachových, sil. Soupeřovo vzdání se jsem přijal s úlevou, protože jsem si nebyl moc jistý, jestli bych vůbec dokázal dotáhnout ji do vítězného konce. Otázka, zda je možné díky misce medu hrát šachy na úrovni i s *Temnou stranou Síly*, byla jednoznačně zodpovězena, že nikoliv. Od této chvíle jsem se snažil v hracích dnech něco v sobě udržet, případně se nějaký čas dopředu obejít vůbec bez zvracení.

Partie dvacátá šestá: Kapky norimberského lékaře

Jedna otázka o medu a vlivu *Temné strany Síly* na moje nervy a šachovou formu byla tedy zodpovězena, ale rychle se vynořila otázka další, mnohem nebezpečnější, která zněla: za co vlastně stojím jako šachista? Za co stojím mimo šachy, na to jsem měl tehdy už hotový a velmi pesimistický názor, ale šachy mě stále ještě držely nad vodou. Následující partie, hraná mimochodem ve státní svátek, měla svůj význam právě pro moje sebehodnocení za šachovnicí. Mým soupeřem byl Bronislav Houška z Poličky, mladší bratr zmiňované Magdy Houškové, který mě už dávno šachově přerostl a v této partii to jenom potvrdil. Naopak já jsem doufal, že se mi snad podaří si vyrovnat účty za jednu starší prohranou partii. Haha, kdepak!

Houška – Zeman, Regionální přebor družstev, Polička 28. 10. 2001

1.e4 e6 2.Jc3 d5 3.d4 c5 A je to tady! Předepsal jsem svému soupeři kapky norimberského lékaře. **4.Jf3(?) Jc6(?)** Aby bylo jasno: oboustranně zahráno velmi povrchně v domnění, že nezáleží na pořadí tahů. Bílý měl hrát napřed buď 4.cxd5 nebo měl ihned upevnit střed 4.e3. Černý této nepřesnosti mohl využít, kdyby po 4.Jf3 hrál jednoduše 4. – cxd4!, například 5.Jxd4 e5 s dalším 6. – d4 nebo 5.Dxd4 Jc6 atd. V tom případě by to byl černý, kdo by vyšel ze zahájení trochu lépe, jak brilantně dokázal ve svých partiích právě norimberský lékař a šachový velmistr dr.

Tarrasch. Celé je to tak trochu podepřené tím, že velmistr Luděk Pachman se patrně zmýlil ve své knize „Moderní šachová teorie“ – „Dámský gambit, 2. svazek“, když doporučil bílému 4. – cxd4 5. Jxd4 e5 6. Jdb5 (Pachman: !, Zeman: ?!) 6. – a6 7. Da4 (Pachman: !, Zeman: ?) 7. – Sd7 8. cxd5 Sc5 9. b4 (Pachman: !, Zeman: ?, jinak ale hrozí Va7 i Db6, na b5 se už udí koňské maso, nutné je 9. Dc4), jenže šmik: 9. – Sd4! (Pachman neuvádí) a bílý se už od těžkých materiálních ztrát nezachrání. Zřejmě Pachman opsal něčí povrchní analýzu. **5.e3** Bílý se vyhnul principiální Rubinsteinově variantě 5. cxd5 exd5 6. g3, v níž jsem měl opravdu připravené staronové překvapení. Tah v partii má ovšem taky svou sílu, zejména proto, že v celkem symetrické pozici má bílý neustále o tempo více. **5. – Jf6 6. Se2 a6!?** Detailní rozbor všech jemností pozice by rozsahem daleko přesáhl možnosti této kapitoly. Jde o to, že obě strany hrají o tempa a mají každá několik plánů, z nichž jeden je zahrát a3, dxc5, b4, c5 (v tomhle případě analogicky černými a6, dxc4, b5, c4) a usilovat o nápor pěšcovou převahou na dámském křídle. Tento plán má i své stinné stránky, takže není dobré jej prosazovat za každou cenu, ale je dobré jím případně „pohrozit“. **7.0–0 Sd6 8.b3 0–0 9.Sb2 cxd4!?** Abych donutil bílého uzavřít diagonálu vlastním stabilním pěšcem. **10. Jxd4!?** Bílý odmítá a přijímá tak určité riziko: černý obsadí centrum. **10. – Jxd4 11. Dxd4 e5 12. Dh4! dxc4?!** Takže jsem to byl opět já, komu nevydržely nervy. Měl jsem hrát 12. – d4! 13. exd4 exd4, například 14. Je4 Jxe4 15. Dxe4 Sc5 16. Vd1 Ve8 a podobně. **13. Vfd1 Dc7 14. Vd1 b5!** Ještě zajímavý pokus. **15. bxc4 b4 16. Jd5 Jxd5 17. cxd5 Da5?!** Další sporný tah, zdravý rozum velel zahrát 17. – Dd8, zakopat se a držet horší pozici. **18. Sd3 h6?** Tento tah je už pravděpodobně prohrávající chybou. Ještě šlo hrát 18. – f5!, po 19. Vc6 Vf6 by černá věž mohla odrážet útoky bílé dámy z polí g6 i h6, což v partii nepůjde. **19. Vc6 Vd8 20. Dg3!** Jedovatý tah, po kterém už asi není záchrany od prudkého útoku. **20. – f5** Není volby. Tah v partii předvídá oběť kvality na d6 a připravuje aspoň krytí pole g7 věží. Vůbec nešlo 20. – f6 21. Dg6, ani 20. – Sb7? 21. Vxd6 Vxd6 22. Sxe5, ani 20. – e4?? 21. Dxd6. **21. Vxd6! Vxd6 22. Sxe5 Vd7 23. Sxf5 Ve7 24. Sb1 Sb7 25. Sd6 Vd7 26. Dg6** Zkušený hráč zajisté zcela správně ohodnotí situaci černého jako beznadějnou a dokáže si představit moje pocity. Kromě nekrytelného „strašidla“ 27. Dh7+ je tu ještě strašlivější skutečná hrozba 27. De6+ Vf7 28. Sg6. **26. – Dd8** Nešlo 26. – Sxd5? 27. Dh7+ Kf7 28. Df5+ +-. A kdyby 26. – Vd8, tak podobně jako v partii 27. Se5 s tím „drobným“ rozdílem, že černého krále by už od rychlého matu nespasilo nic. **27. Se5 Dg5** Vynuceno, jinak by bílí střelci s dámou černému králi podřízli krk. Hrozily nejrůznější „chutňovky“ 28. Dh7+ Kf8 29. Dh8+ Ke7 30. Dxd7+ atd, prostě takový ten „oblíbený“ závěr „šach vole – šach vole – mat vole“. Po tahu v partii ovšem vyjde podobný motiv jako v poznámce k 26. tahu bílého. **28. De6+ Vf7 29. Sg6** A je vymalováno. Moje největší zoufalství spočívalo v tom, že bílý na f7 sebere se šachem, takže za ztracený materiál nezískám ani jediné tempo k nějakým aktivním protikulišárnám. **29. – Vaf8 30. Sd6 Df6** I to je pochopitelně vynuceno, jinak bílý vybere černému ještě další materiál jako medvěd lesním včelám med. **31. Sxf7+ Vxf7 32. Dxf6 Vxf6 33. Sxb4 Vb6?** Je to už sice jedno, ale nutné bylo 33. – Sc8. Tah v partii umožňoval bílému ihned postupovat d-pěšcem do dámy a tím způsobit v černé pozici ještě větší chaos (34. d6 Sc6 35. Sa5 Vb7 36. Sc7 Sd7 37. f4 Kf7 38. Vd5). **34. a3(?) Sc8 35. e4 Kf7 36. Vc1 Sd7 37. e5 Sa4 38. f4 g6 39. Kf2 h5 40. Vc7+ Kg8 41. e6** Bílý nikam nespíchá, když je jasné, že černý nemůže postup bílých pěšců nijak zastavit. Teď se navíc černý král opět dostává do svízelné situace. **41. – a5(?) 42. Vc8+ Kh7 43. Sc3 g5 44. f5** Teď jsem chvíli smutně koukal na ten nekrytelný mat. **Černý se vzdal.**

Když jsme přijeli z Poličky, tak jsem stál na náměstí před Modrou cukrárnou a hlavou mi táhly černé myšlenky nad mojí chmurnou budoucností. Když mi už ani ty šachy nejdou...

Partie dvacátásedmá: Anděl strážný

S odstupem času je vlastně až s podivem, že jsem dnes (poměrně) zdravý a můžu se věnovat například hraničákům nebo psaní. Byl to vlastně malý zázrak, protože mě tehdy jen o vlas minula katastrofa, které se nemůže vyrovnat žádná šachová porážka. Nešlo už o šachy, šlo téměř o život. Chápu, že šachista si stěžít dokáže představit, co jsem tehdy prožíval, ale dokáže si to představit ten (nebo spíš ta), kdo měl co do činění s *Temnou stranou Síly*. Byl jsem odhodlaný zahodit snad všechno, co jsem kdy měl, i ty šachy jsem hodlal obětovat. Stejně je pořádně neumím, říkal jsem si, i když jsem chtěl dohrát sezónu. Moje tělo i mysl fungovaly na trojdobý režim: jíst – zvracet – spát. V noci jsem se pravidelně probouzel hladý s bušením srdce. Občas mě pobolíval žaludek a začínaly mě bolet zuby. Ale v podstatě mně to bylo jedno, cítil jsem se příliš slabý na to, abych proti tomu něco dělal. Osudu se nelze bránit. Mělo to i příjemné stránky: třeba mě už neobtěžovaly myšlenky na ženy a na sex a nešla mně už tolik na nervy moje osamělost, naopak jsem se pokaždé těšil, až se svým jídlem někam zalezu pryč od lidí.

Ale i *Temná strana Síly* udělala chybu, která se jí nakonec stala osudnou. Ponoukla mě totiž, abych kontaktoval přes e-mail jednu osobu. Chtěl jsem si najít nějakého spojence, nějak se ujistit, že to co dělám, není až tak nenormální, více hlav – více smyslů, že ano. Usiloval jsem o výměnu nějakých informací, přece jen se mi zdálo, že nemám pevnou půdu pod nohama, potřeboval jsem se ujistit, že i takto se dá nějak žít. Dnes už vím, že na internetu fungují pro tento účel tzv. pro-ED stránky, jsou sice administrátory pronásledované a bývají vyřazované z vyhledávačů, ale tehdy moje chorá mysl hledala právě něco takového. Chtěl jsem se litovat a nechat se litovat. Ukázalo se ovšem, že ta osoba není takového ražení, že si už prožila svoje, do své temné minulosti se nechce vracet a nemá ani zájem podporovat moji *Temnou stranu Síly*. Co je navíc ještě velmi důležité, ta osoba, jménem Maruška, nebyla žádný anonymní virtuální internetový fantom: pracovní působiště měla ve stejném areálu o dvě budovy dál.

Ona sama tehdy řešila svůj vztah ke své minulosti, právě jí zemřel tatínek, potřebovala si ujasnit nějaké vztahy se svým klukem a tohle byla pro ni příležitost, jak se realizovat. Tehdy jsem to chtěl pustit k vodě, naopak mě i trochu mrzelo, že jsem sdělil konkrétní cizí osobě své problémy. Když mě začala bombardovat maily, kde mě zvala na nejrůznější akce, vysvětlovala, jak je život bez toho krásný, rozebírala se mnou svoje i moje pocity, tak jsem zpočátku nebyl moc rád. Nicméně na druhou stranu jsem byl rád, že si se mnou aspoň někdo občas píše, jelikož kamarád Žeravík („Žeryk“) neměl už skoro na nic čas a nezajímalo ho nic jiného, než jeho holka a občas hospoda. Vadil mi ovšem podtext naší korespondence, který sice nebyl řečený nikde přímo, ale vycítil jsem ho intuitivně. Bylo mi líto, že ona do mé maličkosti investuje tolik času a nic z toho nebude. Maruška to pojala podobně: postavila to tak, že jí záleží na tom, abych se uzdravil a tím jí udělal radost, neboť ona sama má sklony k depresím. Takže jsem vlastně už *Temnou stranou Síly* nepoškozoval jen sebe, vzniklo tam jakési spojení a najednou na mně byla odpovědnost i za někoho jiného. V této souvislosti mě napadla ještě jedna myšlenka v souvislosti s hypotézou psychologů Chvály a Trapkové. Je totiž otázka, jestli ta moje *Temná strana Síly* byla opravdu moje. Když začalo šílenství kolem hubnutí, já jsem naopak dával najevo, že to mám „na háku“. Možná, že jsem se stal hromosvodem, neboť jsem byl „nejvodivější“. Můj otec, v mládí vychrtlý, začal trpět nadváhou a často si dobíral moji maminku, která rovněž má nadváhu, takže by možná nějaký koumes z oboru psychologie třeba řekl, že to byla otcova vnitřní agrese obrácená proti matce, kterou jsem svedl do sebe...

To, o co jsem usiloval v první řadě, bylo najít nějaký kompromis mezi *Temnou stranou Síly* a Maruškou. No, nebylo to lehké, obě strany nebyly srozuměny s nějakými kompromisy, takže nakonec jsem byl nucen zapojit i racionální rozum a stanovit hranice, kam až *Temná strana Síly* smí. Šlo o váhu a taky v menší míře o obvod pasu. Arbitrárně jsem stanovil, kolik smím vážít, aniž bych si z toho musel nějak dělat výčitky nebo opravňoval temné stránky mého já k nějakým protiopatřením. Nedělal jsem to ovšem pro sebe, dělal jsem to nejprve proto, abych netrápil Marušku.

Jenže ne tak *Temná strana Síly*. Ta ještě zdaleka neřekla své poslední slovo. Už jednou potlačena a teď znovu na koni, nehodlala tak snadno ustoupit. Utlumit závislost na jídle mi pomohla šťastná souhra několika náhod. Kromě obětavosti Marušky to byla bohužel taky krutá bolest zubů, která mě začala postihovat pravidelně během záchvatů tak, že je dokázala téměř zastavit. No a dalším faktorem byly právě šachy, které jsem tehdy vzal poněkud na milost, protože se mi podařilo sehrát několik poměrně zajímavých vítězných partií, takže mé sebevědomí vzrostlo, a myšlenky na šachy se opět mohly v krizích stát alternativou myšlenkám na jídlo.

Následující partie je jednou z nich. Když se už chýlila k závěru a já jsem svého soupeře mocně drtil, seskupili se hráči obou družstev a dívali se. Stal jsem se tehdy hrdinou okamžiku a možná taky vzorem pro některé mladší hráče, aspoň jsem později získal dojem, že se mě jeden z nich snaží i napodobovat.

Krumer – Zeman, Regionální přebor družstev, Letohrad 2. 12. 2001

1d4 d5 2.c4 e6 3.Jf3 c5 Zase vidíme metodu norimberského lékaře. **4.e3 Jc6 5.Jc3 Jf6 6.Sd3 a6 7.0–0 Sd6** Symetrická pozice, od postavení v předchozí partii se liší jen postavením bílého střelce. Tam hrál bílý 8.b3. **8.De2** Bílý čeká, že mu černý otevře výměnou cxd4 dráhu pro černopolného střelce. Černého to ani nenapadne. **8. – dxc4** To je ten riskantní plán s možnou akcí po dámském křídle. **9.Sxc4 b5 10.Sb3 0–0** S nabídkou remízy. Byl jsem jednak poněkud líný a za druhé jsem tehdy před touto partií trpěl nedostatečným sebevědomím. **11.Vd1 Dc7 12.a4?** Chyba, kterou jsem nevyužil, jak dále uvidíme. Mnohem zajímavější a silnější bylo například 12.dxc5 Sxc5 13.e4!. **12. – b4 13.Jb1 Sb7(?)** Černý mohl získat mohutnou výhodu taktickým výpadem 13. – Ja5!, například 14.dxc5? Sxh2+ 15.Jxh2 Jxb3 -+ nebo 14.Sc2? b3 15.Sd3 c4 -+ nebo 14.Jbd2! (jediné obstojné pokračování bílého) 14. – Jxb3 15.Jxb3 c4 16.Jbd2 c3 -/+ atd. **14.Jbd2 cxd4 15.exd4 Vfd8 16.Jc4 Sf4 17.Se3 Jd5 18.Vac1 De7 19.g3 Sc7 20.Sc2 h6** Obě strany teď usilují o útok přímo proti soupeřovu králi. Možnosti bílého vyhlízejí konkrétněji, ale i černý do budoucna hodlá využít dlouhou diagonálu. **21.Jce5 Df6 22.Jg4 De7 23.Dd3?!** Bud' se jednalo o přehlédnutí nebo o zahájení nesmírně složité „nukleární

kombinace“. V každém případě mohl bílý celkem bez problémů hrát na remízu opakovaním pozice po 14.Jge5, vyhýbat se remíze by v tom případě bylo pro černého velice riskantní a ani jsem to neměl v úmyslu. **23. – f5 24.Sxh6** To už je téměř vynucené, kdyby hrál bílý 24.Jge5, tak by po 24. – Jxe5 25.Jxe5 Sxe5 26.dxe5 měl černý k dispozici na výběr dva nebezpečné odtažné výpady jezdcem 26. – Jc3 a 26. – Jf4. **24. – gxh6 25.Jxh6+ Kg7 26.Jxf5+ exf5 27.Dxf5** Bílý byl donucen obětovat dvě figury za naprosto nejasné vyhlídky. Černý král je zcela otevřený, což značně paralyzuje možnosti černého usilovat o uplatnění materiální převahy. Podobné situace vznikají na šachovnici jen zcela výjimečně. **27. – Df6 28.Dh7+ Kf8 29.Jh4 Jde7 30.Se4 Sb6 31.Vd3 Jxd4** To je vynuceno a taky to patří k plánům černého, který hodlá otevřít hru a tím buď situaci zjednodušit nebo se dostat k aktivním protišancím. **32.Sxb7 Je2+ 33.Kh1 Vxd3 34.Ve1! Vad8?!** Ve snaze vyhnout se divokým komplikacím i případné remíze po 35. – Dxf2 36.Dh8+ Kf7 37.Dh5+!. Snaha vyhrát „jednoduše“ mě mohla ovšem přijít draho. **35.Vxe2 V8d7?** Chyba, při které se můj strážný anděl pěkně zapotil. Měl jsem k dispozici daleko silnější 35. – Ve3!. **36.Sxa6?** To je ta poslední chyba, která určila konečný výsledek! Bílý propásl příležitost, měl zahrát 36.Vxe7!! a asi by vyhrál, protože není rozumná obrana proti tahu Jg6+ a kdybych hrál „jednoduše“ 36. – Vxe7 37.Jg6+ Ke8?!, tak bych dostal mat: 38.Dg8+ Kd7 39.Dc8+ Kd6 40.Dc6#. Černý by se musel odhodlat k oběti dámy 36. – Vxe7 37.Jg6+ Dxc6 38.Dxc6 Vd1+ 39.Kg2 Vxb7 40.a5!, kde by nakonec měl bílý dámu a 4 pěšce proti 2 věžím a střelci. Tato koncovka by byla při přesné hře ještě dlouhá a náročná, ale asi by byla principiálně vyhraná pro bílého, navíc by byla nesmírně citlivá na jakékoliv chyby černého. Myslím si, že bych ji pravděpodobně prohrál. Taky víme, že šlo o víc než jen o výsledek družstva, šlo o boj uvnitř mě samotného a o nic menšího, než o moji duši. Možná, že kdyby pan Miroslav Krumer zahrál ono 36.Vxe7!!, tak je dnes o jednoho šachistu méně. Kdoví, k čemu všemu by to vedlo. Ale určitě by to bylo pro mě daleko horší. Maruška i můj andělíček strážníček drželi palečky! **36. – Vf3 37.Sb5 Vd1+ 38.Kg2 Vxf2+ 39.Vxf2 Dxf2+ 40.Kh3 Df6** I když nemá černý zatím žádné důraznější pokračování než opět přejít do obrany, jde o to, že bílý už nemůže svůj tlak nijak zesilovat. **41.Sc4 Vd4 42.b3** Bílý se musí začít zabývat možnostmi černého, střelec musí hlídat pole f1 a dáma musí hlídat motiv Vxh4+ s následujícím Df3#. **42. – Dg7 43.Dh5 Df6 44.a5(?) Sxa5** Nespletl se! **45.Jf3 Vd6 46.Jh4 Sb6 47.Dh7 Vd4** Přípravy dokončeny. **48.Dh5 Vxc4!** A na závěr něco svižného pro diváky, kteří se seskupili v hojném počtu. Volný pěšec ihned vyhrává. **49.bxc4 b3 50.Jf3 b2 51.Jd2 Se3 52.Jb1 Df1+ 53.Kh4 Jf5+ a bílý se vzdal** (54.Kg4 Dd1+ 55.Kxf5 Dxh5+).

Partie dvacátáosmá: Porážka favorita

Jedno malé vítězství nevyhraje ještě celou válku, obzvláště ne válku proti nepříteli tak zarputilému, jako je *Temná strana Síly*. Názory mého spojence Marušky se začínaly pozvolna, ale přesto poněkud měnit. To, co se počítalo, byly výsledky a já jsem musel nejprve nahromadit síly na „vánoční bitvu“. Původně plánované vánoční setkání v Brně na filmu *Amelie z Montmartru* krachlo na mém nepojízdném autě. Až na několik drobných příhod byly vánoce celkem v pohodě, ale pravou sílu svého vnitřního nepřitele jsem jsem teprve měl pocítit. S novým rokem 2002 jsem začal pracovat na Výzkumném ústavu veterinárního lékařství. Tam jsem našel celkem ideální rejdiště s jedním odlehklým WC, kde mě sotva mohl někdo přistihnout...

Ale jak bylo dohodnuto, tak jsem začal chodit na skupinovou psychoterapii právě s Maruškou a dalšími jejími známými, kteří měli problémy s *Temnou stranou Síly*. To byl další impuls, nicméně moje zlepšování se po čase zastavilo a v únoru se to opět začalo zhoršovat. Ale situace byla oproti podzimu stále ještě dobrá, téměř vynikající.

Moje vztahy s Maruškou... Stručně řečeno: nebyly vzájemně rovnocenné. Zpočátku pro mě byla velikou oporou, ale okamžitě, jak jsem se začal zlepšovat, usilovnost její podpory poklesla, takže jsem se musel spoléhat více na vlastní síly. Postupně jsem si ji oblíbil, prostě jsem měl pokaždé radost, když mi mávala z okna, když jsem šel kolem, a taky jsme spolu chodili na společné obědy. Začal jsem ji vnímat jako důvěrnou kamarádku. Ona mě vnímala jako objekt péče a později jako známého druhé kategorie. Dělal to, jak se později svěčila, pro dobrý pocit ze svého altruismu. Když se jí toto objasnilo (na jejích psychoterapeutických sezeních s Mgr. Hršelovou), začala se snažit se z této role vyvléknout.

Možná se mně, Marušce i naší psychoterapeutce PhDr. Světlané Skálové zdálo, že moje *Temná strana Síly* bude brzy zdolána, ale situace se začínala trochu komplikovat. Jednak mě mrzel postoj Marušky, která mě nechtěla vnímat jako rovnocenného kamaráda, což jsem od ní vnímal jako snahu ochránit její vlastní komplikovaný milostný vztah před mými manipulacemi. Přiznám se, že jsem ji chtěl poznat trochu blíže, oplátit jí pomoc s jejím trápením a vrtala mi tehdy hlavou moje a její budoucnost. Jenže mě trochu zamrzelo, že můj tehdejší rekord s nezvrácením na ni neudělal skoro žádný dojem, stejně jako obětavá účast na dvou akcích, které organizovala. Takže jsem jednal podle toho a svým rarachům v hlavě jsem „popustil řetěz“.

To byla samozřejmě hra s ohněm. Korunu tomu potom nasadila moje vlastní sestra Eva. Jednou stála v koupelně na váze a já jsem jí koukal přes rameno. Když jsem se zeptal, kolik váží, neodpověděla, nýbrž se zeptala, kolik vážím já. Když to slyšela, prohlásila (cituji doslova): „Vážím hodně, ale mám radost, že pořád vážím méně než ty!“ Trvalo to chvíli, než to můj mozek „sešrotoval“, říkal jsem si, že mám takovéhle řeči přece na háku, ale neuplynul ani týden a byl jsem opět ztracený.

Za této situace stálo přede mnou dilema, jestli mám či nemám hrát regionální přebor jednotlivců ve Svitavách. Měl jsem dojem, že šachy by mohly opět pomoci odpoutat myšlenky od *Temné strany Síly* a pozvednout mi sebevědomí. Na druhé straně jsem si byl vědom toho, že nebude příjemné vytrhnout se ze stereotypu a na ten přebor jet, a hlavně mi bylo jasné, že při případném katastrofálním neúspěchu se už sotva dám někdy dohromady. Nakonec jsem si řekl, že vavříny se nedobývají válením se doma a že udělám na Marušku a další lidi ze skupiny dojem svými šachovými úspěchy, takže jsem se rozhodl pro účast.

První dvě kola se hrála v sobotu 4. května a soutěž pro mě nezačala příliš šťastně: první kolo pouze remíza s

outsiderem Petrem Červeným (v jednom okamžiku jsem byl dokonce ohrožen), ve druhém kole jsem nezdolal bílými Magdu Houškovou a taky remizoval. Unavený i mrzutý jsem čekal na autobus, jenže na autobusovém nádraží ve Svitavách je obchodní dům Billa, kde tehdy měli ve slevě čokolády, takže hned po příjezdu do Litomyšle jsem skončil ve křoví v předklonu. Další den se hrála další dvě kola a tentokrát jsem zazářil: dvě výhry mě posunuly vpřed. Obzvláště ta druhá, v níž jsem zdolal loňského vítěze a favorita turnaje MUDr. Arnošta Zemana, znamenala významnou vzpruhu.

Zeman A. – Zeman, Regionální přebor jednotlivců, Svitavy 5. 5. 2002

1.Jf3 e6 2.d4 d5 3.Sg5 Takový tah není možné nazvat přímo chybou, ale nestaví černého před vážné problémy. **3. – Se7 4.Sxe7 Dxe7!** Aby jezdec mohl aktivněji na f6 a dáma případně „hrozila“ šachem Db4+. **5.c3 Jf6 6.Jbd2 Jbd7 7.e3 0–0 8.Sd3 h6 9.De2 c5** Vypadá to jako na fotografickém negativu: bílý se zakopal, aktivitu projevuje černý. **10.h3 e5!** Tím hatí černý už v zárodku plán bílého útočit postupem g-pěšce a hrozbou e4 nutí bílého vzdát se centra. **11.dxe5 Jxe5 12.Jxe5 Dxe5 13.Jf3 Dc7 14.0–0 Sd7 15.c4(?)** Tipoval bych, že bílý možná neměl usilovat o nějakou aktivitu a měl raději vyčkávat. Tah v partii povede logicky k převaze černého na dámském křídle. **15. – Vfe8 16.Dc2 dxc4 17.Sxc4 Sc6 18.Jh2 b5 19.Se2 Se4 20.Dc1 Vab8 21.Vd1 c4 22.Jf1Db7** Pro černého není vůbec jednoduché zesílit pozici. Nekompromisní postup na dámském křídle za účelem vytvoření volného c-pěšce by byl předčasný: černé figury by byly nakonec připoutány k jeho obraně. Proto je rozumné počkat a zkusit vylákat nějaké oslabení na opačné straně šachovnice. **23.f3 Sf5 24.Jg3 Se6 25.Ve1 Db6 26.Kh2 Vbd8 27.f4 Jd5 28.e4** Bílý se tedy nechal zlákat k aktivnímu postupu pěšci f a e, místo aby natáhl železný řetěz g2-f3-e4 jako bariéru proti černému střelci. **28. – Jb4 29.f5** S nabídkou remízy. V této pozici jsem se už cítil dobře a také jsem měl lepší čas, proto jsem odmítl. **29. – Sc8 30.Df4?** Začátečnická chyba! Černý samozřejmě hodlal jezdcem skočit na d3, dobrat tam věží a těžít z vazby jezdce dámou na diagonále h2-b8, ale takhle to bílý černému velmi usnadňuje. Mělo se hrát například **30.h3 Jd3 31.Sxd3 Vxd3 32.Df4! Dd4! 33.Ve2** s celkem hratelnou pozicí. **30. – Jc2** Jednoduchá vidlička získává kvalitu. **31.Vad1(?)** Bílý neztrácí jen materiál, ale také čas. Mohl zkusit **31.Jh5**. Kdyby se černý bál a zahrál ihned **31. – Dd6(?)**, tak by byl bílý z nejhoršího venku: **32.Dxd6 Vxd6 33.Ved1!** atd. Pro bílého podstatně svízelnější je **31. – Jxe1! 32.Dg4! Dg6!!**, což by vyhrávalo černému partii celkem hladce, ovšem černý by tu parádu musel najít, propočítat ji a odvážit se ji zahrát. **31. – Jxe1 32.Vxe1 Dd6 33.Dxd6 Vxd6** Koncovka s kvalitou více je nyní pro černého hladce vyhraná zejména vzhledem k oné pohyblivé pěšcové převaze na dámském křídle. **34.a4 a6 35.axb5 axb5 36.b3 cxb3 37.Vb1 Sd7 38.Vxb3 Vb8 39.Sf3 Vd2 40.e5 b4 41.Je4 Vc2 42.Jd6 Sa4 43.Sd5** Ať už to bílý bude hrát jakkoliv, neujde základnímu problému, volnému černému b-pěšci. **43. – Sxb3 44.Sxb3 Vc7 45.g4 Ve7 46.Kg2 Kf8 47.e6 fxe6 48.fxe6 Vd8 49.Jf5 Vd2+ 50.Kf1 Vc7** I když působivější bylo hrát na mat tahem **50. – Va7**, tah v partii samozřejmě bohatě stačí. **51.e7+ Vxe7 a bílý se vzdal.** Pět bodů ze sedmi partií znamenalo samostatné druhé místo. Bohužel to nikdo neoceňil, i když jsem si přivezl nefalšovanou stříbrnou medaili. Rodině to bylo jedno, otec si ze mě dokonce utahoval: „To jste tam hráli dva?“ a podobně. Na Marušku to asi taky neudělalo valný dojem, takže to posílilo pouze moji prestiž v domácím šachovém oddílu.

Partie dvacátádevátá: Proč nepříjel Martin na bílém koni

Léto roku 2002 znamenalo moje loučení s Brnem. Moje postgraduální studium se chýlilo ke konci. Studijní povinnosti jsem měl už dávno splněny, bohužel s nezbytnou odbornou publikací to bylo horší. Ukázalo se, že naše elektrochemická měření provedená na starých jednoduchých přístrojích, byť sofistikovaně pospojovaných, nemohou konkurovat odborným pracím ze západu a vzbuzovala u recenzentů nedůvěru. Navíc se moje školitelka doc. Studničková chystala odejít do důchodu. Jednu chvíli to vypadalo, že bych mohl sehnat pracovní místo přímo na fakultě, ale potom se to otočilo: někteří lidé ke mně zřejmě nechovali důvěru.

Z hlediska *Temné strany Síly* jsem prožíval stále dost špatné období. Pomalu jsem se sice prokousával k normálu, ale občasně úlety byly tím více deprimující a obtěžující. Z psychického hlediska jsem na tom nebyl dobře. Dokonce když jsem viděl film „Rok ďábla“ s Nohavicou v hlavní roli, tak jsem potom na nějaký čas propadl hrůze, že kalorie, které sním a nevyzvracím, způsobí moje vlastní samovolné shoření. Mohl jsem se těmto pocitům v bdělém stavu jakkoliv smát, ale faktem zůstává, že jsem se tehdy asi měsíc pravidelně vytrhoval při usínání z polospánku v panice s pocitem, že začínám hořet.

Tehdy jsem míval několik podivných opakujících se snů. Třeba sedíme v bytě v paneláku u mé babičky kolem stolu ještě s prarátou (+ 1998) a s prababičkou (+ 1988) a je nám dobře, hrajeme karty a povídáme si. Potom už musím jít, jenže výtah nejede, takže musím jít pěšky po schodech, ale schodiště je zbořené, všude jsou akorát lešení, prkna, provazy a žebříky, celá ta podivná konstrukce se kymácí a nakonec to popadá dolů, takže já zůstanu vězet někde v mezipatře na zavěšeném prkně, načež nemůžu ani zpátky ani dále. Jiné sny například byly šachové: rozebírám něco na šachovnici, ale šachovnice není šachovnice, ale basa na láhve a figurky jsou láhve nejrůznějšího alkoholu, které vytahují a zasunují z jedné pozice do druhé. Nebo rozebírám šachovou úlohu na šachovnici, na d5 stojí bílá dáma a na e8 stojí černý král, ale ta bílá dáma je vlastně Maruška a ten černý král je vlastně Martin „Batman“ Pokorný, její kluk. Já vezmu bílou dámou a chci s ní táhnout na e6 (šach), abych dal mat, ale pak zjišťuju, že to asi není správné řešení, neboť úlohy bývají složité a většinou nezačínají přímým šachem, takže držím bílou dámou a nevím, co s ní, cítím, že je jí protivné, že jí držím, tak ji postavím zpátky na d5 a chci se zamyslet, jenže pak se sen změní, už ne bílá dáma a černý král, ale Maruška a Batman se obejmou a začnou tančit. Jiný sen spočíval v tom, že chodím po náměstí a hledám cukrárnu, která tam kdysi byla, naleznu ji a začnu se cpát, abych se vzápětí probudil ve stavu snížené sebekontroly. V jiném snu zase do sebe kopnu panáka, načež ve mně hrkne, co jsem to učinil, vždyť už přece nepiju, ale co, říkám si, však to stejně vyzvracím, tak dorazím celou láhev a ještě slídím po čemkoli dalším. Jiný sen býval hororový o mých

zemřelých prarodičích z otcovy strany. Jsem sám v jejich bytě ve starém domě na náměstí, všechno je tak, jak si to pamatuji z dětství, jen oni tam nejsou, i když vlastně jsou, cítím jejich přítomnost, ale nevidím je. Je to strašidelné, chci utíkat, ale nemůžu dost dobře z místa, potom se dostanu na chodbu a na schodiště, kde je tma a nějak málo místa, pouze jakýsi úzký prolézačí tunel.

Se svými problémy jsem se svěřil sestře. Neměl jsem v úmyslu se svěřovat komukoliv v rodině, ale na druhou stranu jsem potřeboval nad sebou určitý dohled. Asi to bylo dobře.

Na podzim 2002 jsem se zúčastnil přeboru Čech v Bedřichově jako náhradník místo vítěze regionálního přeboru, který nemohl. Bohužel mě zradilo zdraví: asi kombinace stresu s nějakým střevním virem a možná i trochu s *Temnou stranou Síly* způsobila, že mi trávení vypovědělo službu. Jednoduše se mi udělalo špatně od žaludku, nemohl jsem jíst, mozek neměl výživu, rozbolela mě z duševní námahy hlava a hrál jsem jako ponocný. Musel jsem odjet domů, kde jsem potom v posteli s teplotou a s křečemi v břiše ještě dva dny trpěl průjemem.

Kromě toho jsem začal hostovat v soutěži o stupeň výš za Vysoké Mýto. Z druhého kola této soutěže pochází následující ukáзка. Můj soupeř byl stárnoucí KM z Pardubic pan Pavel Just.

Zeman – Just, Krajský přebor družstev I, Vysoké Mýto 10. 11. 2002

1.e4 c5 2.c3 d6(?) To je slabší než obvyklé 2. – d5 nebo 2. – Jf6, jak uvidíme dále. **3.d4 Jf6 4.Sd3** To je totiž ono. Bílý se dostal k tahu d4 dříve, než musel řešit problém pěšce e4. Takže si vybudoval střed a stojí lépe. **4. – Jc6 5.Je2 e5 6.d5 Jb8 7.0–0 Se7 8.Jg3!** Musím se pochválit (když to za mě nikdo neudělá): sehrál jsem to znamenitě. Černý se nedostane jen tak k uvolňujícímu postupu f7-f5, takže se bude muset jen bránit. Plán je jasný: otevřít f-sloupec a diagonálu b1-h7 a zesilovat po nich tlak. **8. – 0–0 9.Kh1 Je8 10.f4 exf4 11.Sxf4 Sf6 12.Jd2 Se5 13.Sxe5 dxe5 14.Jc4 f6 15.Df3 Jd6 16.Vad1** Bílý sice jakoby měl v ruce všechny trumfy, ale černý vytvořil blokádu a má neprůstřednou pozici. Proto bílý, chce-li hrát na výhru, musí zahájit postup pěšci před vlastním králem. **16. – g6** Není to velká chyba, ale usnadňuje to plán bílého. **17.Vd2 Jxc4 18.Sxc4 Dd6 19.Vdf2 Kg7 20.Je2 a6 21.g4 h6?** To jen dodává pádnost postupu bílého. Solidnější bylo 21. – Jd7 a to by spolehlivě pokrylo všechny aktuální slabiny. **22.h4 Dd7** Snad léčka, ale černý se asi zmýlil v propočtu. Nicméně na obranný tah 22. – Jd7 bylo už pozdě: 23.h5 a nejde 23. – g5 24.Df5 +-. **23.g5 hxg5 24.hxg5 Vh8+ 25.Vh2 Vxh2+ 26.Kxh2 f5 27.Dh3!** To je asi ten tah, který černý přehlédl, když hrál 22. – Dd7. Bílá dáma začíná rajtovat. **27. – b5** Pochopitelně nikoliv 27. – Kg8? 28.d6+. **28.Dh6+ Kg8 29.Dxg6+ Dg7 30.De8+ Df8 31.Dxf8+ Kxf8 32.Sd3 f4!?** Celá akce bílému vynesla pěšce, nicméně černý spoléhal na tento tah. Krytí volní pěšci se navzájem vyvažují a bílý pěšec na g5 mnoho neznamena, protože si pro něj černý král dojde, kdy bude chtít. Že by černý vyrovnal hry a dosáhl remízové koncovky? **33.Jxf4!** Nikoliv, bílý obětuje figuru a vyhraje lavinou pěšců. Tato oběť taky odpovídá na otázku, proč nepřišel Martin na bílém koni: Protože jej obětoval! Partie se hrála den před sv. Martinem a vskutku na druhý den nenasněžilo. **33. – exf4 34.Vxf4+ Kg7 35.e5 Jd7** Výhra bílému nemůže uniknout, jedině, na co si musí bílý dát pozor, je poskakování černého jezdce. Cesta k výhře spočívá v centralizaci krále a ve vniku věže. **36.e6 Je5 37.Se4 Va7 38.Vh4 Kg8 39.Kg3 Jc4 40.b3 Jd6 41.Kf4 Vg7 42.Vg4 Kf8 43.Ke5 Ke7 44.Sc2 Jf7+ 45.Kf4 Jd6** Se zoufalou nabídkou remízy. Jenže bílý opakovat pozici nemusí. **46.Vg2 a5 47.Ke5 b4 48.c4 a4 49.g6 Sa6 50.Sd3 a3 51.Vh2! Sc8 52.Vh7 Je8 53.d6+** Přetížený jezdec! **53. – Kd8 54.e7+ a černý se vzdal.**

Konečně po tolika letech, po mnoha všelijakých drtivých porážkách a mnoha nepřesvědčivých podivných vítězstvích, jsem si mohl začít připadat jako hráč o síle kvalitní první výkonnostní třídy v pravém významu, před devalvací kvalifikačních stupňů.

Partie třicátá: V kotli pekelném

Konec roku 2002 mám spojený s určitým smutkem. Začínalo mi docházet, že můj poměrně bezstarostný život se chýlí ke konci. Nový rok přinášel některé nepříjemné změny. Do důchodu odcházela paní docentka Studničková, takže jsem vlastně na fakultě už neměl nikoho, kdo by mě podporoval, vlastně jsem zůstal bez školitele a bez jakéhokoliv zájemce. Maruška odlétala na čtyři měsíce na Nový Zéland a rozlítostnila mě tím, že se ani nechtěla rozloučit. Nedošlo jí, že až se vrátí, já už v Brně nebudu. Ten „poslední den“ jsem viděl Marušku projít kolem vrátnice, potom jsem šel na parkoviště, nastartoval svůj vůz a se sestřenicí jsem vyrazil do temné noci směrem na Litomyšl. Byla to trochu děsivá jízda: ledový vítr honil přes silnici sněhové jazyky a nebylo skoro vůbec nic vidět, stejně tak nebylo možno odhadnout budoucnost. Čekaly mě akorát smutné vánoce.

Shánět si práci je ta nevyzpyčenější věc na světě. Ono se to řekne: zavolat na inzerát! Jenže 90 % takových inzerátů je šidítka na Úřady práce, firmy jednoduše nikoho nehledají, místo pokryly z vlastních zdrojů, konkurz pořádají jen naoko. Potom jsou firmy, co hledají člověka, ale jen s praxí. Nedokončené postgraduální studium jako praxi rozhodně neuznají a problém, jak má člověk bez praxe tu praxi získat, když ho nikdo nezaměstná, je absolutně nezajímavý. Jiné firmy by zase zaměstnaly „flexibilní lidi“. To ovšem znamená práci zcela mimo obor a rozhodně bez vyhlídek na brzkou smlouvu o době neurčité. Předpoklady na práci „od fochů“ nikoho nezajímají, každého zajímá, jak se tváříte na lidi a jak ovládáte cizí jazyky. Všichni slibují, že „určitě dají vědět“, nicméně negativní výsledek se stejně většinou nedozvíte a musíte si jej telefonicky zjišťovat.

Jistě si domyslíte, že to pro mě bylo dost stresující. Každý neúspěch mě bolel, začínal jsem mít pocit, že to je snaha prorazit zeď hlavou. Můj pobyt doma taky nebyl bez problémů: otec, když se napil, býval jízlivý a dost necitlivě si mě dobíral. Asi mu vůbec nedocházelo, jak mi to vadí.

Místo v Litomyšli jsem neměl naději sehnat, doufal jsem, že seženou místo aspoň v dojezdu (Vysoké Mýto, Polička, Svitavy, Česká Třebová, Choceň, Ústí nad Orlicí) nebo v Brně, ale to taky byla marná snaha. Posléze zklamaly i Pardubice a Lanškroun.

Díky tomu, že jsem neměl ani lásku, ani práci, mohl jsem hrát zuřivě šachy. Následující poslední partie dokumentuje, jak někteří soupeři používají mimošachové metody. Třeba o Laskerovi nebo o Korčném se tradovalo, že u partie obtěžovali soupeře kouřem. To šachisté v Žamberku obtěžují své soupeře ... jídlem! Nic nového, viz třeba Partie devátá.

Hrubeš – Zeman, Krajský přebor družstev II, Žamberk 30. 3. 2003

1.c4 e6 2.g3 d5 3.Sg2 c5 4.Jf3 Jc6 5.0–0 Jf6 6.b3 Se7 7.e3 0–0 Rozdíl mezi touto partií a Partií devátou (Belohrad – Zeman) byl především v tom, že tehdy jsem nastoupil na lačno a doplatil jsem na to ve spojení se svými tehdejšími sebedestrukčními tendencemi, zatímco před touto partií jsem vydatně nasnídal a nastoupil jsem s pocitem velké odpovědnosti. Rozdíl jedenácti let je znát! Tady stálo za úvahu agresivní 7. – Je4!? s úmyslem Sf6, usoudil jsem však, že na podobné hokuspokusy nenazrál čas. **8.Sb2 Dc7 9.d4 b6 10.Jc3!** Šachově musím svého soupeře pochválit: vyvíjí dámského jezdece v pravý čas, takže mi nedal možnost s tempem postoupit d5-d4. **10. – Sa6** Partie se ovšem nehrála v hotelu Rubín na náměstí, ale na okraji města v restauračním zařízení s názvem V kotli. Šachisté Žamberka byli v čele tabulky, hráli o postup a svou situaci viděli optimisticky: objednali si každý dortový zákusek a kávu. No a to byla ta první svízel! Můj problém spočíval v tom, že jsem se na to nemohl dívat: měl jsem v sobě snídani, se kterou jsem musel zápasit, a z pohledu na dortíčky se mi dělalo na zvracení. Nejděsivější bylo ovšem poslouchat mlaskajícího pana Havrlíka, který si asi „dával do nosu“ schválně hlasitě. **11.Jb5 Dd7** Vtip je v tom, že po 11. – Sxb5 12.cxb5 nemá jezdec moc dobrých polí pro ústup a bílý obsadí pole e5. **12.a4 Vfd8 13.De2 dxc4?** Lup! A chyba je tu! Přehlédnutí jako následek nedostatku soustředění. **14.Je5! Jxe5** Bohužel je taky napadena dáma, takže krytí jezdece je mimo diskusi. **15.dxe5 Jd5?** Další „malá“ chybička: více vyhlídek dávalo 15. – Je8: pokud by si bílý vzal kvalitu, černý by mohl obsadit dlouhou diagonálu, například 16.Vad1 Dc8 17.Vxd8 Sxd8 18.Sxa8 Dxa8 19.bxc4 Sb7. Naopak chytračení s mezitahy vedlo ke katastrofě: 15. – c3?? 16.exf6 cxb2 17.fxe7 bxa1D 18.exd8D+ +-. **16.bxc4 Jb4 17.Vfd1 Dc8 18.Sxa8 Dxa8 19.Jc7!** To je ten rozdíl: kdyby stál černý jezdec na e8, bělopolný střelec by zůstal zachován. **19. – Vxd1+ 20.Vxd1 Dc6! 21.Jxa6 Jxa6 22.Dc2 g6 23.Sc3 Jb4! 24.Sxb4(?)** To umožňuje černému dosáhnout poziční remízy. Realizace materiální převahy není vůbec snadná, nabízelo se 24.Db3 a5 25.Vd2 Kf8! 26.Dd1! s plánem válcovat černého metodou f3, e4, Ve2, f4, f5. Tah v partii odkrývá pěšcovou slabinu c4 a vytváří černému krytého volného pěšce. **24. – cxb4 25.Vd4 a5 26.h4** Žamberáci byli zřejmě spokojeni s vývojem zápasu, takže se rozhodli dát si „nášup“. Opět se začalo ozývat cinkání lžiček a mlaskání pana Havrlíka, tentokrát jsem však už měl vyhráno nad snídani a působil na mě opačný efekt: dostal jsem takový ten vztekly hlad a chuť. **26. – h5?** Nerozhodný výsledek však bylo možné držet jen velmi přesnou hrou. Správné bylo 26. – h6!, aby bílý nemohl otevřít hru (27.h5 g5 28.f4?! Df3 =). Bílý nemůže vyhrát koncovku, protože musí neustále hlídat černého b-pěšce, takže musí hrát na útok. **27.Dd1 Kg7 28.g4 Sc5?** Nutné bylo 28. – hxg4 29.Vxg4 Dc5. Střelec měl zůstat na e7, aby na případný bořivý úder h5 šlo reagovat g5, současně bylo nutné bílého držet za e3, aby nemohl pokračovat f4. **29.Vf4 Dc7? 30.gxh5 Dxe5 31.hxg6 fxg6 32.Dd7+ Kh6 33.Vf7 Dh8 34.Dxe6** Najednou získaly bílé těžké figury strašnou sílu. Kromě toho, že se můj král ocitl silně v nesnázích, tak jsem se navíc, aby toho snad nebylo málo, dostal do časové tísně. Konec na sebe nenechal dlouho čekat. **34. – b3** Už je pozdě. **35.Vf6 Dg7 36.h5 Kxh5 37.De5+ Kh6 38.Df4+ Kh5 39.Vf7 Da1+** Sotva kdy jsem se nadřel s propočtem v časové tísní víc než tady. Navzdory nesmírnému soustředění jsem záchranu nenašel, což skutečně odpovídá realitě: žádná obrana neexistuje! **40.Kg2 g5 41.Vh7+ a černý se před matem vzdal.**

Nicméně pozor! Ačkoliv jsem partii prohrál, vyhrál jsem boj po partii. Nezlomil jsem se, nezvracel jsem, nepřestal jsem jíst, nepřejedl jsem se, neopil se. Dokonce jsem kvůli tomu ani nedělal žádné jiné ptákoviny. Prohrou totiž nespadl svět. Neříkám, že jsem byl definitivně „za vodou“, ještě jsem měl několik různých záchvatů přejídání a/nebo zvracení, ale už

to bylo snadno počitatelné. Jedl jsem pravidelně, zdálo se mi, že konečně prolomím smůlu při hledání zaměstnání a uchytím se přece jenom na Vertexu. Pravda, byla to spíše iluze, nicméně jistý průlom to byl. Akce „Roudenský krokodýl“, kterou jsem sledoval jistý cíl, a sice vylít si vztek na Marušce a Batmanovi tím, že je oba rozdrtil v triatlonu, vedla k rapidnímu zlepšení mé fyzické kondice a k značnému nahromadění duševních sil, taky jsem trochu překonal odpor k „vystavování se“ v plavkách. Každý den ujet 30 km na kole a uplavat kilometr znamenalo příjemný pocit zdravé šťihlosti.

Z Vertexu, kam jsem byl přijat k 1. srpnu 2003, jsem dostal výpověď ke 30. září ve zkušební lhůtě bez udání důvodu. Vysvětlení vidím hlavně v tom, že podnik Vertex mě využil především jako letního brigádníka na období dovolených. Potom jsem nebyl jediný, kdo odcházel: ve vlně propouštění museli odejít i někteří zasloužilí pracovníci. Co se mi však nelíbilo, to byl způsob, jakým se mnou o mém propuštění jednal můj nadřízený ing. Ducháček. Odešel jsem v podstatě beze slova s kamennou tváří hráče pokeru, bohužel se to na mě podepsalo.

Následující půlrok jsem trpěl protivnou chronickou rýmou a nemohl jsem přijít na to proč. Hledal jsem různá vysvětlení, třeba přes negativní zpětný vliv mého stříbrného magického prstenu, ale příčina byla asi psychosomatického původu. Začátek šachové sezóny 2003/2004 mě zastihl v útlumu. Na podzimní běhání nebylo ani pomyšlení, takže moje kondice šla opět „k šípku“.

Ve druhé polovině podzimu se objevila perspektiva nového pracovního místa přes jednoho otcova známého, který coby primář Oddělení klinické biochemie v KN Liberec sháněl fyzikálního chemika do laboratoře. Protože jsem nebyl v situaci, že bych si mohl vybírat, tak jsem nakonec souhlasil, i když Liberec je daleko. Nastoupil jsem po Novém roce 2004.

Srovnávat moji novou šéfkou RNDr. Ivu Ouhrabkovou s mým bývalým šéfem na Vertexu ing. Stanislavem Ducháčkem je jako srovnávat kazajku se svěrací kazajkou. I atmosféra mezi kolegy je tam mnohem lepší. Pravda, nějaký čas to trvalo, než jsem si zvyknul na tu vzdálenost od všech známých lidí a oblíbených míst, kam jsem chodíval když mi třeba nebylo nejlíp. Občas mi bývalo i poměrně dost mizerně psychicky i fyzicky, kromě zmíněné rýmy mě trápily i bolesti hlavy a opět se přechodně zhoršily moje pocity hladu, ale to časem odeznělo. Podstatné bylo, že mě tam vzali „mezi sebe“.

Je opravdu mnohem příjemnější nosit v hlavě varianty Královského gambitu nebo Francouzské obrany a cítit tu nádhernou působivě krásy při hře nebo při analýzách kdekoliv v době volna (i bez šachovnice to jde) než nosit v hlavě myšlenky na povolené či zakázané kombinace jídel. Je lepší a přínosnější sklánět hlavu nad šachovnicí než nad záchodovou mísou. Je lepší studovat Karpovovy partie a hloubku jeho hry než jeho váhu. Je lepší pro povzbuzení nálady pít čaj než se válet v pelechu nemytý, neholený a opilý. Je rozumnější pravidelně jíst než střídat hladovění s hltáním čokolády a majonézových salátů. Doufám, že jsem neřekl ještě své poslední slovo. Pravděpodobně se už nikdy nestanu (vel)mistrem, ale vlasně teprve nedávno jsem začal chápat skutečnou hloubku šachu, navíc mám opět chuť bojovat, poznávat a objevovat. Takže vážení budoucí šachoví soupeři: Come on boys!

Jaké vlastnosti má mít šachista?

Je veliký rozdíl mezi mými vlastnostmi a mezi vlastnostmi ideálního šachového bojovníka, i když to tak navenek nevypadá. Pravda, hodně jsem na sobě v tomto směru pracoval, nicméně stále v sobě cítím vnitřní napětí z přemáhání.

1) *Rozhodnost a chladnokrevnost*

Každý šachista se musí umět ekonomicky rozhodovat v reálném čase. Musí přehledně uvážit možnosti a vybrat řešení, které pokládá za nejlepší nebo nejúčelnější. Téměř v každé partii nastane situace, kdy se hráč musí smířit s tím, že nelze mít jistotu. Opravdu kvalitní šachista se v takovém případě rozhodne bez mrknutí oka.

Tohle dlouho nebyl můj případ. Já jsem chtěl mít aspoň nějakou jistotu, něco, čeho bych se mohl chytit. Stávalo se mi, že jsem promyslel spoustu času zbytečným přemítáním a dostával jsem se do časových tísní nebo jsem volil jistější, ale jasně méněcenná pokračování. Mnoho se to změnilo, dnes už dokážu hrát tvrdě a ekonomicky, ale je to vykoupeno obrovským vnitřním napětím, které mě unavuje.

2) *Odolnost*

Prohra partie je událost, která musí čas od času nastat. Dobrý šachista jistě není rád, ale s touto eventualitou samozřejmě počítá a reaguje na ni tak, jakoby se nic nestalo. Z dlouhodobého hlediska porážka v partii nebo neúspěch v nějaké šachové soutěži nemá žádný vliv na jeho psychiku.

Já jsem už od malička nerad prohrával. Prý jsem se vztekával na hrací kostku z Člověče nezlob se, že zrovna mně v kritických situacích hází nepotřebná a nízká čísla. Později jsem se začal ovládat, ale to bylo proto, aby se neřeklo. Chtěl jsem působit vyrovnaně. Nicméně kdysi dávno, když jsem se učil hrát šachy a hrával jsem s maminkou, tak jsem si vymýšlel různá nesmyslná „pravidla“, když jsem začal prohrávat. Později, když jsem hrál šachové soutěže, tak jsem se samozřejmě ovládal, ale porážky mě ovlivnily na dlouho dopředu. Když se nedařilo, tak to bylo pořádně. S pesimismem a bez sebedůvěry se hraje špatně.

3) *Umění přiznat chybu, poučit se a pracovat s tím*

Toto je nesmírně důležitá vlastnost a vůbec není běžná, naopak je nesmírně vzácná. Málokterý šachista, když je zpit vítězstvím, si přizná, že v určité fázi partie to viselo na vlásku, že vítězná kombinace možná nebyla korektní. Mnoho poražených hráčů se s hořkostí v hlase hádají a prohlašují, že jsou vlastně lepší než vítězný soupeř a že měli vyhrát oni. Nikoliv, výsledek partie je spravedlivý, protože poražený hráč se vždycky dopustil závažnějších chyb než vítěz. To ovšem neznamená, že vítěz hrál celou partii správně. Dobrý šachový bojovník se ovšem poučí z chyb svých i soupeřových a to bez ohledu na výsledek partie.

Co bych to zapíral: tady dokonce dvě mé záporné vlastnosti pracují proti mě. Je to jednak celkem pochopitelná ješitnost, i když jsem poznal mnoho šachistů ještě mnohem více ješitných, a jakási vrozená lenost. Prostě se mi vůbec nechce pracovat s vlastními chybami. Partie sice nosím dlouho v hlavě a vím, kde se asi stala rozhodující chyba, ale nechce se mi k nim vracet podrobněji.

Tento nedostatek úzce souvisí s určitými povahovými vlastnostmi nás lidí, kteří máme sklon k *Temné straně Síly*. My si totiž rádi budujeme svůj vnitřní svět, kde chceme být perfektní, přičemž nesneseme nic, co tuto falešnou iluzi bourá. To nás zraňuje a může to vést až ke skutečným depresím. Navenek jsem se projevoval jinak. Snažil jsem se působit při porážkách vyrovnaně a při vítězstvích skromně, obojí však byla pouze přetvářka, která jen zvyšovala moje vnitřní napětí.

4) *Schopnost snášet kritiku ostatních*

Viz výše, lidé se sklonem k *Temné straně Síly* jsou kritikou ostatních spíše zraňováni. Uvedu jeden příklad. V období, kdy jsem hrál tzv. *perverzně*, jsem se utkal černými kameny s hradeckým šachistou Ondřejem Rudou. Partie začala takto: 1.e4 c5 2.f4 g5?! 3.fxg5 Jc6. Byla to vlastně špatně připravená varianta z domu s plánem obětovat pěšce za ovládnutí klíčového pole e5. Vývoj a výsledek této partie byly ovšem zcela rozdílné od původních představ. Už kolem desátého tahu byla moje situace téměř beznadějná, protože jsem kromě pěšce musel už nedobrovolně odevzdat ještě kvalitu a další pěšce, můj král nenalezl vhodný úkryt a nepodařilo se mi ani nalézt žádný způsob, jak rozumně dokončit vývin figur. Ani to pole e5 se trvale ovládnout nepodařilo. Prohrál jsem někdy po dvacátém tahu, když jsem poslední tahy dělal prakticky jen ze setrvačnosti. Jasně si vzpomínám, že můj přítel šachista Bohuslav Doseděl se k této partii často vracel: „Pozice rozbitá, na dámským křídle skladiště, asi tak milion pěšců míň, král pod matovým útokem a ty to hraješ dál! Člověče, ty jseš masochista!” Myslím, že ani netušil, jak byl blízko s tímhle odhadem. Nemohl jsem nic než mlčet, protože nemělo smysl vysvětlovat mu, proč hraju jako prase a nedokážu partii vzdát.

Jana Sladká-Ševčíková na straně 45 píše: „(Žena propadlá *Temné straně Síly*) přesně ví, co chce. Chce být krásná, štíhlá, chce se líbit. Za žádnou cenu nemůže připustit nějakou nedokonalost. Je k sobě velmi kritická. Musí být ve všem nejlepší, musí mít pocit, že všichni vědí a vidí, jak je dokonalá, jak správně jedná, jak správně se chová a také jak správně vypadá.” A dále na straně 46: „To co (žena propadlá *Temné straně Síly*) nechce, je slyšet, že něco dělá špatně. Nesnese kritiku, nedůvěru ostatních, nelibost okolí, náznak hádky či nepochopení.”

A už je šídlo z pytle venku. Takovéto vlastnosti přesně sedí i na mě. Porážku v partii jsem oddaloval, jak jen to bylo možné a když nastalo neodvratné, nasadil jsem pokerový obličej, neboť klít, brečet nebo hádat se, k čemuž jsem měl chuť, by jenom zhoršilo už tak můj domněle špatný obraz před ostatními. Prohra partie je zajisté věc nepříjemná, ale jak se tím vyrovnat? Prostě to nebylo možné.

5) *Nehledat zbytečné*

Tím se rozumí jednak tzv. *hra na krásu* a dala by se sem zahrnout i ta moje perverzní hra. V šachovém boji

je žádoucí vyhýbat se nesmyslným rizikům a hokus-pokusům. Krása je v jednoduchosti, ekonomii a účelnosti. Ostrá, riskantní nebo nekorektní pokračování jsou namísto tam, kde nemají solidnější alternativu nebo kde jsme přesvědčeni o jejich správnosti použití v tvrdém šachovém boji například s ohledem na stav na hodinách či v turnaji nebo při dynamické krizi v partii. V takovém případě je žádoucí hrát tvrdě, ostře a chladnokrevně (viz třeba Partie šestnáctá Hájek – Zeman). Nesmyslné ovšem je z pochybných estetických důvodů dávat přednost chimérám před solidním jasným pokračováním. Lepší bývá výhoda v koncove než nejasná ostrá složitá pozice ve střední hře. I když tu koncovku třeba nemůžeme vyhrát přímo, můžeme to většinou libovolně dlouho zkoušet, protože boj o záchranu je daleko obtížnější než hra na výhru. Ke známé Nesmrtelné partii Anderssen – Kieseritzky je nutno podotknout několik věcí: jednalo se volnou partii, matový závěr vyplynul logicky z pozičního tlaku bílého, černý se partii založil chybně a na několika místech se bránil nepřesně. To znamená, že soupeři se chtěli především pobavit, proto experimentovali a sehráli sice zajímavou a geniálně zakončenou, nicméně přesto poměrně nepřesnou partii. Bílý mohl vyhrát jednoduše, dal však přednost obětím, černý přijal bez rozmyslu všechn obětovaný materiál místo aby usiloval o záchranu a dostal mat. Asi ani sám Anderssen by se ve vážné partii do podobného experimentu nepustil. V šachové partii se ani nehodí hledat motivy krásy šachových úloh: to je jako bychom posuzovali například kvalitu hokeje podle figur a piruet hokejistů na bruslích. Samozřejmě budou-li hrát krasobruslaři někdy hokej, budou jej hrát lépe než nebruslaři (stejně tak i hokejista případně předvede na bruslích v kategorii krasobruslařských kousků rozhodně více než nebruslař), ale proti hokejistům nebudou mít žádné vyhlídky, protože účelem v hokeji není předvádět figury na bruslích, ale dostat puk do soupeřovy branky. V šachové partii je účelem dát mat soupeřovu králi a to se v drtivé většině případů děje postupným uplatňováním poziční výhody nebo rychlým vystupňováním dynamické převahy k matovému závěru. Rozhodně ten mat nemusí být modelový ani mu nemusí předcházet nějaký umělecký úvodník s tichým tahem a cyklickou záměnou.

Můj problém byl v tom, že jsem se nejprve tak trochu zhlédl v šachové romantice Anderssena, Tala a dalších, aniž bych vlastně porozuměl, o co vlastně jde. Moje hra se opírala především o propočít variant, ale logice dění na šachovnici jsem skoro vůbec nerozuměl. Protože jsem ve schopnostech propočtu převyšoval většinu litomyšlských hráčů, začínal jsem si vypracovávat styl hry na tom založený: pomocí paradoxních tahů vyvolat v partii co nejdříve krizi, kde bude rozhodovat právě především taktika. Potom zpravidla přišla nějaká nepřesnost soupeře, můj kombinační ohňostroj a mat. Proti zkušeným hráčům to však končovalo pravidelně katastrofou. Později jsem pociťoval onu potřebu něco si dokazovat a zcela záměrně jsem hrával slabé tahy, čímž jsem se i vzdával odpovědnosti a trýznil sám sebe. Bylo to vlastně vystupňované do absurdnosti.

Co možná napadlo některé čtenářky

Naučím se zvracet, budu jíst co mě napadne a zůstanu štíhlá.

Eh?! Mno. Jak to mám jen slušně říct? Už jen to, že Vás tohle napadlo, znamená, že něco s Vámi není v pořádku. Nezkoušejte to. Nestojí to za to. Bez jídla nelze žít. Relaxujte, pracujte, poříďte si děti, vždyť máte lepší podmínky než jsem měl já a ostatní Vás mají rádi takové, jaké jste. Nejste první ani poslední.

Naučit se figl, jak vyprázdnit žaludek ústy, nic nevyřeší. Je to ve skutečnosti velice jednoduché, dokonce to ani není nijak zvlášť protivné, když se to děje často. Ale ty následky! Takže si to sepíšeme:

1) *Hlad (a žízeň, tzn. peníze)*

Ten Vás prakticky neopustí. Tělo se bude snažit nebýt ošizen a bude se snažit dohnat ztráty jídlem a pitím. Takže toho projíte minimálně dvakrát tolik než normální urostlý chlap.

2) *Nevolnost*

Nutkání zvracet Vás bude provázet každý den několikrát. Navíc si přestane odporovat s pocitem hladu, takže klidně budete mít naráz oba protivné pocity. Žaludek začne postupně ztrácet svou schopnost trávit, takže v sobě nic neudržíte. Uf, poznal jsem na sobě, kam se to řítí, našťástí jsem se vyhrabal zpět právě včas!

3) *Psychika*

Když Vám bude pořád špatně a/nebo budete pořád hladoví, tak budete mít neustále špatnou náladu. Tělo totiž přestane kvůli nedostatečné výživě a iontové nerovnováze tvořit endorfiny, takže Vás stěží něco potěší. Kromě toho budete žít neustále ve stresu z potenciální viny a s výčitkami kvůli vlastnímu lhaní (*Co když selžu? Co když to zase nezvládnou? Co když to někdo zjistí?*).

4) *Kosti, zuby, vlasy, nehty*

Iontová disbalance naruší hospodaření s vápníkem. Vápenaté ionty jsou nezbytné pro přenos nervového vzruchu a jeho nedostatek vede k tomu, že tělo musí začít odbourávat kostní tkáň. To po letech vede k osteoporóze a ke zhoršení chrupu. Zuby se navíc kazí rychleji kvůli zvracení. Osteoporóza je nesmírně zákeřné plíživé onemocnění, které může i zabít, v každém případě však musíte počítat ve vyšším věku minimálně s částečnou invaliditou. Vlasy a nehty se taky začnou zhoršovat, protože to málo, z čeho tělo hospodaří, musí být využito jinak.

5) *Otoky a vředy*

Zvrátky obsahují agresivní enzymy a kyselinu chlorovodíkovou, takže se Vám v ústech nebo v krku může udělat bolestivý vřed, takže se z hravě prováděného zvracení stane mučivá bolestivá záležitost. Ale každý svého štěstí strojuvůdcem! Jenže zatímco vřed se udělat nutně nemusí, tak co se zaručeně stane je to, že Vám zduří slinné žlázy. Budete vypadat v obličejí odule, což bude budit iluzi, že tloustnete, což je samozřejmě opak toho, co chcete.

6) *Mdloby a chlad*

Nevím, čím to je konkrétně způsobeno, snad hypoglykemií, ale fyzická i psychická zátěž způsobí výpadky. Třeba dejme tomu i taková banální věc jako stání v tramvaji nebo v autobuse povede k pocitu, že ztrácíte vědomí a propadáte se. Kromě toho Vám bude neustále zima.

7) *Zvracením nezhubnete!*

To je absolutní pitomost, myslet si, že ano. Možná zpočátku ano, ale potom se ocitnete na dolní hranici „napnuté gumy“ známého jojo-efektu. Nemáte nikdy jistotu, že vyzvracíte všechno, alkohol a nižší sacharidy se vstřebávají téměř ihned a tělo si z nich stejně beta-redukcí vytvoří tuk. Navíc méněcenný tuk, protože lidský metabolismus neumí vytvářet všechny mastné kyseliny, které potřebuje, a nedostatek těch potřebných se projeví nesmírnými chutěmi na „zakázaná“ mastná jídla. Naopak máte poměrně solidní jistotu, že vyzvracíte bílkoviny, takže tělo nebude dostatečně tvořit vlasy, nehty, svaly a někdy ani enzymy.

8) *Riziko úrazu*

Hltáním a zvracením riskujete dokonce smrtelně nebezpečné úrazy: prasknutí jícnu a vdechnutí zvratků či jídla. A protože většinou se tyto nekalosti dějou v ústraní, zvyšuje se nebezpečí, že se Vám nedostane včas pomoci. Kromě toho zvracení namáhá cévy a srdce jednak dehydratací a taky při samotném dávení stoupá krevní tlak. Docela mě jednou vyděsilo, když mi praskla kvůli dávení cévka v oku. Když může prasknout v oku, může i v mozku. Co je to vlastně boxerská demence?

Ale já to přece nechci napořád, jenom načas, pak s tím přestanu.

Darth Vader řekl Luku Skywalkerovi: „Nevíš nic o *Temné straně Síly!*“ A když se setkali později, řekl mu: „Nemáš ponětí o tom, jak je *Temná strana Síly* mocná.“ Imperátor Palpatine mu řekl: „Celé tvé umění je nic proti *Temné straně Síly!*“

Hvězdné války jsou pohádka, kde to dobře dopadlo. Kdo propadne *Temné straně Síly* je v nebezpečí, že bude ztracen navždy. Její moc a odvrácenou tvář pocítíte právě tehdy, když s ní budete chtít skoncovat. Když máte dostupné jídlo, neubráníte se jedení, začnete-li jíst, neubráníte se přejedení, přejíte-li se, jen obtížně se můžete ubránit zvracení. Ať už to uděláte, jak chcete a bez ohledu na to, jak to dopadne, Vás zachvátí výčitky a deprese. Vůbec se nedivím, že dochází k sebevraždám.

Peklo je vydlážděné lebkami těch, co si myslely, že s tím přestanou, kdykoliv budou chtít. Takže Vás prosím: Nezkoušejte to. Mrzelo by mě, kdyby kvůli nějakým mým spisům do toho někdo spadnul.

Doporučená literatura k tématu

Miroslav Filip: „Sto dní v Baguiu“

Jana Sladká-Sevčíková: „Z deníku (propadlé *Temné straně Síly!*)“

František D. Krch: „(*Temná strana Síly!*) – jak bojovat s přejídáním“

Anatolij Karpov: „Vybrané partie 1969 – 1977“

Luděk Pachman: „Moderní šachová teorie – Dámský gambit“

Luděk Pachman: „Jak přelstít svého soupeře – psychologie a triky v šachu“

Jiří Veselý: „Psychologický průvodce šachovou partií“

Karel Pliska: „Přínos Emanuela Laskera světovému šachu“

Rajmund Emanuel: „Ohrožení Carokannu + černá díra Francouzské obrany – vesmírný princip šachu“

Ondřej Sekora: „Malířské kousky brouka Pytlíka“

Jan Kalendovský: „Richard Réti – šachový myslitel“

Sbírký pohádek (Erben, Němcová, Kubín): Otesánek, O Smolíčkovi, Hrncečku vař!, O perníkové chaloupce, Ubrousku prostří se!, Divotvorný hrnec

Josef V. Pleva: „O Budulínkovi“

Josef Čapek: „Povídání o pejskovi a kočičce“ (zejm. kapitola „Jak pekli k svátku dort“)

Josef Čapek: „Povídejme si, děti“

Lenka Kořínková: „Dieta? Já vím.“

Bernt Schulz: „Labužník Woody – Filmová kuchařka Woodyho Allena“

Bernt Schulz: „Labužník Hitchcock – Filmová kuchařka mistra hrůzy“

Achille Gregor: „Muž v zástěře – 600 receptů“

René Fallet: „Zelňačka“

Karel („Kája“) Saudek: „Příběhy majora Zemana“ (comics)

Jiří Procházka: „Hrdelní pře – další čtyři případy majora Zemana“

Jiří Procházka: „Lišky mění srst“

Jiří S. Kupka: „Rukojmí z Bella Vista“

Jan Otčenášek ml. (alias Petr Zikmund): „Vrah přijde do kina“ (film. verze „Tatranské pastorále“)

Jiří Macek, Jan Vyčítal: „Greenhorns a Honza Vyčítal“ 1., 2., 3. díl

Vratislav Hora: „Tarrasch, učitel šachových generací“

Friedrich II. von Hohenzollern: „Antimacchiavelli aneb vyvrácení Macchiavelliho Vladaře“

Stanislas de Guaita: „Klíč k černé magii“

Astrid Lindgrenová: „Pipi Dlouhá punčocha“

Tove Jansonová: „Čarodějův klobouk“
Marta Novotná-Tučná, Rostislav Sarvaš: „Michal Tučný – A vzpomínky ty nemůžeš si zout“
Robinson Jeffers: „Cawdor“
Hector Hugh Munroe („Saki“): „Léčba neklidem“
Arthur Bloch: „Murphyho zákon“
Ludvík Souček: „Tušení souvislosti“
Trevor Roper: „Poslední dny Adolfa Hitlera“
Jelena Rževská, František Soukup: „Poslední akce“
Josef Hausmann: „Základy mužského šovinismu“
Vladislav Chvála, Ludmila Trapková: „*Temná strana Síly* – kauzistika“